תלמוד ירושלמי · מפרשים · פני משה על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

פני משה על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי משה מרגלית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פני משה על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פני-משה-על-תלמוד-ירושלמי-שקלים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 10
הלכה ג 12
הלכה ד 15
פרק ב 22
הלכה א 22
הלכה ב 25
הלכה ג 28
הלכה ד 32
הלכה ה 32
פרק ג 34
הלכה א 34
הלכה ב 39
הלכה ג 41
פרק ד 44
הלכה א 44
הלכה ב 47
הלכה ג 53
הלכה ד 54
הלכה ה 64
פרק ה 65
הלכה א 65
הלכה ב 69
הלכה ג 71
הלכה ד 73
פרק ו 74
הלכה א 74
הלכה ב 75
הלכה ג 78
הלכה ד 81
פרק ז 84
הלכה א 84
הלכה ב 86
הלכה ג 90
פרק ח 97
הלכה א 97
הלכה ב 99
הלכה ג 101
הלכה ד 103

פרק א

הלכה א

מתני' **באחד באדר משמיעין על השקלים**. ב"ד שולחין בכל ערי ישראל ומכריזין שיביאו שקליהן מפני שבאחד בניסן צריך להביא קרבנות הצבור מתרומה חדשה דכתיב זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה ודריש בגמ' חדש והביא קרבן מתרומה חדשה וילפינן בג"ש כתיב הכא לחדשי השנה וכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה מה להלן ניסן אף כאן ניסן לפיכך מקדימין שלשים יום שהוא באחד באדר להכריז שיהיה להם זמן להביא שקליהם:

ועל הכלאים. מכריזין שימעטו זרע אחר שנתערב בשדה עד שלא ישאר בו רובע הקב לסאה וכדתנן בפ"ב דכלאים כל סאה שיש בו רובע הקב ממין אחר ימעט:

ובחמשה עשר בו קורין את המגילה בכרכים. המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. ואיידי דבעי למיתני לקמן דבט"ו באדר שולחנות יושבים במדינה תני נמי הכא ברישא כל הנוהג באותו היום והלכך לא תני אלא להקורין בט"ו ולא תני הכא להקורין בי"ד:

ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות. והשווקים שנתקלקלן בימות החורף ומפני הגשמים בשביל עולי הרגלים. ואית דמפרשי מפני הרוצחים בשגגה שיהיה להם דרך מתוקן לנוס מפני גואל הדם וכדכתיב תכין לך הדרך:

ואת מקוות המים. כדקתני בתוספתא פ"א כל מקום שיש בו ארבעים סאה כשר להקוות עליו. כלומר לפי הצורך להוסיף ולהקוות עליו. ושאין בו ארבעים סאה ממשיכין לו את אמת המים ומשלימין לו ארבעים סאה כדי שיהא כשר להקוות עליו:

ועושין כל צרכי הרבים. כדמפרש בגמרא דנין דיני ממונות ודיני נפשות וכו' וכלומר שבזמן ההוא נפנין ב"ד לעסוק לדברים אלו לפי עת הצורך:

ומציינין על הקברות. עושין ציון שממחים הסיד ושופכין אותו סביב הקברות שלא יאהילו עליהן הכהנים והעושי טהרות ומפני שבימות הגשמים נימוח ציון הסיד וצריך לחזור ולציינו:

ויוצאין. שלוחי ב"ד אף על הכלאים שאע"פ שכבר הכריזו עליהם באחד באדר אף יוצאין הן על כך ולא היו סומכין על ההכרזה בלבד דשמא יתעצלו הבעלים ולא עקרו אותן והיו השלוחים יוצאין ועוקרין אותן:

גמ' **ולמה באחד באדר**. למה הקדימו כך:

כדי וכו'. כדי שיהא להם פנאי שלשים יום ושיביאו את שקליהן בזמנן ותיתרום תרומת הלשכה בזמנה להביא קרבנות הצבור מתרומה חדשה באחד בניסן:

ואמר ר' שמואל וכו'. וכדקאמר. ר' שמואל תרומת הלשכה בתחלתה היתה באחד בניסן דכתיב ויהי בחדש הראשון וכו'. ותני עלה שביום שהוקם המשכן בו ביום נתרמה תרומת הלשכה והביאו קרבנות הצבור ממנה:

ר' טבי ר' יאשיה וכו'. ס"ל דלא ילפינן מתרומת הלשכה בתחלתה דשאני תחלתה שאי אפשר היה לא להקדים שעדיין לא הוקם המשכן ולא לאחר שמכיון שהוקם המשכן הוצרכו לתרום הלשכה ולהביא קרבנות הצבור שקרבו בו ביום אלא מהכא הוא דילפינן נאמר כאן חדשי זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה ונאמר להלן החדש הזה וגו' לחדשי השנה מה חדשי שנאמר להלן וכו' אף כאן אין מונין אלא מניסן שיהא ניסן ראשון לתרומת הלשכה של חדשי השנה:

אמר ר' יונה שבק ר' טבי ראשה. דהברייתא ולא אמר אלא סופה והרי מסיפא דהברייתא לא שמעינן שיהא ניסן ראש לתרומה לכל חדשי השנה אלא דצריך נמי כדדריש ברישא דהברייתא:

דלא כן כהדא דתני וכו'. וכך הגירסא לקמן בפ"ק דר"ה בהלכה א' דמייתי להא דר' טבי. כלומר וכי לא כן צריך למימר כהדא דתני בספרי דדרשינן הכי וכסדר הכתוב דנפקא לן שפיר הכל:

זאת עולת חדש בחדשו. אי לא כתב אלא חדש בחדשו ללמד שיהא תורם תרומה חדשה בתחלת החדש יכול הייתי אומר תהא תורם בכל חודש וחדש לצורך הקרבנות צבור של אותו חדש בלבד ת"ל בחדשו לחדשי השנה ללמד שבחדש אחד הוא תורם לכל חדשי השנה יכול באיזה חדש שירצה יתרום לכל חדשי השנה נאמר כאן חדשי וכו' והשתא לר' טבי דלא אמר אלא כהך סיפא נאמר כאן וכו' אכתי לא הוה ידעינן דתרומת ניסן תהא לכל חדשי השנה אלא דה"א שהכתוב מלמדינו שיהא ניסן ראש לתרומת חדש בחדשו וכן בכל חדש וחדש שלאחריו יהא תורם לאותו החדש והלכך ע"כ צריך נמי לדרשא דרישא דהברייתא:

מהו משמיעין. אם הוא לשון אסיפה כדכתיב וישמע שאול את העם:

מכריזין. ומלשון השמעת קול הוא והיך מה דאת אמר שהיו משמיעין קול להביא שקליהן כדכתיב גבי יואש המלך שציוה על כך כדכתיב ויתנו קול ביהודה ובירושלם להביא לה' משאת משה עבד אלהים על ישראל במדבר:

תמן תנינן. בפ"ק דמגילה וגרסי' שם נמי להא דלקמן:

אף שימוע שקלים וכלאים ביניהן. שלא היו משמיעין עליהן בשנה מעוברת אלא באחד באדר השני:

ר' חלבו וכו' הכל יוצאין בארבעה עשר שהוא זמן קריאתה. אריש דמתני' דהתם קאי דקתני קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השני ועלה קאמר ר' חלבו התם לעיל בהלכה א' שאם כבר קראו באדר הראשון אלא מפני שנתעברה השנה אח"כ צריכין לחזור ולקרות באדר השני דבכה"ג הכל יוצאין בקריאת יום י"ד בין העיירות ובין הכרכים המוקפין שהוא זמן קריאתה לכל ומסיים שם לא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות באדר שני כלומר עיקר הטעם שצריכין לחזור ולקרותה באדר השני הזה אע"פ שכבר קראו בראשון מפני כך הוא שלא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות הן באדר שני בשאר שנים המעוברות וכדי לידע זה תיקנו שיחזור ויקראו אע"פ שכבר קראו והואיל וכך הוא הכל יוצאין בחזרת קריאה זו בי"ד שהוא עיקר זמן קריאתה ואינן צריכין לחזור ולקרות כל אחד ואחד בזמנו. הכי גריס להא דר' חלבו בפ"ק דמגילה וכן להא דאבתרא לא בא אלא ללמדך וכו' כמו שהבאתי. ולקמן בהלכה זו דמייתי נמי להא דר' חלבו אציון דמתני' בט"ו בו וכו' גריס לא בא אלא ללמדך שכל המצות הנוהגות באדר השני נוהגות באדר הראשון וגירסא זו יותר נכונה היא דפריך לא כן אמר ר' חלבו הכל יוצאין וכו'. והא במתני' קתני בט"ו בו וכו'. ומשני לא בא ר' חלבו אלא ללמדך כו' ואמתני' קראו באדר הראשון וכו' קאי דמכיון דהמצות נוהגות ג"כ באדר הראשון לפיכך הכל יוצאין בי"ד כשחוזרין וקורין באדר השני. ואיידי דגריס התם להא דר' חלבו מייתי נמי לה הכא כדרך הש"ס הזה:

אמר ר' יוסה ויאות. השתא מהדר להא דר' סימון דקאמר אף שימוע שקלים וכלאים ביניהן ועלה קאמר ר' יוסה ושפיר הוא כך שהרי כלום אמרו משמיעין על השקלים באחד באדר לא כדי שיביאו שקליהן בזמנן והוא באחד בניסן. ושלא יאוחר מזה הזמן ואם אומר את באחד באדר הראשון יהיו משמיעין הרי עד כדון יש זמן עוד ששים יום עד אחד בניסן וע"י כך יתעצלו מלהביא שיאמרו עדיין יש לנו זמן הרבה או שישכחו ונמצא שיבאו לידי איחור זמן הקבוע לכך:

כלום אמרו וכו'. וכן לענין כלאים שכלום אמרו שיוצאין אף על הכלאים בט"ו בו אע"פ שכבר הכריזו לא הטעם אלא כדי שיהו הצמחין ניכרין ואם לא עקרו הבעלים הכלאים מהן יעקרו השלוחין היוצאין ואם אומר את שיהא זה הכל באדר הראשון הרי עד כדון אינון דקיקין דקין ואינן ניכרין שעדיין לא הגיע בשנה מעוברת לכך והלכך אין זה אלא בא' באדר השני:

ר' חזקיה שאל. אי הכי מעתה נימא דבני בבל שהן רחוקין מירושלים יהו משמיעין על שקליהן מראשו של חדש אדר הראשון שהרי לא עיקר הטעם אלא כדי שיביאו וכו'

ותתרום התרומה בזמנה באחד בניסן ומכיון שהן רחוקין צריכין זמן רב לכך והא אנן סתמא תנן באחד באדר משמיעין וקאמרת דבאחד באדר השני הוא ומשמע דאין חילוק בין קרובים לבין רחוקים ואמאי ונימא דבני בבל יהו משמיעין באחד באדר הראשון. ובדפוס אצל ש"ס הבבלי הגיה אחד מראשו של חורף וא"צ להגה"ה זו:

התיב ר' עולא קומי ר' מנא. על הא דשאל ר' חזקיה כמסתפק ואומר מעתה בני בבל וכו' והא תנינן לקמן בפ"ג בג' פרקים בשנה תורמין את הלשכה וכו' וקס"ד דבאלו ג' פרקים היו חלוקין ג"כ לזמן הבאת השקלים של קרובים ושל רחוקים וכדמסיים לקמיה:

א"ל וכו'. כלומר מסקנת דברי ר' עולא הן דא"ל לר' מנא מאי לאו דנימר הכי אילין דקריבין מביאין הן בפרוס הפסח ותורמין אז מאלו הקרובין ואילין דרחיקין וכו' ואילין דרחיקין מנהון עוד בפרוס החג וא"כ מאי מספקא ליה לר' חזקיה הא מהאי מתני' משמע הכי בהדיא:

א"ל ר' מנא. דלא היא שהבאת השקלים להלשכה כולה כאחת היתה באה מהכל מהקרובים ומהרחוקים והיו הכל מגיעין ומביאין ברוב השנים בזמנו אלא שבאלו ג' פרקים היו תורמין הלשכה ומפרישין ממנה להביא קרבנות הצבור וכדי לפרסם הדבר וכדמסיים ואזיל ולמה אמרו וכו' כדי לעשות פומבי לדבר:

הן נקרא. אלו המקראות:

ולא נבהת. ומלשון בושה הוא. במבישיו תרגומיה בבית בהתתיה:

לטובה. לא כתיב אלא כל נדיב לב הביאו ולרעה כתיב ויתפרקו כל העם וכן כולם דקחשיב ואזיל:

אכן. כן נמי מצינו:

השכימו השחיתו. כתיב כל השחתה וכו' וכדכתיב וישכימו ממחרת וגו' ויקמו לצחק:

על אופי. מנהג:

תני ר' יוסי בן חנינא הדא מתניתא ועשית כפורת זהב וגו'. כלומר הא דנתבעין לנדבת משכן ונותנין לכפרה על עון זה היה וכדדריש ועשית כפורת וגו' זהו המקרא הראשון הנאמר בפרשה דכתיב ביה זהב גבי ועשית וכפורת רמז על הכפרה:

שלש תרומות נאמרו בפרשה הזאת. ויקחו לי תרומה תקחו את תרומתי וזאת התרומה אשר תקחו:

תרומת המשכן למשכן וכו'. לעשות בה מה שירצו לשאר כלי המשכן:

אף בפרשה הזאת. שנאמר בה העשיר לא ירבה וגו' נאמר בה ג"כ שלש תרומות מחצית השקל תרומה לה' יתן תרומת ה' לתת את תרומת ה' וא"כ מהיכא נפקא לך דקרא דהעשיר לא ירבה על תרומת אדנים הוא דנאמר:

בט"ו בו וכו'. ופריך לא כן אמר ר' חלבו וכו' הכל יוצאין בי"ד בין עיירות בין כרכים שהוא זמן קריאתה לכל וה"נ פריך במגילה פ"ק והא במתני' לא קתני הכי:

לא בא. הא דר' חלבו אלא ללמדך וכו' כלומר דלא קאי אלא אמתני' דהתם דלקמן קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה וכו' וכדפרישית לעיל דבכה"ג הכל יוצאין בי"ד הואיל וכבר קראו בראשון וללמד שכל המצות הנוהגות וכו' כדלעיל:

לא מסתברא לשעבר. כלומר לא מסתברא לומר אלא בדיעבד ולפי שנוהגות ג"כ באדר הראשון והלכך הואיל וכבר קראו באדר הראשון הכל יוצאין בחזרת הקריאה בארבעה עשר בשני:

אלא לבא. בתמיה וכי מסתברא לומר להבא ג"כ והיינו אפי' לכתחלה שיהו הכל יוצאין בי"ד והא תני וכו' שני ימים בי"ד ובט"ו קורין:

א"ל אף אנא סבר כן. דלכתחלה לא:

ויאות. דודאי הוא כך שהרי אלו משקראו בארבעה עשר אם חוזרין וקוראין בחמשה עשר שמא אין שומעין לו וכלומר דודאי מקום שנהגו לקרותה שני ימים וכו' דקאמר ה"ק אלו הקוראים בי"ד אם רוצין לחזור ולקרות בט"ו קורין דמה איכפת בכך יקראו ולא יברכו על הקריאה אבל אלו שהוקבע להן ט"ו צריכין לכתחלה לקרות בזמן הקבוע להן ור' חלבו דקאמר הכל יוצאין בי"ד היינו בדיעבד ובגוונא דאמרן שאם כבר קראו בראשון ואח"כ נתעברה השנה:

אם אומר את כן וכו'. כלומר ואם אתה אומר דלעולם אפי' לכתחלה הכל יוצאין אם קראו בי"ד נמצאת אתה עוקר זמן כרכים בידך שהוקבע להם יום ט"ו אלא כדאמרן:

לא אמר אלא הנהיג. כרשב"ג אבל להלכה לא:

אבל לענין שטרות וכו'. גרסי' להא בפ"ח דנדרים בהלכה ו' אהא דקתני התם קונם יין שאני טועם עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון וכו'. ועלה קאמר אבל לענין שטרות כותבין אדר הראשון ואדר השני ולא שכותבין כך קאמר אלא ה"ק באדר הראשון ובאדר השני בשניהן כותבין אדר וקמ"ל דאדר הראשון אדר הוא קרוי ולא שבט ואע"ג דהראשון הוא התוספת כדמסיק בפ"ק דמגילה:

אלא שכותבין אדר השני תיניין. ואדר הראשון כותבין אדר סתם:

כותבין תי"ו. לסימן תיניין ודיו בכך:

מתקנין וכו' אלו הן צרכי רבים וכו'. גרסי' להא בפ"ק דמ"ק והתם הוא דשייך להני דיוקי דמדייק לקמן ולא כבר ציינו וכו' ואגב מייתי נמי הכא כן:
דנין דיני ממונות וכו'. כלומר הואיל ובסוף השנה לחדשים הוא נפנין לכל אלו דקחשיב להו לפי עת הצורך ואם לא היה להן פנאי להתעסק בהן מקודם וכן בימי חול המועד נפנין לדברים כאלו לפי שיש להן פנאי וכדקתני הכי בריש מ"ק:
ומפרקין את המנעול מעל גבי האימום. מן הדפוס שנתנן עליו אבל אין מחזירין אותו דזה כמלאכה גמורה היא וחלוקה זו על ימי חול המועד קאי:
ומציינין על הקברות. דקחשיב נמי התם. ופריך ולא כבר ציינו מאדר כדתנינן במתני'. תיפתר שירד שטף של גשמים ושטפו. להציון שציינו באדר וחוזרין ומציינין במועד:
יוצאין אף על הכלאים. דקתני נמי התם ופריך ולא כבר יצאו באדר כדתנינן במתני':
תיפתר שהיתה השנה אפילה. מאוחרת ולא היו הצמחין ניכרין באדר ולפיכך יוצאין עליהן במועד שאח"כ:
מנין לציון. מנין לנו רמז מן התורה לציון הקברות. וגרסי' להא נמי לעיל בריש פ"ה דמעשר שני ובפ' בתרא דסוטה בהלכה א':
טמא טמא יקרא. מכפל המקרא דרשי' שתהא טומאה קוראה לך כלומר שיהו עושין סימן על הטומאה כדי שיהא מרגיש ופורש ממנה:
ועברו העוברים בארץ. ביחזקאל כתיב שהיה מתנבא לעתיד שיעשו ישראל ציונים על עצמות הפגרים המושלכין ורמז הוא שלא בא הכתוב אלא להזהיר וללמד שיהו עושין ציון לטומאה וכתיב עצם מכאן שמציינין על העצמות אם יש בהן רובע הקב או שהן רוב בנין ורוב מנין שמטמאין באהל כדתנן בפ"ק דאהלות:
אדם מכאן שמציינין על השדרה ועל הגלגולת. כשהן שלמים שמטמאין באהל:
ובנה מכאן שמציינין ע"ג אבן קבועה. בקרקע כדרך הבנין וכדמסיים ואזיל שאם אתה אומר ע"ג אבן תלושה אף היא הולכת ומתגלגלת למקום אחר ויחזיק טומאה בחנם למקום טהרה ומקום הטומאה יחזיק לטהרה:
אצלו. ולא כתיב עליו מכאן שהציון יהא במקום טהרה ולא על מקום טומאה ממש שלא להפסיד את הטהרות שאם הציון על הטומאה ממש לפעמים אינו מרגיש ובא פתאום על הציון ויטמא הטהרות אשר הוא נושא ולפיכך עושין הציון רחוק קצת מן הטומאה וכשבא אל הציון מרגיש ואינו הולך לשם:
ציון מכאן לציון. כלומר לציון של סיד ששופכין שם ע"ג הקרקע מדלא כתיב ובנה אצלו מצבה:

ומצא. ואם מצא אבן אחת מצויינת בסיד על גבה ואע"פ שאין מקיימין כן שאין עושין בתחילה לסימן על האבן המאהיל עליה טמא לפי שאני אומר מת מצויין וכו'. ושם גריס מת קמצוץ היה נתון תחתיה והיינו הך כלומר שיש שם טומאה קמוצה וטמונה תחתיה ואע"ג שאין עושין ציון על מקום הטומאה ממש היינו אם עושין אותו על פני השדה ומטעמא דלעיל אבל באבן שהוא גבוה מן הקרקע ורואה את הציון מיד כשפוגע בו ואין כאן שום הפסד טהרות חיישינן שמא נתן האבן ע"ג הטומאה ממש וציין עליה:

היו שתים. אבנים המאהיל עליהן טהור דתלינן משום הטומאה שביניהן עשה הסימן ולפיכך המאהיל ביניהן טמא:

אם היה חורש בנתיים. שהמקום שביניהן הוא נחרש הרי הן כאבנים יחידות וכו' ומיירי שהיה הסיד שפוך על ראשי האבנים ומרודד לכאן ולכאן ולפיכך תלינן שמחמת החורש הוא שנקלף מן האבנים ונפל ביניהן ולא היה שום טומאה ביניהן ולפיכך ביניהן טהור וסביבותיהן טמא. ואית דגרסי היה חרס ביניהן שזהו לעד שאין זה ציון להמקום שביניהן אלא בנין הוא דלטומאה עושין ציון בסיד. ובתוספתא דמכלתין פ"ק יש גי' בדפוס מצא אבן אחת מצויינת אע"פ שאין מקיימין המאהיל עליה טהור מצא שתים המאהיל ביניהן טמת על גביהן טהור. וט"ס הוא והגי' הנכונה כמ"ש כאן:

תני. בתוספתא שם אין מציינין על הבשר אם היה כזית בשר מצומצם אין מציינין עליו ולפי שסופו שיתעכל ויחסר:

ולא נמצא מטמא טהרות למפרע. אותן הטהרות שנעשו כשהאהיל מקודם שנתעכל. וכן לגירסת הספר שמא נתעכל הבשר ולא נמצא וכו' כשיחזרו עליו ויראה שעדיין לא נתעכל:

א"ל מוטב שיתקלקלו לשעה. אם לא יציין ואל יתקלקלו בו לעולם שהרי ודאי סופו להתעכל ואם יעשה עליו ציון יטמא אח"כ כל הטהרות על גביו בחנם:

הלכה ב

מתני' **א"ר יהודה בראשונה היו עוקרין**. את הכלאים ומשליכין לפני בעלי השדות כדי שיתביישו ולהן היו שתי שמחות אחת שהיו מנכשין להן שדותיהן ואחת שהיו נהנין מהן ונותנין לפני בהמתן כדקאמר בגמ' והתקינו שיהיו משליכים אותם על הדרכים. ומשרבו עוברי עבירה אף על פי שהיו עוקרין ומשליכין על הדרכים עדיין היו שמחים שמנכשין להן שדותיהן התקינו שיהיו מפקירין את כל השדה של הזורע כלאים בתוכה והפקר ב"ד הפקר כדיליף בגמ':

גמ' **תני אמר ר' יהודה וכו'**. כדמפורש במתני':

מנין שהפקר ב"ד הפקר כתיב וכל אשר לא יבא וכו'. גרסינן לכל הסוגיא זו לעיל בריש פרק ה' דפאה אמתני' דראש הפרק גדיש שלא לוקט תחתיו. שאסף את העמרים והגדיש אותן במקום אחד בתוך השדה במקום שעדיין לא לקטו העניים את הלקט. כל הנוגעות בארץ הרי היא של עניים וכדמפרש לקמן שקנס קנסו אותו חכמים לפי שהגדיש ע"ג הלקט ולפיכך כל השבלים הנוגעות בארץ כלקט דייניין להו ואפי' הגדיש חטים ע"ג שעורים כל החטים הנוגעים בארץ לעניים ולקמן בסוף הלכה כאן מדייק אם כהפקר גמור היא לענין שפטור ממעשר או לא:

יחרם כל רכושו וכו'. משום דרשות ביד ב"ד להפקיר אם עוברין על דבריהן:

מנין שהיא פטורה מן המעשרות. על כל הפקר ב"ד בעלמא קאי דמנין שהוא כהפקר גמור ופטור מן המעשרות:

שמע לה מן הדא. ששנינו בפ"ק דסנהדרין והובא בכמה מקומות אין מעברין את השנה בשביעית לפי שמאריכין עליהן איסור שביעית בעבודת קרקע וכיוצא בזה:

ולא במוצאי שביעית. שהיא שנת השמינית כדמפרש טעמא לקמיה:

ואם עיברוה ה"ז מעוברת. והשתא מדקאמר דבדיעבד ה"ז מעוברת וחדש אחד שהוא מוסיף על השנה לא פטור ממעשרות הוא בתמיה שהרי שנת שביעית אינה נוהגת במעשרות ואם כן החדש שהוא מוסיף בה מפקיעו מהמעשרות אלמא דהפקר ב"ד הפקר גמור הוא ופטור מהמעשרות ולקמן פריך עלה:

עד כדון שביעית. דאיכא נמי טעמא להא דאין מעברין לכתחלה מהאי גופא דאמרן שלא להפקיע מן המעשרות בחדש אחד יותר:

מוצאי שביעית מאי. טעמא שאין מעברין לכתחלה והרי שמינית חייבת במעשרות:

שלא לרבות באיסור חדש. לפי שהישן כבר כלה וכשמעברין בשמינית מאריכין עליהם איסור חדש עד אחר העומר:

הדא דאתאמר. שאין מעברין בשביעית:

אבל משהתיר רבי להביא ירק מח"ל לארץ. כדאמרי' לעיל בפ"ו דשביעית בהלכה ד':

היא שביעית היא של שאר שני שבוע. הכל שוה ודין אחד להם דהואיל ושכיחי שמביאין מח"ל לארץ אין חילוק ביניהן ומעברין בשביעית:

רבי מנא. מוסיף ואומר הדא דאת אמר לא בשביעית ולא במוצאי שביעית בראשונה הוא שהיו השנים כתיקנן בבישול התבואה והפירות בזמנן ואז היו מקפידין בעיבור השנה בשביעית ובמוצאי שביעית מטעמא דאמרן אבל עכשיו שבלאו הכי אין השנים כתיקנן שלפעמים מתאחרין להתבשל התבואה והפירות אין חילוק בין שביעית לבין

שאר שני שבוע וכן במוצאי שביעית ומעברין לפי צורך הזמן וכן תני בברייתא דשל בית ר"ג עיברוה במוצאי שביעית מיד:

אמר ר' אבון אין מן הדא לית ש"מ כלום. אדלעיל קאי ואהא דמייתי ראיה מכאן דהפקר ב"ד פטור מן המעשרות מדקתני ואם עיברוה ה"ז מעוברת ודחי לה ר' אבין דאין מן הדא לית כאן ראיה ולא שמעית מינה כלום דשאני התם לפי שיש לעיבור השנה רמז מן התורה דכתיב שמור את חדש האביב שמרהו לחדש ניסן שיבא בחידושו שיהא החדש הזה בזמן האביב ויהיה בו מן החדש ולפיכך אפי' בשביעית אם עיברוה לצורך מעוברת היא ולעולם בעלמא אין הפקר ב"ד כשאר הפקר להיות פטור מהמעשרות:

והיידא אמרה. ומהיכן שמענו זה דהפקר ב"ד פטור מהמעשר:

דא. מכאן מהאי מתני' דפאה שמעינן לה דקתני גדיש וכו' כדפרישית לעיל וקאמר עלה ר' אמי בשם רשב"ל דב"ש היא דס"ל בפ"ו שם הפקר לעניים הפקר גמור הוא אלמא דמשום הפקר ב"ד נגעו בה שחכמים הפקירו ואמרו כל הנוגעות בארץ הרי הן של עניים והוי כשאר הפקר ופטור מהמעשרות:

א"ל רבי יוסי שמענו שהוא פטור ממעשרות. בתמיה וכי שמענו השתא לדידך שיהא לקט זה כשאר לקט ופטור ממעשרות זה ודאי לא שמענו וכדמסיק ואזיל:

דברי הכל משום קנס וכב"ה וכו'. כלומר עיקר הדין דהאי מתני' שכל הנוגעות בארץ הרי הן של עניים לד"ה היא ובין ב"ש ובין ב"ה מודים בזה וטעמא משום קנס הוא שלא היה לו לעשות גדיש על מקום הלקט של העניים ולעניין מעשרות יכילנא מימר לך דלב"ש אפשר דס"ל כשאר הפקר דייניין להו דכל שהוא לעניים פטור הוא אבל לב"ה דאמרו בפ"ו שם כל הפקר שאינו אלא לעניים לאו הפקר גמור הוא לפוטרו ממעשרות עד שיופקר אף לעשירים כשמיטה אימא אין הכי נמי כאן דלב"ה עניים מעשרין ואוכלין לפי שאותן שאינן לקט ממש מתחייבין מדינא במעשרות ומכיון שנתערבו מעשרין את הכל וא"כ אכתי לא שמעינן מידי מהאי מתני' דהפקר ב"ד פטור מן המעשרות:

הלכה ג

מתני' **בחמשה עשר בו שולחנות יושבין במדינה**. בכל ערי ישראל היו החלפנים יושבין שהן מחליפין מחצית השקל לאנשים שמביאין כל אחד ממטבע מדינתו ואינו יודע כמה מהם למחצית השקל והשלחנות אלו היו תובעין בנחת כל מי שיתן להם מקבלין ממנו ומי שלא נתן אין כופין אותו ליתן:

בעשרים וחמשה בו ישבו במקדש. וזהו ירושלים נקרא מקדש וישבו לגבות והתחילו למשכן למי שאינו רוצה ליתן ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפי' כסותו:

את מי ממשכנין לוים וכו'. ולאפוקי ממ"ד בהלכה דלקמן דמפרש כל העובר על הפקודים כל דעבר על. פקודיא אלא כמ"ד כל דעבר בימא יתן:

אבל לא נשים. דכתיב ונתנו איש כופר נפשו ולא אשה ולא עבדים שאינן משוחררין שאינן חייבין אלא במצות שהנשים חייבות בהן:

וקטנים. אין ממשכנין אותן בשלא הביאו שתי שערות אבל אם הביאו שתי שערות הרי הן כגדולים מבן י"ג ואילך כמו בכל מיני חיובין ועונשין וממשכנין אותם כדאמר בגמ':

שוב אינו פוסק. מליתן בשבילו בכל שנה ושנה עד שיגדיל ויתן על עצמו:

ואין ממשכנין את הכהנים. אע"פ שתובעין אותן ליתן אם לא נתנו אין ממשכנין אותם מפני דרכי שלום מפני שעבודת הקרבנות עליהם מוטל וחולקין להם כבוד ובגמ' אמרו שכך צריך לשנות במתני' מפני דרך הכבוד ולפיכך אינו חושב התנא בסוף פרק הנזקין לזה בדברים שאמרו שם מפני דרכי שלום:

מתני' **אמר רבי יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא**. דס"ל שאינו מחויב כלל לשקול וס"ד אמינא דאינו רשאי לשקול לפי שמתרומת הלשכה היו באין ג"כ העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ויש מהן אכילה לכהנים ומכיון דכתיב גבי מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל אלו היו נותנין שקליהם לתרומת הלשכה לא היה מותר להם לאכול שירי העומר ושתי הלחם ולחם הפנים קמ"ל דאעפ"כ אינו חוטא. ואית דמפרשי דסד"א דמכיון שאינו חייב לשקול אם שוקל נמצא קרבן צבור קרב משל יחיד קמ"ל שאינו חוטא לפי שמוסר אותו מחצית השקל לצבור לגמרי ולא חיישינן שמא לא ימסור יפה יפה:

לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא. דמיחייב הוא דכתיב כל העובר על הפקודים ודריש ליה כל העובר בים סוף יתן והכל בכלל כהנים לוים וישראל וכדקאמר בגמר' להאי מ"ד:

לעצמן. להנאתם דכתיב כל מנחת כהן וכו' אבל האי לאו דרשה הוא דדוקא במנחת כהן לבדו הוא דאמר קרא כליל תהיה לא תאכל אבל לא באותה שיש לו שותפות בה עם הצבור וכן הלכה שהכהנים ג"כ חייבים לשקול ותובעין אותן אבל אין ממשכנין אותן כדתנינן במתני' דלעיל:

גמ' **הא לתבוע תובעין**. כל אלו שאמרו אין ממשכנין אותן אבל לתבוע אותם שיתנו תובעין ואם נתנו נתנו והא דתנינן לקמן אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים אם שקלו מקבלין מידם ומפרש לה התם דדייקינן הא תובעין אין תובעין אותן ליתן היינו בקטן שלא הביא שתי שערות וכדלקמיה:

הדא דתימר בשהביא שתי שערות. כלומר וקטן שאמרנו דלתבוע תובעין אותו היינו בקטן שלא הגיע לכלל שנים והוא משנת י"ג ויום אחד והביא שתי שערות דלענין שאר דינים קטן מיקרי ובקטן כגון זה תובעין אותו:

אבל אם לא הביא שתי שערות לא בדא. אמרו שתובעין אותו דמכיון שלא הגיע לכלל שנים ושתי שערות ג"כ לא הביא קטן ממש הוא ואפי' לתבוע אין תובעין אותו:

ולמשכן. ולענין למשכנו לעולם בעינן עד שיביא שתי שערות והיינו אפי' כבר הגיע לכלל שנים אכתי לאו גדול מיקרי ועד שיביא שתי שערות שאז הוא גדול לכל עונשין שבתורה ולחיובים וממשכנין אותו עד שיתן:

כיני מתניתא. כן צריך למיתני במתני' אין ממשכנין את הכהנים מפני דרך הכבוד וכדפרישית במתני':

גמ' **טעמא דרבן יוחנן בן זכאי**. דאף הכהנים חייבין דכתיב זה יתנו למנין זה י"ב שבטים יתנו ואף הכהנים בכלל שבט לוי הן:

כן משיבין חכמים לר' יהודה. שאמר בשם עדות בן בוכרי וס"ל כוותיה דטעמא שאין הכהן בכלל החיוב משום שהמנחות באין מתרומת הלשכה והאיך יהיו שיריים נאכלין לכהנים וכדפרישית במתני' וחכמים משיבין לו דלא היא כשם שמצינו חילוק בין חטאת יחיד שמתה ובין חטאת הצבור שהיא רועה כשאירע איזה פסול ומקריבין אחרת תחתיה לפי שאין חטאת הצבור מתה כך הוא במנחות מנחת יחיד של כהן הוא שקריבה כליל ואין מנחת צבור קריבה כליל והן אלו ששיריהם נאכלין לכהנים ויש לכהן חלק בהן כדאמרן במתני':

וקשיא. על הא דאמרו חטאת צבור אינה מתה ומשיבין כך לר' יהודה וכי משיבין לאדם דבר שאינו מודה בו דהא הכי תנינן לעיל בריש שני שעירי שאין חטאת צבור מתה ר' יהודה אומר תמות ולא משני מידי:

והוא מותיב לון תו. וכן מצינו שהשיב להם עוד ר' יהודה דכי לא נדבת יחיד הוא וכלומר דנהי דאמריתו דלענין מה ששיריים משל מנחת הצבור נאכלין לכהנים לא קשיא דלא נאמר פסוק זה לא תאכל אלא במנחת הכהן לבדו אבל מ"מ הא קשיא דהיאך קרבנות צבור קריבין משל נדבת יחיד דכיון שאין הכהן מחוייב לשקול נדבת יחיד בתרומת הלשכה איכא:

ואינון מתיבין ליה. דהא נמי לא קשיא דמכיון שנמסרה לצבור וכו':

כל דעבר בימא יתן ואידך אמר וכו' מ"ד כל דעבר בימא מסייע לרבן יוחנן בן זכאי. דמחייב לשקול ואידך מסייע לבן בוכרי וקמ"ל דבהאי פלוגתא גופה היא דפליגי:

הלכה ד

מתני' **אע"פ שאמרו וכו' אם שקלו מקבלין מידם**. ובגמ' מדייק הכא הא לתבוע אין תובעין אותן ורמי עליה מדיוקא דמתני' דלעיל בהלכה ג' ומשני:

הנכרי והכותי וכו' ואין מקבלין מידן קיני זבין וכו'. בגמרא מוקי לה דהך סיפא אכותים קאי דאין זבים וזבות בנכרים דלא נהיגי בהן:

זה הכלל כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן. האי אתיא כמ"ד דדריש איש איש לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל ואין לי אלא עולה דכתיבא בהאי קרא אשר יקריבו לה' עולה שלמים מנין ת"ל לכל נדריהם מנין לרבות העופות והמנחות והיין ולבונה והעצים ת"ל לכל נדריהם ולכל נדבותם אבל הלכה כמ"ד אין מקבלין מהן אלא עולות נידר ונידב בלבד ועולות העוף בכלל אבל אין מקבלין מהן שאר קרבנות כלל ונכרי שהביא שלמים מקריבין אותן עולות מפני שהנכרי לבו לשמים:

וכן הוא מפורש על ידי עזרא. כשרצו הכותיים לסייע אותם ושלחו ואמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם השיבו להם לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים ולמדו מכאן שלבדק הבית אין מקבלין כלל מהם ולא לבדק חומות ירושלים:

מתני' **ואלו חייבין בקלבון**. לשון קל בון הוא וזהו דבר מועט שמוסיפין על מחצית השקל לפי שחצי השקלים הכל צריכין להם שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב ומפני כך כשהיה אדם הולך אצל השלחני ומצרף השקל בשני חצאין נותן לו תוספת על השקל ואותה התוספת נקראת קלבון ולפיכך שנים שנתנו שקל שלם על שניהם חייבין בקלבון כדקתני לקמן:

אבל לא כהנים וכו'. דמכיון דלאו בני חיובא נינהו להיות ממשכנין אותן על השקלים פטורין הן מקלבון אם שנים מהן נתנו שקל שלם:

השוקל על ידי כהן וכו'. שנתן שקל שלם עליו ועל ידי הכהן או ע"י אשה וכו' פטור הוא מקלבון ואע"ג דאיהו בר חיובא הוא הואיל ושקל ג"כ בשביל בר פטורא פטור:

על ידו ועל יד חבירו. וזהו כדפרישית שנתן שקל שלם בשבילו ובשביל חבירו שהלווהו חייב בקלבון אחד אבל אם נותן הוא מחצית השקל שקצוב בתורה פטור הוא מן הקלבון דכתיב זה יתנו כזה יתנו ולא יותר:

מתני' **השוקל על יד עני וכו'**. כלו' ששקל בשבילו ובשביל העני או שכינו וכו' שנתן להם במתנה פטור מן הקלבון שהרי זה נתן חצי שקל במתנה כדי להרבות בשקלים:

ואם הלוום. שנתן להם בדרך הלואה עד שיחזירו לו אם תשיג ידם הרי זה כשנים ששקלו וחייב בקלבון:

האחין השותפין. כך היא הגי' כאן בכל הספרים ובבכורות פרק ט' הגירסא האחין והשותפין ופירושו האחין שחלקו בכספים שהניח להן אביהן וכן השותפין שנשתתפו במעות ועירבום ביחד ועדיין לא נשתנו המעות שלא הוציאום חייבין הן בקלבון ופטורין ממעשר בהמה כגון שחלקו האחים וחזרו ונשתתפו בבהמות לגדלם ולפטמן או השותפין שנשתתפו בבהמות דכתיב גבי בכור יהיה לך ומוקמי' האי קרא במעשר בהמה ודרשינן יהיה לך ולא של שותפות:

וכשפטורין הן מקלבון. כגון שלא חלקו בשל אביהם כלום שאז ממון אביהם בחזקתו עומד והרי זה כאב ששקל ע"י בניו וע"י שכניו שפטור הוא מקלבון וחייבין הן במעשר בהמה דדרשינן יכול אפי' קנו מתפיסת הבית של אביהם ת"ל יהיה מ"מ. וכן השותפין כשחייבין במעשר בהמה כגון שנשתתפו במעות וקנו בהמות ממעות השותפות חייבין הן במעשר שהרי ברשותן נולדו והרי הן כאיש אחד ופטורין הן מקלבון שהרי נשאו ונתנו במעות השותפות ונשתנה עין המעות:

מעה כסף. אחד מכ"ד בסלע שהסלע ד' דינרין הדינר שש מעה כסף ומשקל המעה ט"ז שעורות בינוניות:

וחכ"א חצי מעה. אחד ממ"ח בסלע והלכה כחכמים:

גמ' **הא לתבוע**. אותן אינן תובעין מדקתני אם שקלו מקבלין מידן משמע אם שקלו מעצמן אבל אין תובעין אותן ליתן א"כ קשיא דיוקא דמתני' דהכא ודלעיל אהדדי דהכא לעיני בהלכה ג' דייקינן אין ממשכנין אותן הא לתבוע תובעין והכא דייקינן במתני' הא לתבוע אין תובעין:

כאן. מתני' דלעיל בקטן שלא הגיע לכלל שנים וכשהביא שתי שערות דלקטן כה"ג תובעין וכאן במתני' דהכא כשלא הביא שתי שערות וקתני לישנא דמקבלין גם אנשים ועבדים משום קטנים דקחשיב להו בחדא בבא:

תיפתר. דהמתני' אתיא כמ"ד הכותי כנכרי הוא לכל דבר:

דאיתפלגון וכו'. האי פלוגתא גרסי' בפ"ז דברכות ובפ"ג דדמאי ובכמה מקומות:

א"ר אלעזר מתניתא בעכו"ם. כלומר לא תידוק דכולא מתני' לא אתיא כרשב"ג דס"ל כישראל הוא לכל דבר דלא היא דרישא דקתני הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין מידן ככ"ע אתיא דהכל מודים שאין מקבלין השקלים אף מהכותים שהן באין להלשכה ונוטלין ממנה ג"כ לבדק הבית ואין להם חלק בזה כמפורש ע"י עזרא אבל הסיפא איכא למימר דבעכו"ם הוא דאיירי הא בכותים לא וכרשב"ג דדינן כישראל לשארי דברים:

ותני. בת"כ כן אדם כי יקריב מכם אדם לרבות את הגרים מכם להוציא את המומרים וכדיהב שם טעמא שהגרים מקבלי ברית הן כישראל יצאו המומרים שאינן בני ברית שהרי הפרו ברית וכה"א זבח רשעים תועבה וא"כ מקבלין מן הכותים דקסבר גרי אמת הן:

מתני' פליגא על ר' אלעזר. קשיא עליה המתני' דהיכי מצית לאוקמי הסיפא בעכו"ם בלבד ולא בכותיים והא קתני אין מקבלין מידם קיני זבין וכו' וכי יש קיני זבין וקיני זבות בעכו"ם והלא אימעטו מזיבה דאינה נוהגת בהן כדדרשינן בני ישראל מטמאין בזיבה ואין העכו"ם מטמאין בזיבה ומאי שייכא קינין בהו:

אלא רישא בעכו"ם וסיפא בכותים. כלומר אלא ע"כ דרישא דמיירי בשקלים מיירי בעכו"ם אבל הסיפא קתני זבין וזבות וכו' לא מיתני אלא בכותים בלבד:

והא כיני רישא בעכו"ם וסיפא בכותים. כלומר והרי דלא מצינן לפרש אלא כן דרישא מיתני אף בעכו"ם וסיפא בכותים בלבד ושמעינן דלא כר' אלעזר ומוקמינן מתני' כרבי דס"ל כותים גרי אריות הן ודינן כעכו"ם לכל דבר:

בתחלה. בתחלת הבנין אין מקבלין מהן כלל לא דבר המסויים כגון אבן או קורה ולא דבר שאינו מסויים דחיישינן לרפיון ידים הן מתכוונין שיהו סומכין עליהן ומתוך כך ירפו ידיהם מן הבנין:

ובסוף מקבלין מהן דבר שאינו מסויים ואין מקבלין מהן דבר מסויים. כצ"ל דדבר מסויים היא להן לתפארת ולזכרון ודבר שאינו מסויים מקבלין מהן בסוף לחזק בדק הבית שכבר נבנה ואין לחוש לרפיון ידים. ואית דמפרשי בתחלה לכתחלה אין מקבלין מהן ובסוף אם קיבלו א"צ להחזיר להן בדבר שאינו מסויים:

מתניתא פליגא על ר' יוחנן. תוספתא בפ"ק דמכלתין אין מקבלין מהן נדבה להקדש בדק הבית ומדקתני להקדש בדק הבית משמע אפי' כבר נבנה ורוצין לחזק וקתני אין מקבלין:

פתר לה. ר' יוחנן דבאמת הברייתא מיירי בין בתחלה בין בסוף:

ובלבד דבר מסויים. כצ"ל. אבל דבר שאינו מסויים מקבלין מהן בסוף:

מתני' פליגא על ר"ש בן לקיש. דתנינן בפ"ק דערכין נכרי נערך אבל לא מעריך אם הישראל אומר ערך נכרי זה עלי נותן הוא כערך של הנכרי אבל הנכרי שאמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי לא אמר כלום שאינו מעריך דברי ר"מ רבי יהודה אומר מעריך אבל לא נערך וזה וזה מודים שנודרין ונידרין שאם אמר דמי עלי או דמי פלוני עלי נותן כפי נדרו וכן נידר הוא אם הישראל אומר דמי נכרי פלוני עלי והרי הדמים ללשכת בדק הבית הן נופלין וקשיא לר"ל דאמר אין מקבלין מהן כלל לבדק הבית:

פתר לה עולה. לא תימא בנודר הדמים לבדק הבית אלא שנודר שיביא מהן עולה לקרבן וזה מקבלין מהן:

ניחא. דמפרשת נודרים דלעולה קתני:

נידרים עולה. בתמיה אלא נידרים דקתני וא"כ ישראל הוא הנודר והיכי מפרשת לה דהרי הישראל מתכוין להדמים שיפלו לבדק הבית והשתא לא דמיא הסיפא להרישא דנודרים בעולה מיירי ונידרים לבדק הבית מיירי והא לא מיתפרשא בחדא גוונא:

לא בשאמר וכו'. כלומר ואי בחדא גוונא מפרשת לה על כרחך לא מצית לפרש אלא בכה"ג שהישראל אמר הרי עלי עולה ושמע העכו"ם ואמר מה שאמר זה עלי וא"כ נידרים נמי בעולה מיתוקמא ומכל מקום קשיא וכי אינו מביא עמה נסכים ומותר נסכים וכי לא לכלי שרת אינון נופלין כדתנן לקמן בפ"ד ונמצא מביא העכו"ם דבר מסויים וקשיא בין לר"ל ובין לר' יוחנן והא אין מקבלין מהן דבר מסויים לכ"ע:

התיב ר' יוסי בר' בון. על האי קושיא דמדייק לה מהסיפא נודרין ונידרין דלדידך תיפוק ליה דמצית לדייק מהרישא דתנינן נערכין לר"מ ומעריכין לר' יהודה וכי ערכין לא לבדק הבית אינון הולכין דבהא לא מצית לשנויי דאיירי בעולה וא"כ היאך מקבלין מהן ועוד דהכלי שרת עושין ג"כ מהלשכה. ועל כרחך דאמרת דמרישא לא מצינן לדייק דאיכא למימר דהנכרי לשמים מתכוין ולא לכלי שרת שעושין ג"כ מהלשכה אלא דמאליהן הן באין ופעמים לכלי שרת והשתא היך מה דאת אמר ברישא לשמים הוא מתכוין וכו' כן נמי אף הכא בהסיפא:

מה עביד לה רשב"ל. כלומר מאי טעמא דסבירא ליה שאין מקבלין מהן כלל ודחיק נפשיה להני שינויי דשנינן ומהיכא יליף לה לומר כן:

פתר לה. מהאי קרא לא לכם וגו' דמשמע שאין להם לא חלק ולא זכרון והלכך בין דבר מסויים ובין אינו מסויים לא בתחלה ולא בסוף אין מקבלין מהן דהא מיהת יהיה להם חלק בבנין:

ר' סימון שאל. אי נימא מעתה דדייקת הכי לקרא א"כ אין מקבלין מהן לשום דבר לא לאמת המים לתקנה ולא לחומת העיר וכו' שלא יהיה להם לא חלק כלל ולא שום זכרון בירושלים מאיזה דבר שיהיה:

גמ' **מתניתא דר"מ**. אתוספתא קאי שהיה שגורה בפיהם דקתני בתוספתא פ"א אפטרופוס ששקלו על ידי יתומים הרי אלו חייבין בקלבון השוקל שקל חייב בקלבון דברי ר"א וחכמים אומרים השוקל שקל פטור מן הקלבון וקמ"ל דרישא דהברייתא נמי אליבא דר"מ היא דס"ל אע"פ שאין שקלו תורה שאלו היתומים שיש להן אפטרופוס

קטנים הן ואין הקטן חייב בשקל מן התורה אפ"ה קלבנו מן התורה וכלומר כשארי אנשים השוקלים וחייבין בקלבון ולפיכך אלו ששקלו בשביל היתומים חייבין בקלבון:

סבר ר"מ בנותן שקלו שלם שהוא פטור מן הקלבון. בתמיה וכלומר שהש"ס חוזר ומתמה על הא דבעי לאוקמי רישא דהתוספתא נמי כר"מ וכי סבר ר"מ בנותן שקלו שלם והיינו הקצוב עליו מן התורה שהיא מחצית השקל שיהא הוא פטור מן הקלבון אדרבה איפכא שמעי' ליה בהמתני' ובסיפא דהתוספתא כדקתני בהדיא לר"מ דהניחא אי הוה ס"ל דבשוקל שקל הקצוב בתורה פטור הוא מקלבון וכהחכמי' שפיר איכא למימ' שאלו השוקלים בשביל יתומים. קטנים חייבין בקלבון וטעמא שאין לנו לפטור מהקלבון אלא בשוקל כפי חיובו מן התורה וכדדרשינן מזה יתנו כזה ולא יותר אבל אלו הקטנים שאין שקליהן מן התורה ואין ממשכנין אותן עליהן ראו חכמים לחייבן מיהת בדבר מועט והוא הקלבון וחייבין הן בקלבון והיינו כדאמרן אע"פ שאין שקלו תורה קלבנו תורה וזה שייך שפיר אליבא דהחכמים וכדאמרן אבל לר"מ הא מכיון דס"ל השוקל שקלו הקצוב בתורה חייב הוא בקלבון אימא לך דס"ל דלא מיחייב בקלבון אלא בר חיובא דמחייב בשקל הקצוב בתורה אבל אלו שפטורין הן מן התורה אלא שאם שקלו מקבלין מהן פטורין הן מן הקלבון:

אמר ר"מ כמין מטבע וכו'. טעמא דר"מ מפרש דס"ל השוחל שקל הקצוב בתורה חייב בקלבון ולא דריש זה יתנו כזה יתנו ולא יותר משום דלדידיה האי זה יתנו ללמד שכמין מטבע של אש הוציא הקב"ה וכו' ואמר לו זה יתנו כזה יתנו:

ר' מאיר אומר נותן שני קלבונות. דס"ל לר"מ הנותן מחצית השקל חייב בקלבון ולפיכך שנים ששקלו שקל שלם חייבין שני קלבונות ואין הלכה כר"מ:

נתן סלע ליטול שקל. שנותן שקל שלם והוא סלע להקדש ושיחשבו לו מחצית השקל שהוא חייב. וליטול שקל כלומר מחצית השקל שהוא שקל הקצוב ממה שיגבה מן האחרים שיחזירנו לו מההקדש חייב הוא בשני קלבונות מפני שמה שאמרנו בשקל שקל שלם אינו חייב אלא בקלבון אחד להת"ק היינו כששוקל כולו להקדש כגון שנים ששקלו על שניהם אבל זה שנוטל חצי שקל אחד מן ההקדש נותן הוא שני קלבונות:

נתן סלע וכו' אמר ר' אלעזר. הך סיפא דר"מ היא דס"ל בשוקל שקל הקצוב בתורה חייב בקלבון וא"כ הכא דניתן הוא סלע להקדש שהוא שני חצאין של שקל הקצוב חייב הוא בשני קלבונות אחד בשביל שקל הקצוב בתורה שהוא נותן להקדש ואחד סלע שהוא ניטל כלומר אחד כפי שקל הקצוב שהוא נוטל בשביל הסלע שנתן ונוטל חציו מן ההקדש ונותן קלבון בשבילו להקדש:

רב אמר. דלא היא אלא הך סיפא דברי הכל היא ואפי' לרבנן לפי שהוא נותן קלבון אחד בשביל שקל שבו שהוא נותן ואחד בשביל השקל שהוא נוטל מן ההקדש:

ואחד לדבר תורה. ושואל הש"ס על דעתיה דרב שלשה קלבונות אינון וכלומר מי נימא דה"ק ועוד קולבן אחד לדבר תורה והיינו בשביל שהוא נותן סלע והוא שני שקלים הקצובין וצריך ליתן קלבון אחד בשביל כך שהוא דבר תורה כשאר השוקלים שקל שלם והוא סלע כגון שנים ששקלו בשביל שניהם דמדינא חייבין הן בקלבון או דנימא דה"ק רב ואחד לדבר תורה לפרושי מילתא דהכל מודים דבכה"ג נותן שני קולבונות אחד בשביל שקל הקצוב ועוד אחד בשביל שהוא נוטל מההקדש כפי שקל הקצוב וטעמא דזה האחד שהוא נותן עוד בשביל שהוא לדבר תורה שבתחלה נתן סלע שלם ומדבר תורה חייב בקלבון ולעולם אינו נותן אלא שני קלבונות:

אתא ר' ירמיה וכו'. וקאמר בשם רב בהדיא דשלשה קולבנות אינון הוא דאמר:

האחין והשותפין וכו'. פירושא דמתני' נקיט כשחלקו וחזרו ונשתתפו שאז חייבין בקלבון כשאר שני אנשים ששקלו שקל שלם ופטורין ממעשר וכשחייבין במעשר וכו' בשלא חלקו וכדפרישית:

גמ' **אמר רבי אלעזר והן שחלקו וכו'**. וגרסי' להא בפ"ק דקדושין בהלכ' ו' הא דאמרי' האחין שחלקו וחזרו ונשתתפו בבהמות פטורין הן ממעשר בהמה דוקא שחלקו גדיים כנגד תיישים וכו' כלומר שחלקו בשומא זה כנגד זה לפי שוויהן דבהא ליכא למימר זהו חלקו משעה ראשונה לכך וכשמת אביהן זכה זה בחצי הגדיים והתיישים וזה בחציין שהרי בשומא הוא שחלקו וכקונה זה מזה הוא והלכך הולדות שישנן בשעת חלוקה פטורין ממעשר בהמה משום לקוח והנולדים אח"כ פטורין משום שהן משל שותפות:

אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים וכו'. אמרי' יש ברירה והוברר הדבר שזהו חלקו משעה ראשונה ועדיין יש שם ירושה עליהן וכי חזרו ונשתתפו הדרא לה תפיסת הבית כבראשונה ולא הוי כשל שותפות והולדות שישנן בשעת חלוקה אינן פטורין משום לקוח ולא הנולדים אח"כ פטורין משום שותפות:

ר' יוחנן אומר אפי' חלקו וכו'. דס"ל האחין שחלקו כלקוחות הן ומשום דאין ברירה ובשעת החלוקה כמי שקונין זה מזה הוא ופטורין הן ממעשר בהמה:

כהאי דתנינן תמן. בבכורות פ"ט הלקוח פטור כדילפינן מדכתיב בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך וגו' מה בכור בניך אינו בלקוח ומתנה אף שורך וצאנך אינן בלקוח ומתנה ואם חזרו ונשתתפו שותפין הן ופטורין ממעשר בהמה:

ר' ירמיה בעי ולמה לית אנן אמרין פעמים וכו'. ולמה לא חשיב התנא במתני' דמשכחת לה נמי שפעמים חייבין בשתיהן ופעמים פטורין בשתיהן כדמפרש ואזיל:

היך עבידה. כאן שחלקו את הנכסים כולן והכספים וחזרו ונשתתפו ולא חלקו את הבהמה אלא שאחר כך חלקו את הבהמה ואם כן בשעה שעדיין לא חלקו את הבהמה חייבין הן בשתיהן בקלבון חייבין משום דהוו כשאר שותפין ובמעשר בהמה משום דלא חלקו בבהמה והוי מתפוסת הבית:

חלקו את הבהמה. וחזרו ונשתתפו בבהמה ולא חלקו את שאר הנכסים עד לאחר כן נמצא שפטורין מזה ומזה מקלבון פטורין שהרי עדיין לא חלקו בכספים והוי כאב השוקל על ידי בניו וממעשר בהמה פטורין שהרי חלקו וחזרו ונשתתפו ובהמת השותפין הן:

א"ר מנא הדא דאת אמר. בשחלקו את הבהמה ולא חלקו את הנכסים שפטורין מזה ומזה דוקא בשלא היתה הבהמה רוב מכל הירושה שיש להן לחלק אבל אם היתה הבהמה רוב הן הן עיקר הנכסים והולכין אחריהן שמסתמא אמרי' הרי הן כחלקו את הכל וחייבין הן בקלבון:

ר' שמי בעי. על עיקר הדין בחלוקה זו דלעיל דאמרי' בשלא חלקו כלל שחייבין הן במעשר בהמה ופטורין מהקלבון ואמאי שאם מפני שעשיתן כאדם אחד אצל מעשר בהמה לחומרא את פוטרו מן הקלבון בתמיה דילמא לחומרא דוקא הוא דאמרי' דכאדם אחד הן ועוד דגזירת הכתוב היא כדילפינן מיהיה מכל מקום דכל שהוא מתפוסת הבית חייבין במעשר בהמה אבל לענין קלבון כשאר שני אנשים ליחשבו וליחייבו בקלבון:

א"ל. ואהדר ליה ר' אבון לא היא שנייא היא הכא משאר שני אנשים לפי שהוא נותן סלע אחת שלימה משל אביהן בשביל שניהן והרי זה כהאב ששוקל בשבילן שפטור מן הקלבון:

ופריך **מעתה**. משכחת לה נמי שאפי' חלקו בכספים וחזרו ונשתתפו שחייבין הן במעשר בהמה מפני שלא חלקו בבהמה ופטורין הן מקלבון ואפי' שחזרו ונשתתפו בכספים וכגון שנותנין סלע אחת שלימה שהיא משל אביהן שאף על פי שעכשיו היא בשותפות שניהן מכל מקום נימא לקולא כדקאמרת דטעמא דפטורין מקלבון משום שנותנין סלע אחת שלימה והרי היא כמו שהיתה שלא נשתנית:

ותנינן. והא אנן תנינן לעיל כשחלקו וחזרו ונשתתפו חייבין בקלבון ופטורין ממעשר בהמה וכגוונא דפרישית לעיל ולדידך משכחת לה נמי אפי' בחלקו וחזרו ונשתתפו שחייבין במעשר בהמה ופטורין מן הקלבון וכגוונא דאמרן ולא משני מידי:

היא שני אחין היא שני גיסין וכו'. שלו היו לו בנים כ"א בנות היורשות ובעליהן כדין שני אחין שירשו אביהן דמי בהני גווני דמתני' וקא משמע לן הרבותא לענין דין הקלבון דלא תימא דוקא בשני אחין שלא חלקו ושוקלין משל אביהן שפטורין מהקלבון משום דהוי כהאב ששוקל ע"י בניו אבל זה לא היה אביהן דלידמי להו הכי הלכך קאמר דאפ"ה מכיון שלא חלקו ומירושה אחת הן שוקלין כאיש אחד הן ופטורין מן הקלבון ודין אחין שירשו אביהן להן:

לאיכן היו הקלבונות נופלין. תוספתא היא בפ"ק:

לשקלים. דינן כשאר שקלים לענין מותרות ולכל הנעשים משקלים שבלשכה:

לנדבה. דינן כשופרות נדבה וכמפורש לקמן בפ"ו נדבה מה היו עושין בה:

ריקועי זהב וכו'. מהקלבונות היו עושין:

שולחנין. שהיו יושבין לקבל השקלים ומחליפין להם היו נוטלין הקלבונות בשכרן ולא נפלו להקדש כלל:

ויש אומרים להוצאת דרכים. של השלוחין וכיוצא בזה:

הדרן עלך באחד באדר

פרק ב

הלכה א

מתני' **מצרפין שקלים דרכונות**. בני העיר שקבצו שקליהן לשלח אותן לירושלים יכולין הן להחליפם בדרכונות והן מטבעות של זהב כדכתיב בעזרא דרכמוני זהב כדי להקל מעליהם משאוי הדרך:

כשם שהיו שופרות במקדש. אצל השלחנים היושבים בירושלים היו תיבות כעין שופר שפיהן צר למעלה והולכין ומרחיבין כדי שלא יוכלו ליטול מהן כלום וכהאי דכתיב ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקוב חור בדלתו וגו' וזה היה עומד בעזרה כדכתיב שם. והשופרות שאצל השלחנים היו נותנין בהן ג"כ להשקלים שמביאין להם וכך היו שופרות במדינה בכל ערי ישראל שמקבצים מבני העיר שקליהם ונותנין בהן עד שישלחום:

בני העיר ששלחו את שקליהם. ביד שליח להוליכם לירושלים ונגנבו או שאבדו מידו:

אם נתרמה התרומה וכו'. הדין הוא כך שאם זה השליח שומר שכר היה שחייב בגניבה ואבידה אלא שאבדו ממנו באונס ונגנבו בליסטים מזויין מיירי שהוא פטור בשבועה ואם אירע זה אחר שנתרמה התרומה של הלשכה נשבעין השלוחין להגזברים שנאבדו מהן באונס ובני העיר פטורין לפי שהתורם תורם הוא על הגבוי ועל העתיד לגבות ואם

כן ברשות הקדש הן ומה היה להן לבני העיר לעשות הרי לא מסרו אלא לשומר שכר שהוא חייב בגניבה ואבידה ואין האונס מצוי:

ואם לאו. אלא שאירע האונס קודם שנתרמה התרומה ועדיין ברשות בני העיר הן נשבעין השלוחין לפני בני העיר ונפטרין ובני העיר שוקלין שקלים אחרים תחתיהם שהראשונים לא עלו להם. ואם השליח שומר חנם הוא שפטור מגניבה ואבידה אלא שנשבע שלא פשע לעולם הוא נשבע לבני העיר שהן חייבין שלא היה להם למסור אלא לשומר שכר לפיכך הוא נשבע ונפטר ובני העיר צריכין לשקול שקלים אחרים תחתיהן. ואע"ג דקי"ל אין נשבעין על ההקדשות שבועה זו תקנת חכמים הוא שלא יהיה ההקדש יוצא בלא שבועה כדי שלא יזלזלו בהקדשות לפיכך אפי' אמרו בני העיר הואיל ואנו משלמין שקלינו אין רצונינו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין להם:

נמצאו. השקלים אחר שנשבע השליח וגבו השקלים שנית או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הן ואין עולין להן לשנה הבאה. אלא הראשונים יפלו לשקלי שנה זו והשניים יפלו לשקלי שנה שעברה. ובגמרא פליגי בה איזה מהן הן הראשונים ואיזה הן השניים:

גמ' **ויעשו אותן מרגליות**. יצרף השקלים ויקנה מרגליות שהיא יותר קלה להקל משאוי הדרך:

שמא תזיל המרגלית. דשכיחא שתזיל ואין המקח שוה לעולם ונמצא ההקדש מפסיד כשימכרנה בירושלים אבל דרכמונות טבועין הן ולא זיילי:

כהאי דתנינן תמן. בפ"ח דבכורות חמש סלעים של בן שלשים של עבד חמשים של אונס ומפתה ומאה של מוציא שם רע כולן בשקל הקדש במנה צורי וכולם נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ מן השקלים שהן דוקא במטבעות טבועין ומהאי טעמא שמא יוזל השוה כסף ונמצא ההקדש מפסיד וכדאמרינן נמי אין פודין בכלים ליתן כלים להקדש בשווין תחת השקלים ואמר ר' שמואל וכו' והכא נמי שמא תזיל המרגלית:

מתניתא. דקתני כשם שהיו שופרות במקדש כך היו במדינה היינו בשופרות של תקלין חדתין שמשל שנה זו אבל בתקלין עתיקין:

לא בדא. אמרו שהיו במדינה:

ותני. בברייתא כן שאין שופרות של תקלין עתיקין אלא במקדש וכדתנן לקמן בפ"ו שלשה עשר שופרות היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חדתין ותקלין עתיקין וכו':

מתני' בשומר חנם. הא דקתני ונגנבו או שאבדו בשהשליח ש"ח מיירי דפטור מגניבה ואבידה ונשבע שלא פשע אבל בשומר שכר לא בדא אמרו שיפטור עצמו בשבועה שהרי חייב הוא בגניבה ואבידה:

אמר ר' אבא ואפי' תימא בשומר שכר. ונגנבו דקתני בליסטים מזויין מיירי דגנב מיקרי ואבדו במי שטבעה ספינתו בים מיירי שכך השומר שכר פטור באונסין ונשבע שכדבריו כן הוא:

אתייא כמ"ד וכו'. הא דמחלק במתני' בין נתרמה התרומה או לא וזה כמ"ד תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות והלכך אם נתרמה התרומה נשבעין לגזברין לפי שברשות הקדש הן וכדפרישית במתני' אבל כמ"ד אין תורמין לא על הגבוי ולא על הממושכן כלומר על הגבוי שהוא ע"י משכון שנתן משכון על שקלו וכדתנן בפ"ק ממשכנין על השקלים וזה אינו כגבוי לא בדא אמרו לחלק כן. ופלוגתא היא בתוספתא פ"ב והכי גריס שם תורמין על המשכון ועל הגבוי ועל העתיד לגבות דברי ר"מ ר' יוסי אומר תורמין על המשכון ועל הגבוי אבל לא על העתיד לגבות. וגי' זו עיקרית וצריך לגרוס הכא נמי כן.

ברם כמאן דאמר תורמין על הגבוי ועל הממושכן אבל לא על העתיד לגבות לא בדא. לפי שאלו ששלחו שקליהן ולא באו אינן בכלל התרומה וא"כ לעולם ברשותן הן שאבדו:

בני העיר וכו'. וקתני נשבעין והא קי"ל אין נשבעין על ההקדשות וכדתנן בפ' שבועת הדיינין ומוקי לה ר' אלעזר כדר"ש דס"ל קדשים שהוא חייב באחריותן כנכסיו הן ונשבעין עליהן כדקאמר התם והכא נמי חייבין בני העיר באחריותן אם לא נתרמה התרומה וצריכין לשקול אחרים תחתיהן ולקמן מדייק עלה:

ר' יוחנן. קאמר ד"ה היא מתני' דשבועה זו משום שבועת תקנה היא שתיקנו כדי דלא יזלזלו בשמירת ההקדש:על דעתיה דר' יוחנן. בשלמא לר' יוחנן ניחא דקתני אם נתרמה התרומה נשבעין לגזברים וכו' דהכל היא משום שבועת תקנה היא. ול"ג הכא הדא היא דר"ש עד לבתר. אלא לר' אלעזר דמוקי לה כר"ש הדא היא דר"ש בתמיה כלומר נהי דהסיפא ניחא לדידיה דאם לא נתרומה התרומה נשבעין לבני העיר לפי שחייבין באחריותן אלא רישא אם נתרמה התרומה שכבר אין חייבין באחריותן שתורמין על הגבוי וכו' וא"כ אין שבועה זו אלא ליטול שכרן וגזברין מאי עבידתייהו לבני העיר מיבעיא ליה. ומשני דה"ק נשבעין לבני העיר במעמד הגזברין ומשום דההפסד על ההקדש וכי היכי דלא נחשדינהו לבני העיר שלא שקלו א"נ דלא נחשדינהו להשלוחי שהטמינו. אותך א"נ דלא נשוו להן פושעין בשליחותן:

אע"פ שקיבלו בני העיר עליהם. לשלם שקלים אחרים ואינם רוצים שישבע השליח שאומרים נאמן הוא לנו אעפ"כ תקנת חכמים היא שישבע לפי שאין ההקדש יוצא בלא שבועה:

הפריש שקלו ואבד ר' יוחנן אומר חייב באחריותו וכו'. וצריך לשקול שקל אחר:

הקדש ברשות גבוה בכל מקום שהוא. דכל היכא דאיתי' בי גזא דרחמנא איתיה ואינו חייב באחריותו:

מתני' פליגא על רשב"ל. דהא קתני נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהן ומדהן צריכין לישבע ע"כ משום שמוטל על בני העיר לשלם שקלים אחרים וכל זמן שלא נשבעו התביעה על השלוחין היא לפיכך נשבעין להן ובני העיר שוקלין תחתיהן אלמא דחייבין באחריותן:

לא עוד היא משום שבועת תקנה. וכי עיקר שבועה זו אינה אלא משום תקנה וא"כ מפרש לה ר"ל הכי שאע"פ שבני העיר שוקלין תחתיהן אחרים מרצונם אפ"ה נשבעין להן משום שבועת תקנה:

המפריש שקלו ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון זה וזה שקלים הראשונים וכו'. תיקלין חדתין לשקלי שנה זו ותקלין עתיקין הן שקלי שנה שעברה:

תני. בתוספתא פ"ק:

חד אמר אילו ששילחו בני העיר תחלה. ואבדו ונמצאו אח"כ אלו הן הראשונים ויפלו לתקלין חדתין והשניים הם מה ששקלו בני העיר לשקלים האחרים מקודם שנמצאו הראשונים ויפלו לתקלין עתיקין. ואידך אמר אלו הן הראשוני' שהגיעו לידי גזברין תחלה והשקלים שאבדו ונמצאו אחר ששקלו אחרים הן הן השניים:

הלכה ב

מתני' **הנותן שקלו לחבירו**. להוליכו לשלחני ולשקול אותו על ידו והלך ושקל ע"י עצמו כדי שלא ימשכנו אותו:

אם נתרמה התרומה. מקודם שנתן זה השקל בשביל עצמו מעל הוא וחייב קרבן מעילה מפני שזה השקל ברשות הקדש היא שכבר תרמו על העתיד לגבות ונמצא זה הציל עצמו בממון הקדש ונהנה בשקל הזה ואם לא נתרמה התרומה לא מעל וחייב הוא ליתן לתבירו השקל שנתן לו:

השוקל שקלו ממעות הקדש. שהיו מעות הקדש בידו ושקל מהן את שקלו:

אם נתרמה התרומה וקרבה הבהמה מעל. הכא בהסיפא דוקא צריך שיסתפקו מן ההקדש זה וקרבה הבהמה מהמעות לפי שזה ההקדש בכל מקום שהיא הקדש הוא כמו שהיה ולא נשתנה וכשקרבה הבהמה ומתכונין בה שהיא ממעות כל מי ששקל בתרומת הלשכה הוי כאלו קנה הבהמה באותן מעות של הקדש והקריבוה וחייב קרבן מעילה לפי שנהנה מן ההקדש ויצא ידי שקלו:

מדמי מעשר שני וכו'. אם ממעות מעשר שני:

יאכל כנגדן. בירושלים ואם ממעות שביעית יאכל כנגדו בקדושת שביעית:

גמ' **אנן תנינן** ברישא דמתני' אם נתרמה התרומה מעל ולא תנינן בה ואם קרבה הבהמה ואשכחן בברייתא דבית רבי דתני נמי ברישא אם קרבה הבהמה דהאי תנא מדמי השוקל ממעות חבירו שלא ברשותו דמיירי ברישא לדין דהסיפא השוקל ממעות הקדש וס"ל דבתרוייהו לא מעל עד שג"כ קרבה הבהמה:

א"ר אלעזר מאן תנא אם קרבה הבהמה ר' שמעון. כלומר דר"א בא לפרש דהאי תנא דבית רבי לא פליג אתנא דמתני' וס"ל נמי דברישא לא בעינן עד שקרבה הבהמה וטעמא דדוקא בהסיפא ששוקל מהמעות שהן כבר הקדש הוא דבעינן עד שקרבה הבהמ' לפי שההקדש אינו נשתנה מכמות שהיה עד שנעשה בו מעשה והלכך לא מעל עד שקרבה הבהמה אבל ברישא שהמעות הן של חבירו וזה השוקלן ע"י עצמו אין זה אלא כמו הנהנה עכשיו מהמעות שהן ברשות ההקדש לפי שכבר תרמו על העתיד לגבות כדפרישית במתני' והשוקל הזה נפטר ע"י כך משקלו ולא ימשכנו אותו לפיכך מיד שנתן זה בשביל שקלו מעל ותנא דבית רבי מודה נמי בזה והא דתני אם קרבה הבהמה מלמדינו בזה דכר"ש דהתוספתא היא דס"ל דפליגי ר"ש ורבנן בפ"ק דהתוספתא והכי גריס שם המוציא שקלו של חבירו ה"ז מעל לקח בו קיני זבין וקיני זבות ויולדות המביא חטאתו ואשמו מן ההקדש השוקל שקלו זוזין מן ההקדש כיון שלקח מעל דברי ר' שמעון וחכמים אומרי' לא מעל עד שיזרקו הדמים:

דר"ש אומר מיד היה מקבל מעותיו הכהני' זריזים הן. כלומר דמסיים ואזיל למילתא דקאמר מאן תנא אם קרבה הבהמה ר"ש הא אדרבה הא איפכא שמעינן לי' לר"ש הלכך מפרש וקאמר דהא דקאמרי ר"ש היא היינו דלא תפרש דבעי האי תנא דבית רבי עד שקרבה הבהמה ממש אלא עד שלקח הבהמה להקריבה קאמר דלר"ש הוי כמי שקרבה הבהמה מפני שהכהנים זריזים הן ומיד שלקח הבהמה ה"ז כמקבל בעד מעותיו שיהא קרבנו קרב ומיהו לענין דינא דרישא דמתני' לא פליג תנא דבית רבי בהא דמיד כששוקל ולקח הבהמה מעל וכדאמרן:

וקשיא. על גופא דדינא דהמתני' הרי אלו הגונב עולתו של חבירו ושחטה סתם שלא פירש שמקריבה על שמו וכי סתמה לא לשם בעלים הראשונים מכפרת היא וא"כ הכא נמי אע"פ שנתן זה סתם בשביל שקלו בעלים הראשונים יוצאין ידי חובתן בו ואמאי מעל:

תיפתר במסוים. שעשה סימן עליו או פירש שזה השקל לשמו היא:

משל בית רבן גמליאל וכו'. כלומר וכמו ששנינו לקמן בפ"ג של בית ר"ג היו נוהגין שהיה נכנס ושקלו בין אצבעותיו וזורקו לפני התורם והתורם מתכוין ודוחקו לקופה שתורם בה וה"נ מיירי שזה מתכוין שיהא השקל הזה מסוים על שמו:

וחש לומר. וניחוש שמא לשירי הלשכה הן נופלין ואכתי אמאי מעל וכי יש מעילה בשירים:

אלא כר"מ דר"מ אומר מועלין בשירים. הך דר"מ בתוספתא דפ"ק דמעילה היא ומייתי לה לעיל בפ"ה דיומא על המתני' אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן וגריס בתוספתא עלה דברי ר"מ ור"ש וחכ"א אין מעילה בדמים ולר"מ ור"ש מועלין בשיריים שהרי שירי דמים הן ובשירי הלשכה גופה פליגי נמי לקמן בפרק ג' בהלכה ד' דר"מ ס"ל מועלין בשיריים:

עוד היא במסויים. כלומר ג"כ הכי מיתוקמא וה"ק אי נמי דלא תדחוק לאוקמי כיחידאה אלא אפי' כחכמים אתיא דאין מועלין בשיריים ושנינו נמי להאי קושיא דבמסויים מיירי וכהאי משל בית ר"ג שזרקו לפני התורם והתורם היה מתכוין ותורמו לשמו ולא יהיה משירי הלשכה:

מה נהנה. השתא מפרש לטעמא דתנינן ה"ז מעל ומה נהנה הוא מן ההקדש דליחייב במעילה:

מכיון שב"ד ראוין למשכן. אותו בעד שקלו ונפטר זה בשקל חבירו שלא מישכנו אותו זהו כמי שנהנה:

כתיב אך בכור וגו'. לפרושי להסיפא דמתני' קאי דלא מעל עד שקרבה הבהמה דילפינן מבכור דכתיב ביה לא יקדיש איש אותו לקדושה אחרת מכאן כל שהוא כבר קדש אין קדושה אחרת חלה עליו ולפיכך נמי בשוקל ממעות הקדש הרי הוא לשם הקדש הראשון ולא נשתנה ולא מעל עד שיעשה בו מעשה:

כיצד הוא עושה. אם שקל מדמי מעשר שני מביא סלע של חולין ואומר וכו' ואותן החולין נתפסין לשם קדושת מעשר שני וצריך לאכלו בירושלים:

והשאר נעשין שקלים. כלומר והשאר שהיו דמי מעשר שני נתחללו ויכול לעשות מהן שקלים שאם לא יעשה כן אינו יכול להביא חובתו מדמי מעשר:

הלכה ג

מתני' **המכנס מעות**. שהוא מכנס מעט מעט פרוטה אחר פרוטה ואמר הרי אלו לשקלי וכשבא לחשוב מה שכנס מוצא שהן יותר מכדי שקלו:

ב"ש אומרים מותרן נדבה. יפלו לנדבה להקריב מהן עולות לקיץ המזבח דב"ש לטעמייהו דס"ל בריש פ"ה דנזיר הקדש בטעות הקדש:

ובה"א מותרן חילין. שלא נתכוין זה להקדיש אלא כדי שקלו:

שאביא מהן שקלי. בזה שוין ב"ש וב"ה שהמותר חילין דהוי כאומר בפירוש שלא אקח מהן אלא כדי שקלי והמותר יהיו חולין:

אלו לחטאתי. אם כנס מעות ואמר אלו לחטאתי מודים ב"ה שמותרן נדבה כדמפרש טעמא במתני' דלקמן שלחטאת אין לה קצבה שאם ירצה יביא אותה בדמים מרובים והלכך נתפסו הדמים ומותרן נדבה:

שאביא מהן חטאתי וכו'. בזה שוין כמו בשקלים והמותר הוא חולין:

מתני' **אמר ר' שמעון מה בין שקלים לחטאת**. טעמייהו דב"ה מפרש מ"ט אמרי ב"ה בשקלים במכנס ואומר אלו לשקלי שהמותר חולין ומ"ש בחטאת באומר אלו לחטאתי דמודו ב"ה שהמותר נדבה:

אלא של שקלים יש להן קצבה. בתורה מחצית השקל וכתיב העשיר לא ירבה וגו' והלכך בודאי לא נתכוין זה אלא לשקל של תורה והמותר הקדש טעות הוא אבל לחטאת אין לה קצבה אלא כפי שירצה יביא והלכך נתפסו הדמים והמותר נדבה:

ר' יהודה אומר. מצינו אף לשקלים אין להן קצבה:

שכשעלו ישראל מן הגולה. ובאותו זמן היו להן מטבעות של דרכונות זהב והדרכון היא שתי סלע כסף והיו שוקלין באותו הפעם דרכונות כלומר לפי ערך המטבעות שהיו יוצאות היו שוקלין מחצי המטבע שהוא סלע והיא חצי דרכון:

חזרו לשקול סלעים. ואח"כ כשעברו מלכות מדי ונתבטל מטבע הדרכון והיו המטבעות שלהן סלעים חזרו לשקול לפי זמן המטבעות שהיו סלעים ונתנו מחצית הסלע וחזרו לשקול טבעין שהן שני דנרין שהיו המטבעות שלהן באותו זמן חצי סלע והוא שני דנרין והיו שוקלין אותו המטבע בעצמו שהיא חצי סלע והיא מחצית השקל האמור בתורה שהשקל של תורה סלע הוא:

ביקשו לשקול דינרין. שלא לשקול אלא החצי ישל המטבע היוצא ואינו אלא דינר אחד והיא רובע הסלע אבל לא קיבלו מהם שלהוסיף על מחצית השקל של תורה רשאי אבל לא לפחות ממנו כדקאמר בגמרא וא"כ אף להשקלים לא היו להן קצבה:

אמר ר"ש אעפ"כ יד כולם שוה. כלומר דאכתי לא דמו שקלים לחטאת שהרי בשקלים לעולם יד כולן שוה בהן שכשהיו שוקלין דרכונות היו הכל שוקלין כן וכדכתיב העשיר לא ירבה וגו' וזה הכל לפי חצי המטבע היוצא באותו זמן וכן אח"כ אבל חטאת לעולם אינו שוה שזה מביא בסלע וכו' וכך היא המסקנא לטעמייהו דבית הלל כרבי שמעון:

מתני' **מותר שקלים חולין**. המכנס מעות ואמר הרי אלו לשקלי ומוצא אח"כ שהן יתירין מכדי שקלו המותר חולין כדתנן לעיל בהלכה ג' וכב"ה:

גמ' **ר' יוסי בשם ר' אלעזר מה פליגין**. ב"ש וב"ה:

במכנס פרוטרוט פרוטרוט. שהכניס פרוטה אחר פרוטה כדפרישית במתני' ובהא היא דקאמרי ב"ה שמותרן חולין:

אבל באומר אלו לשקלי. כלומר שלא היה מלקט ומכנס מעט מעט אלא שהיו מעות מונחין לפניו ואמר אלו יהיו לשקלי אף ב"ה מודו שמותרן נדבה דלאו הקדש בטעות היא אלא דאמרי' שנתכוין הוא להקדיש הכל ומה שהוא יותר על כדי שקלו יפלו לנדבה:

ר' ביבי בשם ר' אלעזר. לא אמר הכי אלא במכנס פרוטרוט פליגי אבל באומר אלו כ"ע מודו שהמותר חולין וטעמא דבפרוטרוט כל חד וחד חזי לשקלו והוי כהקדש טעות לב"ש אבל באומר אלו לשקלי על המעות המונחין לפניו אפי' ב"ש מודו שאין זה הקדש טעות שהרי יודע הוא שאין להוסיף על השקל הקצוב בתורה ולא נתכוין אלא ליקח מאלו כדי שקלו והמותר חולין. וגרסי' להסוגיא כולה עד סוף הלכה בריש פ"ה דנזיר:

מתניתא מסייע לר' ביבי. הא דתנן לקמן אמר ר"ש וכו' הטעם דלא פליגי בחטאת לפי שהשקלים יש להן קצבה דכתיב העשיר לא ירבה וגו' ובודאי לא נתכוין זה אלא כדי שקלו אבל חטאת אין לה קצבה וכו' כדפרישית במתני' והשתא מה אנן קיימין להא דר"ש ואהיכא גוונא הוא דקאי לפרש ההפרש שבין שקלים לחטאת:

אם באומר שאביא מהן שקלי הא כל עמא מודים בזה שהמותר חולין. וכן הא דיהיב טעמא לחטאת היכי מיירי אם באומר שאביא מהן חטאתי הא כ"ע מודים בה שהמותר חולין. כצ"ל וכן הוא בנזיר וכלומר דבכשאביא מהן ודאי אין חילוק בין שקלים לחטאת וכדתנינן במתני':

אלא כן אנן קיימין. להא דר"ש באומר אלו ועלה הוא דמפרש טעמ' להפרש שבין שקלים לחטאת לפי שהשקלים על ידי שקצבתן מן התורה וכו' וקס"ד השתא דכמו בחטאת ודאי אין לחלק באומר אלו בין אם הכניס פרוטרוט או שהמעות מונחין לפניו ואמר אלו לחטאתי שלעולם המותר נדבה דזיל בתר טעמא הואיל שאין לחטאת קצבה ובהא כ"ע לא פליגי הכי נמי בשקלים בהא דמיירי רבי שמעון והיינו באומר אלו דקיהיב

טעמא לפי שיש להן קצבה והלכך המותר חולין נמי לכולי עלמא קאי דלא פליגי בית שמאי ומודי' דלאו הקדש טעות הוא והיינו סייעתא לר' ביבי:

מה עבד לה ר' יוסה. כצ"ל וכך הוא בנזיר שם דלא אשכחן לרשב"ל כאן. לר' יוסי דסבירא ליה באומר אלו לכולי עלמא המותר נדבה היכי מפרש לה להא דר"ש:

פתר לה במכנס פרוטרוט וכב"ה. כלומר דר"ש טעמא דב"ה הוא דבא לפרש דסברי במכנס פרוטרוט מותרן חולין מפני שהשקלים יש להן קצבה והקדש טעות הוא דאינו הקדש לב"ה משא"כ בחטאת שאין לה קצבה אבל אם היו מעות מונחין לפניו ואמר אלו לשקלי אף ב"ה מודו דמותרן נדבה וכדאמרי' לעיל לר' יוסי:

והא תנינן. במתני' לקמן בפרקין מותר שקלים חולין וסתמא קתני ור' יוסי קאמר דבאומר אלו אף ב"ה מודים שהמותר נדבה:

פתר לה. ר' יוסי במכנס פרוטרוט וכב"ה:

והא תנינן. לקמן שם מותר עשירית האיפה חולין וכפי נוסחא דהכא וקס"ד דבעשירית האיפה שהיא של כ"ג בכל יום ואין לחלק בה בין פרוטרוט לבין אומר אלו ומדקתני בהדי שקלים א"כ גבי שקלים נמי אין חילוק לב"ה וקשיא לר' יוסי:

עוד הוא פתר לה וכו'. האי נמי פתר לה במכנס פרוטרוט לנדבת עשירית האיפה וכב"ה:

המפריש שקלו. שהיה סבור שהוא חייב בשקל ונמצא שאינו חייב שנזכר שכבר נתן שקלו לא קידש דהקדש טעות הוא ואינו הקדש:

המפריש שנים וכו'. שסבור שחייב שנים כגון שסבר שלא שקל אשתקד ונזכר ששקל ואינו חייב אלא אחד של שנה זו:

אותו השני מה את עביד ליה. אי נימא דמדמינן לה לכסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב וא"כ אותו השני לא קידש או דילמא לאומר אלו מדמינן לה וכך הוא הגי' בנזיר שם. ואליבא דר' יוסי הוא דבעי דאמר באומר אלו אף ב"ה מודים שהמותר נדבה וה"נ השני לנדבה הוא:

נשמיעינה מן הדא. ברייתא דתני בחטאת ומספקא לן נמי בכה"ג:

הפריש חטאתו וכו' חותה השניה מה את עבד לה אלא רועה. כלומר דודאי מסתברא בחטאת השניה רועה היא דהוי כמפריש שתי חטאות לאחריות דקי"ל אחת תקרב חטאת והשניה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו דמיה לנדבה וה"נ אלו לנדבה:

היאך אתה אומר אלו. בתמיה כלומר דמתמה על הא דקאמר ה"נ אלו לנדבה דהא ודאי שניהם לנדבה לא אזלי אלא אחד מהן לשקלו והשני לנדבה וכל הא אליבא דר' יוסה דלעיל היא:

גמ' **שכשעלו ישראל וכו' דינרין**. כלומר שהמטבע שלהן היו דרכונות ושקלו לפי אותו המטבע במקום דינרין שיוצאין והיו נותנין חצי דרכון לשקליהם ואח"כ חזרו לשקול סלעים כשמועון כלומר כמשמעון והיינו לפי המטבעות שהיו בזמן שאח"כ שהן סלעים והיו נותנין חצי סלע לשקליהם וחזרו לשקול טבעין פלגי סלעים שחזר המטבע להיות פלגי סלעין והן בשיווי שני דינרין ושקלו אותו המטבע בעצמו שהוא כפי מחצית השקל האמור בתורה. ובקשו לשקול דינרין קרטין רובע הסלע שהוא דינר אחד לפי שחשבו שהיא חצי המטבע שיוצא באותו הזמן ולא קיבלו עליהן הגזברין ברשות ב"ד להיות זה תחת מחצית השקל מפני שהוא פחות מהקצוב בתורה ומן הדא שמעינן לה שהרי הכתוב אומר והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית השקל בשנה וגו' ועל כרחך דלא תפרש כפשטן של הדברים שלא נתנו אלא שלישית השקל האמור בתורה דמאי והעמדנו עלינו מצות דקאמר הלא זה הוא פחות ממצוה שבתורה אלא ודאי ה"ק והעמדנו עלינו מצות יותר מהאמור בתורה וזה להוסיף עוד שלישית השקל בשנה ומלבד מחצית השקל האמור בתורה:

ר' **חלקיה וכו'**. דריש להכתוב שלישית השקל מכאן שאדם צריך לשלש שקלו ולשקול שלש פעמים בשנה והיינו דקאמר והעמדנו עלינו מצות ולהוסיף ולתת שלישית לזה השקל האמור בתורה כלומר לשלש אותו ולתת ג' פעמים בשנה דמן התורה אין חיוב אלא פעם אחת בשנה ולמדנו ג"כ מכאן שאין מטריחין על הצבור לגבות מהן להקדש יותר משלש פעמים בשנה:

ר' **אבין**. דריש שלישית השקל מכאן רמז לשלש סאין של שלשה קופות שתורמין בהן כדתנן בפרק דלקמן ומכאן רמז לשלש הפרשות שג' פעמים בשנה היו תורמין כדתנינן שם:

כתיב זה יתנו וגו' מחצית השקל וגו'. ודורשין לטעמא למחצית השקל ומר דריש רמז למה שחטאו במחצית היום כדכתיב כי בשש בא שש ומר דריש על שיווי מחצית השקל. ודעביד שיתא גרמסין מיני מטבעות שהן שלשה בדינר ובמחצית השקל הן ששה כנגד שחטאו בשש שעות:

עשרה גרה. והוא מחצית השקל ולפי שעברו על עשרת הדברות שכשעברו על דיבור אנכי ה' אלהיך ראש הדברות הרי עברו על כולן השייכים אחריו:

ונפל לכל אחד ואחד מהן טבע. שהוא שתי כסף דכל כסף האמור בתורה כסף צורי הוא והיא דינר כסף שארבעה הוא הסלע והוא השקל שבתורה ומחצית השקל הוא טבע שהוא שני דינרין:

הלכה ד

מותר עשירית האיפה. של מנחת חוטא הבא בדלי דלות ואם הפריש מעות לחובתו וניתותרו המותר יפול לנדבה ולקנות בהן עולות לקיץ המזבח וכמדרשו של יהוידע הכהן שנשנה לקמן סוף פרק ששי. ובדפוס משנה דהכא כתיב חולין ונוסחא אחריתא היא וכן משמע לעיל בהלכה ג' דגריס הכי:

מותר עולה לעולה. אם הפריש מעות לקנות עולה וניתותרו יביא באותו המותר לצורך עולה אחרת:

מותר הפסח לשלמים. דנפקא לן מקרא דכתיב וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין הפסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הבקר ומן הצאן והוא קדשים קלים כמו הפסח והן שלמים:

מותר נזירים לנזירים. אם גבו מעות לצורך קרבנות נזירים סתם וניתותרו יהא בידם עד שיצטרכו לקרבנות נזירים אחרים:

מותר נזיר. אם נזיר אחד הפריש מעות לקרבנותיו וניתותרו המותר יפול לנדבה:

הלכה ה

מותר עניים. שגבו מעות לחלק לעניים כדי הצורך וניתותרו יהא לצורך עניים אחרים ואם לשם עני אחד גבו בפירוש המותר הוא לאותו עני וכן הדין במותר שבוים שגבו לצורך פדיון שבוים סתם יהא בידם המותר לצורך פדיון שבוים אחרים ואם גבו בפירוש לשבוי אחד המותר הוא לאותו שבוי:

מותר המתים. שגבו סתם לצורך קבורת מתים המותר יהא לצורך קבורת מתים אחרים:

מותר המת. שגבו בפירוש לצורך קבורת אותו המת יתן המותר ליורשין דס"ל להאי תנא דאחולי אחיל המת זילותיה לגבי יורשיו:

ר"מ וכו'. מספקא ליה אם אחולי אחיל זילותיה לגבי יורשיו או לא לפיכך יהא מונח עד שיבא אליהו. ור' נתן פשיטא ליה דלא מחיל לפיכך בונין לו מהמותר נפש והוא מצבה על קברו שיהא לו לזכרון. והלכה דמותר המת ליורשיו כהת"ק ואין חילוק בין אם היתה הגבייה בטעות כגון שגבו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו או אם הגבייה באמת היתה הכל בכלל מותר המת הוא וליורשיו והכי מוכח ממסקנת הש"ס:

גמ' **א"ר יוסי עד דאנא תמן**. בעוד שהייתי בבבל שמעתי קול מרב יהודה ששאל משמואל רבו הפריש שקלו ומת מהו וא"ל יפלו לנדבה הואיל והשקלים באין לקרבנות הצבור וקדשי קדשים הן וכדאמרינן בפ"ד דנזיר בהל' ג' וגריס שם להא ולהא דלקמן רב חסדא אמר והוא שקרבה חטאתו בסוף וכו' עד סוף הענין ושם ביארתי היטב וע"ש:

ר' יוחנן אמר על דא עליל אבא בר בא וכו'. גרסי' להא לעיל בפ"ה דפסחים בהלכה ב' עד מאן אמר בשתיקה כשר או נאמר בשתיקה פסול. ועיקרא דהאי מילתא התם היא דשייכא ואיידי דאיירי בהמותר מייתי לה הכא ושם בארתי היטב וע"ש:

רב חסדא אמר והוא שקרבו חטאתו בסוף וכו'. עד סוף הענין בנזיר פ"ד שם כמצויין לעיל:

גבו לו בחזקת שאין לו. שהיו סבורין שאין לו וגבו לצורך קבורתו ונמצא אח"כ שיש לו מה יעשו בו:

ר' ירמיה סבר מימר. דהיינו דתנינן מותר המת ליורשיו ומה לי אם ניתותרו המעות ומה לי אם הגבייה היתה בטעות הא מיהת זילותא היא לגביה וליורשיו הוא דמחיל ליה:

א"ל ר' אידי דחוטריה. שם המקום דלא דמיא דהגע עצמך דהכא לא כוונין אלא ליה וכלומר שאם נמצא שיש לו א"כ לא היו מכוונין שיהא המותר להיורשים שלא כיוונו לגבות אלא לפי דרכם שהיו סבורין שאין לו:

א"ל ר' ירמיה אנא לא אמרית. כלומר מה שאמרתי אני לא אמרתי מסברת עצמי אלא מדתנינן מותר המת ליורשיו וזיל בתר טעמא דהא מיהת זילותא איכא שגבו לצורך קבורתו ולגבי יורשיו הוא דמחיל ומסתברא היא דליורשיו ולא יעשו בה לצורך דבר אחר אבל את שבאת לחלק מנא לך ראיה לחלק בין מותר מצורך הגבייה ובין הגבייה שבטעות היתה:

תני בתוספתא סוף פ"ק בשם ר' נתן דמותר המת בונין לי נפש על קברו. וגריס התם או יזלף לו ולא לפני מטתו וכלומר דלצורך המת גופו דוקא הוא דמותר ויזלף ע"ג מטתו שלא יסריח ויתבזה. ולא לפני מטתו לצורך החיים שיריחו ריח טוב. והיינו הך דגריס הכא יעשו לו זילוף ע"ג מטתו:

תני. בתוספתא שם

אין פודין שבוי בשבוי. ליתן להם שבוי אחר תחת השבוי הזה ואין גובין כסות לצורך העני בכסות אחר שיש להם ולחלוף בכסות זה אלא יתנו לו הכסות שיש להם ואין ממחין ביד הפרנסים על כך שאם הפרנסים רואין שצורך השעה היא לכך אין ממחין בידם:

דבריהן. שמניחין בעולם מה שחדשו בדברי תורה הן זכרונן:

ר' יוחנן הוה מסמיך ואזיל וכו'. גרסי' להא לעיל בברכות פ"ב בהלכה א' עד דשתי ליה טעמא בפומיה:

רב גידל אומר האומר שמועה וכו'. גרסי' להא לעיל:

אין דור שאין בו ליצני וכו'. גם זה הוא בברכות שם עד סוף הפרק:

הדרן עלך מצרפין שקלים

פרק ג

הלכה א

מתני' **בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה**. כל השקלים שהיו מתקבצין למקדש מניחין אותן בלשכה אחת מן הלשכות שבמקדש וממלאין מכל השקלים שקבצו שם שלש קופות גדולות שיעור כל קופה כדי שתכיל תשעה סאין. ולפי שבשעת התרומה תורמין מכל אחת מהקופות הגדולות בשלש קופות קטנות והן של שלש שלש סאין כדתנן במתני' דלקמן וכיצד תורמין מפרשינן לה לקמן בפרקין וזה שהוא בתוך הקופות הגדולות הוא הנקרא תרומת הלשכה והשאר שלא יכילו אותן אלו הקופות מניחין אותן בלשכה וזה הוא הנקרא שירי הלשכה. ובשלשה פרקים בשנה היו תורמין מתרומת הלשכה:

בפרוס הפסח. הוא ר"ח ניסן ט"ו יום קודם הפסח וקרוי פרס מלשון פלגא כדקאמר בגמרא ולפי ששלשים יום קודם הרגל שואלין ודורשין בהלכות הרגל וט"ו יום לפני הרגל הוא פרס:

והן גרנות של מעשר בהמה. בג' פרקים אלו קבעו חכמים לעשר הבהמות שנולדו ונקראו גרנות לפי שכשם שהגורן קובע למעשר דגן שלא לאכול עד שיתקן מעשרותיו. כך אלו הזמנים קובעים לאסור אכילת הבהמות עד שיעשר אותן וקודם הפרק מכל אלו הג' מותר הוא לאכול אע"פ שלא עישר. והטעם לקביעות הג' פרקים הללו למעשר בהמה פליגי בה בגמרא חד אמר מפני שהן פירקי לידה של הבהמות יש שהן מולידין בזה הפרק ויש שיולדות בפרק האחר וחד אמר כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים לפי שאף שמותר למכור ולשחוט ולאכול קודם שהגיע זמן הפרק אעפ"כ לא שחטי להו אינשי עד דמעשרן ומשום דניחא ליה לאינש לקיומי מצוה בממוניה וכגון מעשר בהמה שהוא עצמו מביא המעשר ואוכל הבשר שלמים ואם לא היו מעשרין בג' פרקים הללו היו הרבה נמנעים למכור לפי שלא עישרו ולא היתה הבהמה מצויה לעולי רגלים:

בן עזאי אומר וכו'. טעם פלוגתייהו מפרש בגמרא:

גמ' **כל הן דתנינן פרס פלגא היא**. וכן כאן משום שהוא החצי בשלשים יום וכו':

אמר ר' יוחנן. טעמא למה קבעו ג' פרקים הללו לגרנות של מעשר בהמה מפני שהן פירקי לידה שלהן ור' אחא וכו' אמר כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים וכדפרישית במתני':

שלא יבא לידי בל תאחר. כשאינו מקריבו להמעשר ולפיכך קבעו לו אלו הזמנים סמוך לשלש רגלים הללו:

אמר רבי יוסה כל המשהא טיבלו עובר. בתמיה וכי על המשהא טבל ולא תיקנו אמרו עובר בבל תאחר לא אמרו אלא אחר שתיקן ומשהא מעשרותיו שלש רגלים שעובר בבל תאחר וכן במעשר בהמה כל זמן שלא עישר בהמותיו אינו עובר בבל תאחר אלא הטעם כדי שתהא בהמה מצויה לעולי הרגלים או כדר' יוחנן:

תמן תנינן. בפ"ט דבכורות ששנינו גם שם לפלוגתייהו דתנאי דמתני' ותנינן בסיפא התם ר"מ אומר וכו'. וגרסי' נמי להא לקמן בפ"ק דר"ה בהלכה א':

טעמא דר"מ. משום דעד כאן הן מתמצות לילד מן הישינות והיינו שכלות לילד ממה שנתעברו באדר והן יולדות באב דזמן עיבור בהמה דקה חמשה חדשים ור"מ דריש נמי האי קרא דמייתי לקמן דכתיב לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו והכי דריש ליה לבשו כרים הצאן וכתרגומו יעלון דכרייא עלי ענא והיא לשון נקייה ושהן מתעברות בזמן שעמקים יעטפו בר שהזריעה צומחת וניכרת יפה ואימתי היא זהו באדר ויתרועעו אף ישירו דכתיב דריש ליה הכי דאיכא נמי אפילתא המתאחרות להתעבר עד ניסן שהוא זמן שהתבואה בקשין שלה והשבלים נוקשות זו על זו ומתנועעות ונראין כמשוררין ואותן הן המיעוט ומכיון דאיכא רובא דמתעברי באדר אזלינן בתרייהו ולפי שהן כלות לילד עד סוף אב שאותן שנתעברו בתחלת אדר יולדות בתחלת אב והמתעברות בסוף אדר יולדות בסוף אב לפיכך קאמר עד כאן הן מתמצות לילד מן הישינות וזהו עד אחד באלול:

מכאן ואילך. מאחד באלול ואילך הן מתחילות לילד מן החדשות והיינו המתעברות בניסן שהן האפילות ומתחילין להיות יולדות בתחלת אלול ולפיכך קבעו ר"ה שלהן באחד באלול למעשר שאז כלות הן אותן שנתעברו בישינות והוא אב ובתרייהו אזלינן:

טעמא דר"א ור"ש. דסבירא להו ר"ה שלהן באחד בתשרי דהכי דרשי להאי קרא לבשו כרים הצאן אלו הבכורות שהן אותן המתעברות בתחלת אדר ויולדות בתחלת אב ועמקים יעטפו בר אלו הן האפילות שאינן מתעברות עד סוף אדר ומתחילת חדש ניסן דאיכא נמי יתרועעו אף ישירו שהוא בניסן ואותן הולכות ויולדות עד סוף אלול ולפיכך קבעו ר"ה שלהן למעשר באחד בתשרי שאז אלו ואלו נכנסין לדיר להתעשר שכולן משנה אחת הן:

אמר בן עזאי הואיל ואלו אומרים כך. שר"ה שלהן באחד באלול:

ואלו אומרים כך. שר"ה שלהן באחד בתשרי לפיכך אומר אני שיהו האלולים אותן שנולדים בחדש אלול מתעשרין בפני עצמן ואינן מצטרפות לעשרה לא עם אלו הנולדות מקודם אלול ולא עם אותן שנולדו אח"כ כדמפרש ואזיל:

הא כיצד נולד לו חמשה. טלאים באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי אינן מצטרפות דאותן שבאלול אינן מצטרפין עם אותן שבאב דשמא ר"ה שלהן כמ"ד באחד באלול וה"ז חדש וישן ואינן מצטרפין וכדתנינן שם ומייתי לה לקמן חמשה לפני ר"ה וחמשה לאחר ר"ה אינן מצטרפין וכן אותן שבאלול אין מצטרפין עם אותן שבתשרי דשמא ר"ה שלהן כמ"ד באחד בתשרי וה"ז חדש וישן:

נולד לו חמשה באב וחמשה בתשרי. וכן הוא בתוספת' דבכורות בפ"ז מצטרפין הן והיינו באב שאחר תשרי מצטרפין הן עם אותן שנולדו מקודם בתשרי דלכ"ע משנה אחת הן וקמ"ל שאע"פ שבין תשרי ובין אב שלאחריו יש זמן גרנות הרבה אפ"ה הואיל ומשנה אחת הן מצטרפין וכאותה ששנינו חמשה לפני הגורן וחמשה לאתר הגורן הרי אלו מצטרפין שאין הגורן שביניהם מפסיקן מלצרף:

ובן עזאי מכריע על דברי תלמידיו. בתמיה שהרי בן עזאי מדורות שלפניהם היה שהיה תלמיד חבר לר"ע כדאמר לקמן ור"מ ור' אלעזר בן שמוע שהוא הנזכר במתני' תלמידי ר"ע היו וכן ר"ש סתם שהוא ר' שמעון בן יוחאי היה תלמידו ורבו של רבי והיך אמר בן עזאי עליהם הואיל ואלו אומרים כך ואלו אומרים כך:

שכן נחלקו עליה אבות העולם. במחלוקת זו ומאן נינהו ר' ישמעאל ור"ע ועליהם אמר בן עזאי כך:

זאת אומרת בן עזאי. חבר ותלמיד דר"ע היה דאם רבו מובהק היה וכי אית בר נש אומר לרבי' כך הואיל ואלו וכו' לא ה"ל למימר אלא הואיל ורבי אומר כך וכו':

שמע לה מן הדא. דתלמיד חבר היה לר"ע מדאשכחן בסוף פ' מי שמת שאמר לו בן עזאי לר"ע על חלוקין וכו' אלא שבאת לחלק עלינו את השוין וכי אית בר נש אמר לרבי' אלא שבאת לא ה"ל למימר אלא שבא רבי לחלק. וגריס להא נמי שם:

תמן תנינן. בבכורות שם כל הנולדין מאחד בתשרי עד כ"ט באלול וכו' ואליבא דר"א ור"ש מיתנייא שהכל משנה אחת הן:

חמשה לפני הגורן וכו'. וכדפרישית לעיל:

זאת אומרת. מדקתני כל הנולדים מאחד בתשרי ואע"פ שאותן היולדות באחד בתשרי נתעברו הן בשנה שעברה אין הולכין אלא אחר הלידה וש"מ שבמעשר בהמה לא עשו אותו לא בחנט כלומר לילך אחר החנטה כמו בפירות האילן שהולכין למעשרות אחר שנה שחנטו בה הפירות ולא עשו אותו ג"כ כשליש והיינו לומר שלא יתעשרו עד שיהא ניכר לכל הפחות שהן שליש בגידולן וכמו דאשכחן בזתים ובתבואה שהולכין בהן אחר

שנה שהביאו שליש גידולן כדתנינן בפ"ק דמעשרות אבל במעשר בהמה לא הלכו בו אלא אחר הלידה בלבד כדמסיק ואזיל:

אין תימר בחנט ניתני כל המעוברין מעשרים ותשעה באלול. כלומר שאם תאמר דאיכא איזו סברא לילך בהן אחר החנט והיינו העיבור שלהן שהיא כמו החנטה בפירות האילן א"כ הוה קשה עד דהתנא בא להשמיענו שהנולדים מאחד בתשרי מצטרפין הן עם הנולדים של אחריהן עד כ"ט באלול לישמעינן רבותא טפי וליתני לאידך גיסא כל המעוברין מכ"ט באלול מצטרפין הן עם אותן שנולדו בשנה שעברה דהואיל והחנט שלהן מיהת בסוף שנה היתה הרי הן כמשל שנה אחת ומצטרפין דנהי שבודאי אינן יכולין להצטרף עם אותן שלאחר אחד בתשרי דפשיטא הוא שאם הולכין אחר החנט ה"ז חדש וישן ואינן משנה אחת אלא דהאי הוה שייך שפיר למיתני כל המעוברין מכ"ט באלול מצטרפין הן עם אותן שנולדו מקודם ובשנה זו בעצמה והרבותא שאע"פ שלא נתעברו עד סוף השנה אעפ"כ מצטרפין הן וכשל שנה אחת הן ועוד דאם הולכין אחר החנט א"כ לא ליצטרפו אותן של שנה אחת עד שיתעברו וילדו באותה השנה ומדלא קתני אלא כל הנולדים מאחד בתשרי וכו' ש"מ דאין סברא כלל לילך אחר החנט במעשר בהמה וכל הנולדים בשנה זו לעולם מצטרפין הן ואע"פ שנתעברו בשנה שעברה דלא אזלינן אלא בתר הלידה גרידתא. א"נ יש לפרש כפשטה דלא עשו אותה בחנט ולומר שאע"פ שנתעברו מקודם לשנה זו אפ"ה מכיון שעיקר העיבור היתה בשנה זו והוי כחנטו באותה שנה מצטרפין הן עם הנולדין אח"כ וכגון שלא נתעברו עד סוף שנה שעברה דאי איתא דעשו אותה כחנט והולכין אחר עיקר החנטה ליתני כל המעוברין מכ"ט באלול עד כ"ט אלול הבא מצטרפין דכמשנה אחת הן אלא ש"מ דדוקא שנולדו בשנה זו היא דבעינן:

אין תימר בשליש. וכן ש"מ עוד כדאמרן דלא בעינן במעשר בהמה עד שיגדיל מיהת שיהא ניכר קצת גידולו דאם תאמר דבעינן בשליש קשה הא דתני עד עשרים ותשעה באלול דמשמע אפילו נולדין הן יום או יומים מקודם דכשנולדים עד כ"ט באלול סגי שיצטרפו עם הנולדים מקודם באותה השנה וא"כ תיפוק ליה דאפי' מחוסר זמן הוו והכי מיבעי ליה למיתני כל הנולדים מאחד בתשרי עד עשרים ושנים באלול מצטרפין שאז אינו מחוסר זמן בכ"ט בו שהיא זמן הגורן לר"א ור"ש ומדקתני עד כ"ט באלול ש"מ דאפי' אמחוסר זמן לא קפיד ומכ"ש דלא בעינן עד שיהא ניכר בשליש גידולו:

ר' שמי. אמר דלית ש"מ להא מהכא דאיכא למימר דלעולם לשאר תנאי בעינן בשליש והא דדייקת ממחוסר זמן אימא לך דעשו אותו כר"ש וכלומר דהא קמ"ל דכר"ש אתיא

דקתני בתוספתא דבכורות בפ"ז ר"ש אומר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר ופליג אמתני' דבכורות שם דתני הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן הכלאים וכו' ומחוסר זמן:

קם ר' מנא עם ר' שמי. ושאל לו ר' מנא אם אתה אמרת כך וא"ל אין וא"ל ר' מנא והא תנינן בן עזאי אומר האולים מתעשרין בפני עצמן וכדמפרש טעמיה לעיל הואיל ואלו אומרים כך וכו' וא"כ דייקית נמי ואמרת לא אפי' נולד עד כ"ט באלול ג"כ מצטרף עם אותן הנולדין בחדש הזה ואפי' הן מחוסר זמן וכי אית לך מימר דבן עזאי נמי כר"ש ס"ל במחוסר זמן בתמיה אלא לאו ע"כ כרבנן דהתוספתא שם ס"ל וכדתנינן בסתמא דמתני' דאין מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר והשתא לרבנן דס"ל בהא כר"א ור"ש דכל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באלול מצטרפין היכי מתרצית לה להאי דדייקית במחוסר זמן ע"כ דהכי מתרצת דאותן שנולדו סמוך לכ"ט באלול והן מחוסר זמן אין מתעשרין בהגורן שהוא בכ"ט באלול אלא מניחין אותן לשנה הבאה אח"כ והן מתעשרין עם בני שנתן שנולדו ג"כ בשנתן מקודם כ"ט באלול הזה וכלומר שמניחין מאותן בני שנתן מלעשר עד שיהא זה ראוי להתעשר ומצטרפין אח"כ ומתעשרין שהרי הן בני שנה אחת והשתא כמה דאת אמר על דרבנן וכו' כן נמי את אמר אליבא דבן עזאי למאי דסבירא ליה שהאולים מתעשרין בפני עצמן דלא שיהא כולן מתעשרין בגורן הזה שבא עכשיו דהא אית בהו גם כן הנולדים והן עדיין מחוסר זמן אלא מניחן לגורן הבא אחר כן ומניח גם כן מהנולדים באלול וכשיהיה זה ראוי להתעשר מצטרף הוא עם אותן בני אלול ומתעשרין:

זאת אומרת. מדאמרינן אליבא דרבנן דכשיש כאן מחוסר זמן ממתינין עד לשנה הבאה עד שיהא ראוי להתעשר עם אותן בני שנתו שלו דוקא ומפני שאין מעשרין מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בשנה האחרת ואמאי ונימא דהואיל וזה היה מחוסר זמן בעשרים ותשעה באלול ואי אפשר לו להתעשר ליחשביה כמאן דנולד בשנה הבאה וליצטרף להתעשר עם הנולדים בשנה הבאה אלא ודאי דטעמא הוי משום דמשעת לידתו מונין לו השנה אף על גב דמחוסר זמן הוא מכל מקום אותן הימים עולין לו לשנתו אם כן זאת אומרת דבבכור נמי דינא הכי דקיימא לן הבכור נפסל משנה לחברתה להקרבה והימים שהוא מחוסר זמן עולין לו מתוך שנתו דמשעת לידתן מונין לו שנה וטעמא דהרי גבי מעשר לא כתיב ביה שנה בשנה ומגופיה לא ידעינן דבעי שיתעשר עם בני שנתו בדוקא אלא דילפינן קדש קדש מבכור דכתיב ביה תאכלנו שנה בשנה ואם כן שמע מינה דבבכור מונין לו שנה משעת לידתו ולהכי מעשר דילפינן מיניה גם כן דיניה הכי הוא דהוי:

ר' יונה אבא שמע ליה. לבכור מן הדא דכתיב ביה בגופיה כל הבכור אשר יולד וגו' תקדיש לה' אלהיך והכתוב בפ' בחקותי אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו וגו' אלמא דכבר הוא קדוש וא"א להקדישו להקדש אחר וכן אין צריך להקדישו הא כיצד אלא דלא בא הכתוב הזה אשר יולד וגו' אלא ללמד משעת לידתו אתה מונה לו שנה:

הלכה ב

מתני' **בשלש קופות של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה**. בגמרא קאמר עלה תני בשלש קופות של ג' ג' סאין שהן עשרים ושבע סאין תורמין את הלשכה והיינו שהיו שם שלש קופות גדולות כל אחת ואחת מחזקת תשע סאין כדפרישית בריש פרקין ועל כרחך לומר כן דאם לאו מאי שהן עשרים ושבע סאין דקאמר הלא אלו הג' קופות דמתני' לא היו אלא של ג' ג' סאין ואי אפשר לפרש לזה בענין אחר אא"כ תאמר שהיו ג' קופות גדולות של תשע תשע סאין שהן עשרים ושבע סאין ומאותן הגדולות היו תורמין בכל פעם ופעם כשהגיע זמן התרומה באלו הג' קופות קטנות של ג' ג' סאין ולא היו תורמין בפעם אחת מהקופה הגדולה האחת עד שתכלה כולה אלא כך היו תורמין שנוטל בקופה הקטנה האחת מן הקופה הגדולה האחת שיעור ג' סאין כפי אשר מחזקת הקופה הקטנה ונוטל קופה השניה מן הקטנות ותורה ג' סאין מהקופה השניה של הגדולות וחוזר ונוטל קופה השלישית מן הקטנות ותורם ג' סאין מהקופה השלישית של הגדולות ותרומה זו וסידרה היו עושין בפעם הראשון של הג' פרקים בשנה שהיא פרס הפסח וכשהגיע הפרק השני והוא פרס העצרת היו חוזרין ותורמין באלו הג' קופות קטנות מאותן הג' קופות גדולות וכן בפרס החג ונמצא שבפרס החג היו כלין הקופות הגדולות וכשמגיע זמן התרומה חדשה והיא ר"ח ניסן חוזרין וממלאין אותן ותורמין כך בחזרת חלילה כבשנה שעברה וכיצד סדר התרומה של פעם השניה והשלישית מאלו הג' פרסים שאמרנו אפרש לקמן בהלכה ד' בס"ד כי שם מקומו:

וכתוב עליהן. על אותן שלש קופות הקטנות היה כתוב אל"ף על הראשונה וביי"ת על השניה וגימ"ל על השלישית ומפני שמאלו הג' קופות קטנות היו מסתפקין מהן ליקח מהן לצורך כל קרבנות צבור כדתנינן לקמן בראש הפרק ואין מסתפקין מן השניה עד שתכלה הראשונה וכן לא מהשלישית עד שתכלה השנייה וכך שנינו בתוספתא ריש פ"ב למה כותבין על הקופות אלף בית גימל מפני שמתחילין ומוציאין מן הראשונה שלמה ראשונה מוציאין מן השניה שלמה שניה מוציאין מן השלישית וכך אמרו בגמרא וכמו שאפרש בהסוגיא:

יוונית כתוב עליהן אלפ"א בית"א גמ"א. לפי שהיו רגילין בבית שני ביוונית ואמרינן בגמרא דמגילה יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם יפיפותו של יפת יהיה באהלי שם ולשון יוונית הוא הלשון היפה שבבני יפת:

אין התורם נכנס. בהלשכה לתרום:

לא בפרגוד חפות. הוא מלבוש שיש בו שפה כפולה שכשהמלבוש ארוך הוא כופלין אותו מלמטה ונקרא פרגוד חפות:

ולא במנעול וכו'. שבכל אלו אפשר להטמין המעות. ובתפילין ובקמיע יכול להתיר התפר ולהטמין בתוכן וכל זה מפני החשד שלא יחשדו אותו העם:

שמא יעני וכו'. ולפי שאדם צריך ג"כ לצאת ידי הבריות וכו':

ואומר ומצא חן ושכל טוב וגו'. דמהאי קרא שמעינן שאדם צריך להיות נוהג כן שלשון ציווי הוא:

גמ' **ר' זעירא שאל ר' אושעיא כמה היא שיעורן של הקופות**. כצ"ל וכך הוא בריש פרק מפנין דהתם היא דקאי השאלה דר' זעירא דתנינן מפנין אפי' ד' וה' קופות וכמה שיעורן של הקופות. וכך הוא נשנה בריש פרק המוציא יין ומשולש עוד בריש פרק ערבי פסחים ועל זה השיבו נלמוד סתום דהתם מן המפורש דהכא דסתם קופות שנשנה שם ג"כ של ג' ג' סאין הן וכה"ג אמרינן נמי שם וכן הכא לקמן על שאמרו במתני' יין כדי מזיגת הכוס ושאלו רבי זעירא וכמה הוא שיעור הכוסות והשיבו ילמד סתום מן המפורש דתני רבי חייה ארבע כוסות של פסח ישנן רביעית יין האיטלקי:

תני בשלש קופות וכו' שהן תשעה סאין. שבאלו הג' קופות תורמין:

שהן עשרים ושבע סאין. על כרחך לא קאי האי שהן אכל ג' פרקים של התרומה ולומר שבין הכל כ"ז סאין הן שהרי מסיים ואומר תורמין את הלשכה משמע דבכל זמן וזמן התרומה היה שם כ"ז סאין ואי אתה מוצא כן אא"כ נפרש שהיו שם עוד שלש קופות גדולות שכל אחת ואחת מחזקת תשע סאין ובהן היתה תרומת הלשכה ועליהן קאמר שהן כ"ז סאין ולפי שמהן היו תורמין בכל פעם ופעם באותן ג' קופות קטנות של ג' ג' סאין כדפרישית במתני' ועוד אפרש לקמן בהלכה ד' בס"ד:

וכתוב עליהן. על אלו ג' קופות הקטנות וכו' ומפני מה כתוב עליהן וכו' לומר אין מסתפק מן הראשונה קודם לשניה. כלומר שאין מסתפק מן הראשונה מעט מעט ממנה וחוזר לשניה ולשלישית ולאח"כ יסתפק עוד מעט מן הראשונה ואחריה מן השניה ואחריה מן השלישית והכל במעט מעט מהן עד שיכלו לא יעשה כן וזהו דקאמר אין מסתפק מן הראשונה קודם לשנייה וכלומר שירצה להסתפק מעט מהראשונה קודם להשנייה ומן

השנייה מעט קודם להשלישית ואח"כ יחזור חלילה אלא כך יעשה יסתפק מן הראשונה עד שתכלה כולה ואח"כ הוא שיתחיל להסתפק מן השנייה וכן כשתכלה השניה אז יסתפק מן השלישית ולפי פירוש הזה הוא ממש כמו שנשנה בתוספתא שלמה ראשונה מוציאין מן השניה וכו' וכמו שהבאתי בפירוש המשנה:

תמן תנינן המוציא יין וכו'. כל הסוגיא זו כתובה היא לעיל ריש פרק המוציא עד א"ל רב אבדומה נחיתה ויאות ר' יהודה מוריינא דנשייא הוה. וכאן נדפס זה בערבובי האותיות והתיבות וע"ש ותמצא הכל מבואר בבאר היטב בס"ד:

שמא יעני וכו' תני ר' ישמעאל קיווץ לא יתרום. מי ששערות ראשו כמו קווצות תלתלים לא יתרום מפני החשד שיאמרו זה יכול להטמין המעות בשערו:

היו מפספסין בקילקין. קלקין הן השערות שמסתבכין יחד ונעשו כעין שרשרות וכמו שנשנה בפ"ט דמקואות קלקי הלב והזקן קלקי הראש ובית השחי ואם היו כך בהתורם היו הגזברין מפספסין את הקילקין אלו קודם שיתרום:

תני. בתוספתא פ"ב נכנס לתרום את הלשכה היו מפשפשין בו בכניסה ויציאה ומדברין עמו משעה שנכנס וכו' לקיים מה שנאמר והייתם נקיים מה' ומישראל:

וימלא פומיה מוי. הלא זה הטעם שמדברין עמו כדי שלא יאמרו מטמין הוא את המעות בפיו וימלא פיו מים קודם שיכנס לתרום ולא יהו צריכין לדבר עמו כל הזמן הזה שהרי מעתה אינו יכול להטמין בפיו כלום:

אמר ר' תנחומא מפני הברכה. שהרי צריך הוא לברך קודם שיתרום וכמו ששנינו בתוספתא שלפני כל התרומות היו צריכין לברך והלכך אי אפשר שימלא פיו במים:

בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו. רמז לזה שאדם צריך לצאת ידי הבריות וכו':

איזהו המחוור שבכולן. שממנו נלמד ביותר וא"ל מן הכתוב שבתורה והייתם נקיים וגו' ומפני שבו נרמז שצריך לעשות שיהא נקי מכל צדדי החשד מן הבריות כשם שהוא נקי מה' אשר לו נגלו כל המצפונות והנסתרות וכך יהא נקי מן ידי הבריות שלא יוכלו לומר אפשר הוא עושה כך או כך וכשיראה להתנהג בכדי שלא יליזו עליו מכל ומכל אז הוא נקי מה' ומישראל מבלתי פינות החשד:

הלכה ג

מתני' **של בית רבן גמליאל**. היו נוהגין שהי' נכנס ושקלו בין אצבעותיו וזורקו לפני התורם וכדי שיהא התורם מתכוין ודוחקו לשקלו להקופה שתורמין ממנה באותו הזמן ולהסתפק לקנות קרבנות הציבור ונחת רוח היא להם כדי שיתקרב משלהן תחלה כדקאמר בגמרא:

אין התורם תורם. עד שיטול רשות ויאמר להם להעומדים שם אתרום והן אומרים לו תרום וכו' שלשה פעמים שכן דרך לענות ג' פעמים כדמצינו בפרק רבי ישמעאל במנחות גבי העומר אקצור ואומרים לו קצור קצור קצור ג' פעמים:

מתני' **תרם את הראשונה**. כשתורם בתחלה באלו שלשה קופות קטנות מאלו שלשה קופות גדולות כמו שאמרנו לעיל בהלכה ב' תורם הוא בקופה הראשונה מן הקופה הגדולה הראשונה וחופה את הגדולה בקטבליות והיא במטפחת של עור שלוק וכן השנייה שהוא תורם מן הקופה הגדולה השניה ומחפה את הגדולה השניה במטפחת ותורם השלישית מן הקופה הגדולה השלישית ואותה קופה גדולה השלישית לא היה מחפה אותה כדי שתהא ניכרת שבה הוא שסיים ויתחיל ממנה בתחלה בפרק השני של הג' פרקים שהוא פרס העצרת וכדמפרש התנא ואזיל:

ולמה היה מחפה. אלו הראשונות וזאת השלישית לא היה מחפה שמא ישכח ויתרום אחר כך בפרס העצרת ויתרום מן הדבר התרום וכלומר שמא יתחיל לתרום כבראשונה בתחלה מן הראשונה אחר כך מהשניה ואח"כ מהשלישית והוא צריך להתחיל עכשיו מהשלישית שסיים בה בתרומה הראשונה ולפיכך היה מחפה אותן השנים הראשונות והשלישית לא היה מחפה כדי שיהא לו לסימן אחר כך ולהתחיל ממנה בתחלה. וכיצד היה נוהג אח"כ בתרומה השניה מפרשינן בגמ':

תרם את הראשונה. מג' קופות האלו לשם ארץ ישראל ובשניה מוסיף לשם כרכים המוקפין וסמוכין לה ולשם כל א"י ובשלישית לשם בבל וכו' ולשם כל א"י וה"ק בגמרא:

גמ' **אלו שני כריים וכו' שמא לא פטר חבירו**. בתמיה אלו שני כרי תבואה לפניו ותרם מאחד מהן על חבירו וכי לא פטר את חבירו מתרומה והכא נמי מאי איכפת להן לבית ר"ג לעשות כן הלא התרומה שתורם פוטר את הכל וכולן יצאו באותן קרבנות הציבור שיקנו מהתרומה ומשני מפני שהנחת רוח הוא להם שלא יהיו קרבן הצבור מתקרב אלא משלהן תחלה ולפיכך היו עושין כך:

גמ' **תני**. בתוספתא פ"ב:

שמט את הקטבליות. אם שמט מהן:

נתערבו השיריים. כלומר שנעשו כולן כשירי הלשכה:

תני. שם שלישית היא היתה עשירה שבכולן שהיו בה אצטלי של זהב וכו'. שמביאין ממדינות הרחוקות ופורסין עליה אצטליות של זהב ונותנין עליהן דרכונות של זהב:

תני. שם:

תרם את הראשונה וכו'. כדפרישית:

תני. שם בראש הפרק:
מתחילין ומוציאין מן הראשונה וכו'. כמו שהבאתי לעיל בהל' ב' והכי מפרש לה הש"ס נטל מן הראשונה היא הקופה הגדולה הראשונה שמתחיל בה בתחלה לתרום בקופה הראשונה של ג' קופות הקטנות אע"פ שיש עדיין באותה קופה הגדולה הראשונה נוטל ותורם בקופה השניה של הקטנות מן השניה של הגדולות נטל מן השניה וכו' נוטל מן הקופה הגדולה השלישית וזה הכל כמו שפירשנו לעיל בהלכה ב':
שלמה שלישית וכו'. על כרחך דטעות דמוכח היא וכי היאך משכחת לה דשלמה השלישית ואכתי יש בשניה ובראשונה והלא אינו תורם משום קופה בזה אחר זה אלא הכל כסדר הראשון שהתחיל בתרומה הראשונה מהא' ואח"כ מהב' ואח"כ מהג' וא"כ מהיכא תיתי לה דנשלמה השלישית בתחלה אלא כך צריך לגרוס כפי הגי' בתוספתא שהבאתי לעיל גבי אותן ג' קופות הקטנות שמסתפקין מהן כסדר שלמה הראשונה מוציאין מן השנייה וכו' וכך צריך להיות כאן שלמה הראשונה חוזר לשנייה שלמה שניה חוזר לשלישית שלמו שלשתן וכו' והכי פירושא שבהגיע פרס השני והיא העצרת ואמרנו אע"פ שיש בראשונה וכו' אע"פ שיש בשניה וכו' כדלעיל וזה הכל בתרומה הראשונה שלפרס הפסח והשתא מסיים כיצד היו תורמין בפרס השניה והיא קודם העצרת ואמרנו לעיל שלא היה מחפה את השלישית בתרומה הראשונה כדי שידע להתחיל ממנה בתרומה השנייה ואחר כך חוזר ותורם כסדר כמו בהראשונה שלאחר שתרם בקופה הראשונה מהקטנות מן קופה השלישית שבגדולות ולפי שבה היה מסיים בראשונה ואין מעבירין על המצות ומתחיל עכשיו ממנה בתחלה ותורם ומחפה אותה חוזר ותורם כסדר בהקופה השניה של הקטנות מהקופה הגדולה הראשונה ומחפה אותה וחוזר ותורם אח"כ בקופה הג' של הקטנות מן הקופה הגדולה השנייה ואינו מחפה אותה לפי שעכשיו מסיים בה וממנה מתחיל בפרק הג' והיא פרס החג ותורם מאותה הקופה הגדולה השנייה בקופה הראשונה מהקטנות ואח"כ חוזר ותורם בקופה שניה מהקטנות מן הקופה הגדולה הראשונה ונמצא שעכשיו שלמה הראשונה וחוזר הוא להשניה והיא ג"כ שלמה עכשיו וחוזר לשלישית ושלמו שלשתן וחוזר ושוקל כלומר שלאחר ששלמו כולן בחזרת חלילה בשנה זו וכסדר שאמרנו חוזר ושוקל לתוכן מהתרומה חדשה בפרס הפסח וכן לעולם. זהו הביאור הכולל בענין הזה:
ר"מ אומר. אם שלמו שלשתן מהקופות עדיין יש שירי הלשכה כמו שאמרנו בריש הפרק שהיה ר"מ אומר מטעם הזה שמועלין גם בשירים וכו' וכדמייתי להא דר"מ לעיל בפ"ב בהלכה ב':

וכן היה רפב"י אומר וכו'. הובא זה לעיל בפ"ק דשבת בהלכה ג' והתם הוא דשייכא ואגב דלעיל דצריך אדם להיות נקי וכו' מייתי לה הכא:

הדרן עלך בשלשה פרקים

פרק ד

הלכה א

מתני' **התרומה מה היו עושין בה**. אותן השקלים הניתנין בהקופות שאמרנו בפרק דלעיל ונקראת תרומת הלשכה ומה היו עושין בה:

לוקחין בה תמידין וכו' וכל קרבנות צבור. לאתויי קטרת ושכר עשיית הקטרת וכן המלח שמולחין בו כל הקרבנות וכן אם לא הביאו עצי המערכה כדתנן בפ"ד דתעניות ולא נמצאו עצים אלא בדמים היו באין מתרומת הלשכה:

שומרי ספיחין בשביעית. מפני שהעומר ושתי הלחם אינן באין אלא מן החדש ובשביעית שהיא הפקר לכל שוכרין ב"ד שומרים שישמרו מקצת מהספיחים שצמחו כדי שיבואו מהן העומר ושתי הלחם ואותן השומרין תקנו להם חכמים שיהיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ומפני שיש בעלי זרוע שלוקחין אותן בחזקה ולפיכך אפי' יש כאן מי שהתנדב עצמו להיות שומרן בחנם אין שומעין לו אלא נוטלין השכר משל הקדש כדי שישמעו בעלי הזרוע ויפרשו מאותו המקום שאלו שומרים שם:

ר' יוסי. לא חייש להכי שיהיו בעלי זרועות לוקחין בחזקה וס"ל דלא תקינו להו שכר בשביל כך אלא אף הרוצה מתנדב להיות שומר חנם:

אמרו לו אף אתה אומר וכו'. כלומר לדבריך שאתה אומר יכולין להיות שומר חנם א"כ לדברינו דס"ל דתקינו להן חכמים שכר זה השומר חנם מוחל הוא על השכר ונמצא שיש לו בתרומת הלשכה כדי השכר ואין להציבור חלק בהן ואם קונין מזה תמידין ומוספין ושאר קרבנות הצבור הרי אינם באים משל צבור ואי אתה מודה שאין אלו באים אלא משל צבור והלכה כחכמים:

גמ' **מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות וכו'**. גרסי' להא לקמן פ"ד דתענית על המתני' זמן עצי הכהנים והעם תשעה וכן גריס להא בפ"ק דמגילה ותוספת' היא בפ"ג דתענית. מה ראו חכמים להמנות לזמן של אלו שכשעלו בני הגולה וכו' והתנו עמהן הנביאים שהיו ביניהן שאפילו הלשכה מליאה עצים משל צבור ואלו מתנדבין משל עצמן שלא יהא קרבן הצבור מתקרב אלא משלהן תחלה:

דרבי יוסי היא. אתיא האי תוספתא כרבי יוסי דמתני' דס"ל אף הרוצה מתנדב שומר חנם דאלו לרבנן אין קרבן צבור קרב מהמתנדב בחנם אלא משל צבור דוקא:
רבי יוסי. אמורא בשם רבי אילא קאמר דברי הכל היא דמה פליגין רבנן על ר' יוסי בגופו של קרבן אם התנדב היחיד ממון להביא גופו של קרבן צבור בהא הוא דס"ל דלא מהני שימסרם לצבור אבל במכשירי קרבן כמו העצים וכן בגדי כהונה דלקמן כ"ע מודו שהיא משתנה מיחיד לצבור על ידי שימסרם לצבור:
תני. בתוספתא דיומא סוף פ"ק האשה שעשתה כתונת מבגדי כהונה לבנה כשירה ובלבד שתמסרנה לצבור לפי שאחד בגדי כ"ג ואחד בגדי כהן הדיוט באין מתרומת הלשכה וכשהיחיד מתנדב בחנם צריך שימסור לצבור:
אמר ר' אחא דרבי יוסי היא וכו'. כדלעיל:
מתניתא. תוספתא דתענית שם פליגא על רבי יוסי אמורא דקאמר בשם ר' אילא ד"ה היא ומחלק בין גופו של קרבן ומכשירי קרבן ולדידיה עצי המערכה מכשירי קרבן קרי להו והא בתוספתא לא משמע הכי דתנינן התם על זמן עצי הכהנים והעם דקחשיב שם אותן ימים אסורין בהספד ובתענית בין משחרב הבית בין עד שלא חרב הבית והיינו נמי כדגריס הכא בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן ור' יוסי פליג שם וס"ל דאינן נוהגין להיוח כי"ט אלא בשעת הקרבן ומשחרב הבית מותרין בהספד ותענית מפני שאבל הוא להם קתני מיהת דבשעת הקרבן לכ"ע היו נוהגין בהן כי"ט ואי אמרת אינן חשובין אלא כמכשירי קרבן ואינן כגופו של קרבן מפני מה היו נוהגים באותן הימים להחזיקן כי"ט דלא אמרו כך אלא בקרבן בלבד וכדאמרי' לעיל ריש פרק מקום שנהגו אינו בדין שתהא עסוק במלאכתך וקרבנך קרב ולא שמענו זה במכשירי קרבן:
ועוד. דטפי קשיא מן הדא דמסיים התם בתוספת' ראיה לדברי חכמים ודלא כרבי יוסי דברייתא דאמר ר"א ברבי צדוק אנו היינו מבני סנאה בן בנימין שהיה זמן העצים שלהן בעשרה באב כדתנינן שם ופעם אחת חל ט"ב להיות בשבת ונדחה התענית למוצאי שבת למחר והיינו מתענין ולא משלימין מפני שי"ט שלהן הוא וזהו כחכמים דהתם שאף משחרב הבית והיו מתענין בט"ב אעפ"כ היו מחזיקין לי"ט שלהן ומקילין שלא להשלים התענית בעשרה בו ואי כמכשירי קרבן בלבד הן לא היו מקילין כל כך בתענית זה אע"פ שנדחה הוא והיינו פליגא על רבי יוסי בשם רבי אילא וכדאמרן:
העומר וכו'. קתני במתני' עלה דבשביעית היו שומרי ספיחין נוטלין שכרן וכו' ומפני שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ והיינו דקאמר מתני' כרבי ישמעאל דס"ל אין העומר בא מן הסוריא אלא מא"י בדוקא וכדלקמן דתמן תנינן בריש פ"ח דמנחות כל קרבנות

הצבור וכו'. ומוקי לה נמי כר' ישמעאל ומתני' דהכא נמי כוותיה דאם היה בא מן הסוריא לא היו צריכין לשמור הספיחין דאין שביעית נוהגת בסוריא והיו יכולין להביא העומר משם:

תמן תנינן. בסוף פ"ק דכלים עשר קדושות הן וכו' ומוקי לה נמי כרבי ישמעאל דקתני מה שאין מביאין כן מכל הארצות ואף סוריא בכלל:

תמן תנינן. בפרק קמא דשביעית דפליגי ר"ע ורבי ישמעאל בדרשא דקרא בחריש ובקציר תשבות לר"ע בא ללמד על תוספת שביעית ורבי ישמעאל דריש שבא ללמד מה חריש רשות שאין לך חריש של מצוה אף קציר דאמר קרא תשבות בקציר של רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה ומצותו לכתחלה לקצור בלילה ואם חל ט"ז בשבת נקצר הוא בלילי שבת שקצירתו דוחה את השבת ולר"ע אין קצירת העומר דוחה שבת ולהכי מייתי נמי להאי דרבי ישמעאל דלדידיה היא דחשיבא ליה מצות קצירת העומר שדוחה שבת ואינו בא אלא מא"י דוקא כדמייתי מהני מתני' דלעיל דאתיין כולהו כר' ישמעאל. והשתא מסיק לה דמתני' דידן מאן תנא להא שומרי ספיחין וכו' רבי ישמעאל היא דאלו לר"ע הואיל ולא חשיבא ליה מצות קצירתו כל כך שתהא דוחה שבת איכא למימר דס"ל נמי דהעומר בא אף מסוריא ומח"ל והא דכתיב כי תבאו אל הארץ וגו' וקצרתם את קצירה זה בא ללמד שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וכיון שכן אין יכולין ליתן שכר מתרומת הלשכה לאלו שומרי ספיחין בשביעית שא"צ לזה שהרי יכולין להביא העומר בשביעית מסוריא הקרובה וסמוכה לא"י:

א"ר יוסה דברי הכל היא. ואפי' כמ"ד דבא מסוריא דמתני' מיירי אם לא מצאו בסוריא שדה זרועה בשנה ההיא שיהא העומר יכול לבוא משם מביאין אותו מספיחין שבא"י ובכה"ג לכ"ע השומרין נוטלין שכרן מתרומת הלשכה:

ההן עומר מהו שיזרע לכן מתחלה. על השנה השביעית היא האי בעיא העומר הזה בשביעית שלא נמצאו ספיחין בכדי שיבא העומר מהן אם מותר לזרוע לשם כך מתחלה כדי להביא העומר מי נימא דכמו שקצירתו דוחה שבת ה"נ בכה"ג דוחה הוא להלאו דלא תזרעו בשביעית או דילמא מכיון דבשעת הדחק היא אפשר דמוטב להביאו מסוריא לכ"ע מלדחות לאו דלא תזרעו:

ר' חייא בר אדא הקשה על זה לפני ר' מנא ותיפוק ליה דבלאו הכי א"א לזרוע בשביעית בשביל הבאת העומר שהרי שירי מנחת העומר נאכלין לכהנים וקי"ל כל שאין הקומץ מתיר השיריים לאכילה אין המנחה באה ממין זה דבעינן ממשקה ישראל מן המותר

לישראל וכן ממה שמותר לכהנים וכאן אם זורע בתחילה בשביעית לא נמצא בקומץ זה שהוא על השיריים שאינן נאכלין שהרי איסור שביעית עליהן:

א"ל. אי משום הא לא קשיא דנעשה כהאי ששנינו בפ' כיצד צולין בחמשה דברים שהן באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה כדקחשיב התם העומר ושתי הלחם וכו' וא"כ מצינו שהעומר בא אע"פ שאין השיריים נאכלין וה"נ כן:

כיצד הוא עושה. על המתני' קאי דקתני השומרין נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ועל מה הן מתחללין מעות ההקדש:

נוטל מעות מן השלחני. שהן חולין ונותנין אותן לקוצרים ולשומרין ועד שלא יקרב העומר מפריש הוא המעות מתרומת הלשכה ומביא ומחללין עליו על השכר שקבלו מהשלחני ונמצא שההקדש יוצא לחולין ע"י כך ומשלם להשלחני:

וטבות כן. וכי טוב ויפה לעשות כן הלא אין ההקדש מתחלל אא"כ נכנס להקדש מעות החולין תחתיו וכאן הרי כבר קבלו שכרן מהשלחני ומה נכנס להקדש תחת אותן המעות שנוטל עכשיו מתרומת הלשכה:

כל מה שיתן. השלחני להן בתחלה הן הן דמיו של ההקדש משעה הראשונה שהרי שכרן על ההקדש היא ונמצא שזה כמו עכשיו מתחלל ההקדש על מעות השלחני וכך היא יותר יפה שיקבלו מעות חולין מהשלחני ויהא ההקדש מתחלל אח"כ עליהן ממה שיתנו להן מעות ההקדש עצמן:

תני אף בפתחי אבנים כן. באותו שכר של מפתחי אבנים והסתתן לצורך בדק הבית שנוטלין מתרומת הלשכה נמי כך הוא כיצד הוא עושה וכו' כדלעיל:

עד שלא תינתן ע"ג הדימוס. של הבנין דמשתינתן חל חוב שכרן על ההקדש ואין זה כבוד להקדש ולפיכך צריך להקדים קודם שיחול שאין שכירות משתלמת אלא בסוף ועד שלא תינתן נוטל מעות ההקדש ומחלל על המעות שקבלו מהשלחני בשכרן והיינו נמי טעמא דלעיל דקאמר עד שלא יקרב העומר וכו' שלא יהא ההקדש עצמו חייב להן:

הלכה ב

מתני' **פרה**. אדומה ושעיר המשתלח וכן לשון של זהורית שהיו קושרין בראש שעיר המשתלח בין קרניו לסימן כדתנן פ"ד דיומא ואח"כ כשהיו משלחין את השעיר היו קושרין את הלשון זהורית בפתחו של אולם כדאמרי' בפרק שני שעירי בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ וכו' אלו הכל היו באין מתרומת הלשכה:

כבש הפרה. שהיו עושין כבש מהר הבית להר המשחה כיפין ע"ג כיפין וכיפה כנגד האוטם מפני קבר התהום כדתנן בפ' ג' דפרה וכבש שעיר המשתלח שהיו עושין מפני הבבלים כדתנן בפרק שני שעירי ולשון שבין קרניו זהו אחר שהתקינו שיהא קושר חציו של הלשון בסלע וחציו קושרו בין קרניו כדתנן שם. ואמת המים העוברת בעזרה וחומת העיר וכו' צרכי העיר לתקן הרחובות והשווקים ולחפור בורות וכיוצא בהן כל אלו הואיל ואינן נעשין לצורך הקרבנות גופן אינן באין אלא משירי הלשכה:

אבא שאול אומר וכו'. ואין הלכה כאבא שאול:

מתני' **מותר שירי הלשכה**. מה שנשאר עוד אחר שנעשה מהן הכל דתנינן לעיל:

לוקחין בהן יינות שמנים. שהן לצורך נסכים וסלתות למנחות ומניחין להיות מוכרין למי שצריך להן והשכר נופל להקדש:

ר"ע אומר אין משתכרין בשל הקדש. שגנאי הוא להקדש ואין עניות במקום עשירות:

אף לא משל עניים. אם גבו איזה נדבה לצורך עניים ואינם מצויים עכשיו לחלק להם אין משתכרין באותו ממון אלא מניחן כך דילמא מיתרמי איזה עני וליכא למיתב ליה והלכה כר"ע:

מתני' **מותר התרומ'**. שניתותר מן הקופות שיש בהן תרומת הלשכה כדאמרי' בריש פרק דלעיל ואם לא הוצרך לכל מה שיש בהן עד שבא ראש חודש ניסן שאז לוקחין קרבנות מתרומה חדשה ומה היו עושין במותר מתרומה הישנה:

רקועי זהב צפוי לבית קדש הקדשים. להגג ולהכתלים:ר' ישמעאל אומר מותר הפירות לקיץ המזבח. כדקאמר בגמ' כולה דר' ישמעאל היא כלומר דר' ישמעאל דהכא לטעמיה אזיל וכדקאמר במתני' דלעיל דמותר שירי הלשכה לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות והשכר להקדש וזה השכר נקרא מותר הפירות כלומר מה שהותירו במעות להקדש שנשתכרו באותן פירות ולוקחין עולות לקיץ המזבח וזה הוא כשאין נדרים ונדבות ושלא יהא המזבח בטל מביאין עולות הללו ונקרא קיץ המזבח על שם פירות הקיץ כמו תאנים וענבים ששוטחין אותן בקיץ להתייבש בחמה ואוכלין אותן אחר גמר הסעודה כך אחר שגמרו חובת הקרבנות היום מקריבין אלו עולות והן עולות נדבה שבאות משל צבור:

ומותר התרומה. ס"ל לר' ישמעאל שהוא לקנות ממנו כלי שרת הצריכין וסמיך ליה אקרא דכתיב בד"ה וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה' כלי שרת וגו' איזהו כסף שיש לו שיריים הוי אומר זה תרומת הלשכה:

ר"ע אומר מותר תרומה לקיץ המזבח. לפי שהתרומה לצורך קרבנות הופרשה. ומותר נסכים בא לכלי שרת ואיזהו מותר נסכים כהא דתנן בסוף הפרק אחת לשלשים יום

משערין את הלשכה שפוסקין את השער הממונה על הנסכים ליינות שמנים וכן לסלתות וזה השער עומד שלשים יום ושאם בתוך כך הוקירו הנסכים צריך לספק להן כמו שפסקו עמו בשער הזול ואם הוזלו מספק להן באותו שער הזול והשכר שמשתכר ההקדש בשערים הללו הוא הנקרא מותר נסכים:

ר"ח סגן הכהנים אומר וכו'. ומפני שהנסכים כליל הן ועולות קיץ המזבח כליל הן:

זה וזה. ר"ח סגן הכהנים ור"ע לא היו מודים בפירות וכדאמר ר"ע לעיל אין משתכרין בשל הקדש והמסקנא דעל כל המותרות תנאי ב"ד הוא שיהו לעולת קיץ המזבח והיינו לעולת בהמה אבל לא לעולת העוף שאין עוף בקרבנות הצבור אלא שלכתחלה מצוה שיהו כלי שרת באין ממותר נסכים ולפי שהנסכים מתקדשים בכלי שרת ואם אין כאן מותר נסכים מביאין כלי שרת מתרומת הלשכה ואם יש עוד מותר מהן מלבד הכלי שרת שלקחו בו מביאין ממנו עולות לקיץ המזבח:

גמ' **שלשה לשונות הן וכו'**. כתוב זה לעיל בפ"ד דיומא בהלכה ב' וע"ש:

תלמידי חכמים וכו'. כל אלו לצורך גופו של הקדש ונוטלין שכרן מתרומת הלשכה:

שני דייני גזילות. שהיו בירושלים כדתנינן בפ"ג דכתובות נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ונשים האורגות בפרכת פליגי בה שמואל אמר וכו' ומפרש מה פליג כלומר במאי פליגי:

שמואל עבד לה כקרבן. גופו שבא מתרומת הלשכה ורב הונא עבד לה כבנין שאינו בא אלא מקדשי בדק הבית:

תנא ר' יהודה גרוגרות. כך היה שמו ונזכר כמה פעמים בש"ס הזה:

הקטרת וכו'. כלומר הקטרת הוא בכלל כל הקרבנות צבור ובאין מתרומת הלשכה:

מזבח הזהב וכו' ממותרי נסכים. כדתנן לקמן בפרקין לר"ע מותר נסכים לכלי שרת:

מזבח העולה. שהוא בנין וכן לבנין ההיכל והעזרות עצמן באין משירי לשכה ואותו הצריך לבנין חוץ לעזרות באין מלשכות שיש בהן נדבות לבדק הבית:

והא תני אבני המזבח וכו' מועלין בהן ואם משירי הלשכה הן באין וכי יש מעילה בשיריים:

אלא כר"מ. בסוף פרק דלעיל דאמר מועלין בשירים:

אמר רבי חנינא. לא היא דכלום אמר ר"מ דמועלין בשיריים אלא בתוך שנתו של שקלי הלשכה כדקאמר התם טעמא שמא יצטרכו להן בסוף והיינו באותה השנה שעדיין אין כאן מתרומה חדשה וכשכלו השקלים מן התרומה היו צריכין להביא הקרבנות משירי הלשכה והלכך ס"ל דמועלין בשיריים והכא דקאמר אבני המזבח וכו' מועלין בהן בחוץ לשנתו אנן קיימין כלומר דלעולם מועלין בהן קאמר ולא מיתוקמא כר"מ:

אמר רבי חזקיה. עוד בשם רבי יהודה גרוגרות:

השלחן וכו' מעכבין את הקרבן. כלומר מקומן מעכב שכל זמן שאינם על מקומן שראוין להיות שם השלחן בצפון והמנורה בדרום ומזבח הזהב בהיכל ומזבח העולה לפני פתח אהל מועד אין יכולין להקריב קרבן:

אין לך מעכב את הקרבן אלא הכיור והכן בלבד. בין אהל מועד ובין המזבח כדכתיב ומפני שצריך שיהו שם לקידוש ידים ורגלים מקודם כדכתיב בבואם אל אהל מועד ירחצו וגו':

ולא כן אמר ר"א וכו' כל הן דכתיב נכח מעכב צלע אינו מעכב. בפרשת תרומה בציווי כתיב ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנורה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על צלע צפון ומעכב במנורה הואיל וכתיב ביה נכח וכן מצינו בהקמת המשכן דכתיב וישם את המנורה באהל מועד נכח השלחן וגו' אבל השלחן דלא כתיב ביה אלא על צלע בלחוד אין מקומו מעכב. ורבי אילא אמר אפילו במקום דכתיב שימה מעכבת וכגון בשלחן דכתיב ושמת את השלחן וגו' וקשיא מהאי דחכמים דאמרי אין לך מעכב אלא הכיור והכן בלבד:

כאן בעבודות שבפנים. בהיכל כגון קטרת שבכל יום ונרות המנורה ולחם הפנים על השלחן באותן הוא דפליגי מה שמעכב ומה שאינו מעכב וכאן בעבודות שבחוץ על מזבח החיצון בהא הוא דקאמרי אין לך מעכב אלא הכיור והכן בלבד:

שחצית. גסות הרוח גדולה היתה בבני כ"ג שהיו מוציאין ממון רב כזה שיותר מששים ככרי זהב וכו' וכל כך למה שיהא נקרא על שמו:

והא תני שמעון הצדיק וכו'. וכי אית לך מימר שמעון הצדיק שחץ היה ח"ו:

מאי כדון. אלא מ"ט עשו כל אחד ואחד כבש פרה מחדש על שם מעלה וסלסול היא לפרה וכמו שהיו עושין לשם מעלה בשארי דברים:

תני זיזים וכתלים היו יוצאין מכאן ומכאן. בצדדי הכבש:

כדי שלא יציצו הכהנים ויטמאו. כלומר כשהולכין על הכבש לא יהו נוטין עצמן לחוץ לכבש שלא יטמאו באוהל אם יש איזה טומאה תחתיהן בהצדדים לפי שתחת הכבש בלבד לא היה שם חשש טומאה דכיפין על כיפין היה נעשה ולפיכך עשו מן הצדדים זיזין וכתלים יוצאין למעלה שלא יהו יכולין לנטות לצדדים להציץ:

גמ' **אלא אם רצה וכו'**. טעמא דמתני' לר"ע שאין משתכרין משום שכך יכול להיות הפסד ג"כ ולפיכך אין לוקחין להשתכר אלא אם רצה הגזבר או הגבאי של עניים שאם יהיה הפסד יהיה משלו ואם יהיה שכר להקדש מותר:

כהדא בר זמינא. נפקד אצלו נכסי יתומים ושאל לר' מנא אם יכול לישא וליתן בהמעות כדי להרויח ליתומים וא"ל אם אתה רוצה לקבל עליך שאם יהיה הפסד יהא משלך ואם יהיה ריוח תחלקו בין שניכם אז מותר:

ר' חייא וכו'. ועבד כי כדר' מנא:

גמ' **כולה דרבי ישמעאל היא**. כלומר לשיטתיה אזיל כדפרישית במתני':

רבי חייא בר יוסף פתר מתניתא. להא דקתני מותר פירות מותר נסכים ומפרש ממה הן אלו המותרות:

מותר פירות. הוא השכר להקדש ששנינו במתני' דלעיל לרבי ישמעאל ומותר נסכים דקתני בדברי ר"ע ור"ח סגן הכהנים זו סאה רביעית וכדפרישית במתני' כהא דתנינן בסוף הפרק כל המקבל עליו לספק סלתות ונסכים להקדש מארבע סאין בסלע והוקרו ועמדו משלש יספקו מארבע כשער שפסק משלש והוזלו ועמדו מארבע וספק כאותו השער שהוזל מארבע ונמצא סאה רביעית משתכר ההקדש וזהו הנקרא מותר נסכים:

רבי יוחנן פתר מתניתא מותר פירות. דקאמר ר' ישמעאל:

זו סאה רביעית. שההקדש משתכר כדאמרן ומותר נסכים דקתני לבירוצים הוא דקתני וכאותה ששנינו במנחות בפ' שתי מדות הלח בירוציהן קדש והן כשהכלי מתמלא נופלות בירוצין והן קדש וזה הוא הנקרא מותר נסכים:

ולית ליה לר' חייה בר יוסף לבירוצים. וכי פליג הוא ולית ליה דהבירוצין קדש הן ומ"ט לא מפרש דזהו מותר נסכים שהרי הבירוצין לעולם הן כשהמוכר מוכר נסכים להקדש ונופלות בירוצים לאחר שנתמלאו כלי של הקדש ויש כאן בירוצים ואפי' עומד זה השער בעצמו כאשר פסקו עמו בתחלה וסאה רביעית אינה אלא אם נשתנה השער ממה שפסקו עמו וא"כ יש לו לפרש בדבר הנוהג לעולם או דנימא דפליג הוא ולא ס"ל דהבירוצין קדש הן בתמיה דהרי מתני' הוא שם:

אמר ר' חזקיה מה דנפל לסאה רביעית נפל לבירוצים. כלומר ודאי אית ליה דהבירוצים קדש דכמו דאית ליה אפי' יש כאן יותר סאה אחת שלימה להקדש הוא ומכ"ש דהבירוצין שהן דבר מועט שהמוכר בעצמו לא קפיד עליהן וברצונו הוא נותן זה להקדש והיינו דקאמר מה דנפל וכו' וכלומר דמסתמא דין הנופל ונוהג בסאה רביעית שלימה נופל ונוהג ג"כ בבירוצין והא דלא מפרש לה ר' חייה בבירוצין משום דרבותא קמ"ל שאפי' אם יש כאן סאה רביעית שלימה והיינו כשנשתנה השער ממה שפסקו עם המוכר הרי היא כולה להקדש ומכ"ש הבירוצין לעולם שהן של הקדש:

על דעתיה דרבי חייה בר יוסף ניחא. הכל במאי דמפרש דמותר פירות הוא ששנינו במתני' דלעיל השכר להקדש א"כ שפיר הוא דתנינן זה וזה לא היו מודים בפירות לפי שאין משתכרין בשל הקדש ולפיכך לא היו מודים בפירות:

על דעתיה דרבי יוחנן. אלא לר' יוחנן דמפרש מותר פירות היינו סאה רביעית קשיא דהא תנינן בסוף פרקין עמדו משלש וכו' סתמא בלי שום פלוגתא ותנינן הכא זה וזה לא היו מודים בפירות בתמיה דא"כ פליגי על המתני' דסוף פרקין וזה לא שמענו דאיכא דפליג בהא:

לא היו מודים וכו'. אי משום הא ל"ק לר' יוחנן דאיהו מפרש לה דה"ק זה וזה לא היו מודים להא דקאמר רבי ישמעאל במתני' דידן דמותר פירות והיינו סאה רביעית שנופלת לקיץ המזבח בזה הוא דלא היו מודו לא ר"ע ולא ר"ח סגן הכהנים ולא איירינן בשכר להקדש דמתני' דלעיל כלל דהא כבר שמעי' התם לר"ע דקאמר אין משתכרין בשל הקדש:

אבל מודין היו בכלי שרת. כלומר לא שהן שיין בזה לגמרי דהא פליגי בהא במתני' לר"ע מותר נסכים לכלי שרת ולר"ח סגן הכהנים לקיץ המזבח אלא דה"פ דבזה הן שוין דמותר הפירות והיינו סאה רביעית דאין זה לקיץ המזבח אלא לכלי שרת דהכל מודים דכלי שרת באין ממה שנשתכר ההקדש באותה סאה רביעית שאמרנו ומה דפליגי ר"ע ור"ח סגן הכהנים במתני' היינו בבירוצים דזהו מותר נסכים לרבי יוחנן ובהא הוא דפליגי דלר"ע הבירוצים ג"כ לכלי שרת הן ומותר התרומה לקיץ המזבח ולר"ח סגן הכהנים הבירוצים לקיץ המזבח ומותר התרומה ג"כ לכלי שרת כמו הסאה הרביעית:

עד כדון בירוצי ציבור. זה שמענו ממה דאמרן ממה שהקדש משתכר מהבירוצים והוא של צבור:

ואפי' בירוצי יחיד. בניחותא כלומר דהדין כן אף ביחיד שהביא נסכים והבירוצים נופלין ג"כ להקדש הן ולכלי שרת:

ופריך ולא נמצאו כלי שרת באין משל יחיד בתמיה ומשני כהדא דתני וכו'. וכדמייתי לה לעיל בהלכה א' וה"נ ובלבד שימסרם לצבור לאותן הבירוצים:

עד כדון. שמענו בבירוצי לח מה היו עושין בהן כהא דלעיל:

ואפי' בירוצי יבש. נמי בכלל שהן בירוצי' הסלתות שהן ג"כ של הקדש למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכהאי דתנינן בפרק התודה נסכים שקדשו בכלי ונמצא הזבח פסול וכו' וה"נ בבירוצים כדתני בתוספתא דמנחות בפ"י בירוצי המדות הללו מה היו עושין בהן אם יש זבח אחר יקרבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ומסיים שם ומקיצין בהן המזבח:

הלכה ג

מתני' **מותר הקטרת מה היו עושין בה**. לפי שאין לך שנה שאין בה מותר הקטרת שהיא נעשית שס"ה מנים כמנין ימות החמה ועוד שלשה. מנים שמהם מכניס כ"ג מלא חפניו ביה"כ כדשנינו בברייתא דפטום הקטרת ואלו ג' מנים לא היו נכנסין כולן במלא חפניו על הרוב ועוד בכל שנה פשוטה שומיה שנ"ד היה מותר שאע"פ שהיו צריכין למלאות בהן שנים מעוברות שבמחזור הלבנה מכל מקום היו צריכין לחדש הקטרת בכל שנה בר"ח [ניסן] כדי שיהיו מתרומה חדשה ומה היו עושין בהמותר:

מפרישין ממנה. כשהגיע ר"ח ניסן מפרישין מן הלשכה שכר האומנין של מפטמי הקטרת שהיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ומחללין אותה על מעות האומנין כלומר שמחללין אותה מותר הקטרת על מעות שכר האומנין ונמצא שמותר הקטרת נעשו חולין ונותנין אותה המותר להאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מן האומנין במעות תרומה חדשה. ובגמרא פריך ולא נמצא הקדש מחלל על הקדש שהרי מותר הקטרת הקדש ושכר האומנין משל הקדש והיאך ההקדש מתחלל על כיוצא בו שהיא הקדש ומפרש כיצד הוא עושה מביא מעות אחרים שהן חולין ומחללין על שכרן ונמצא שאותן המעות הן הקדש ומעות שכר האומנין נעשו חולין ומביא מותר הקטרת זה ומחללין אותה על מעות שכר האומנין ונמצא שכר האומנין חוזר להקדש והקטרת נעשה חולין ונותנין אותה לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מהן במעות תרומה חדשה ואותן המעות שנעשה הקדש מה יעשה בהן מפרש בגמרא:

ואם בא חדש בזמנו. שבאה התרומה חדשה בזמנו שהוא ראש חודש ניסן לוקחין אותה מתרומה חדשה כדאמרן:

ואם לאו. שעדיין לא הביאו שקליהם החדשים לוקחין אותה מתרומה ישנה אם כבר חללוה ואם לא חללוה מקטירין אותה דכיון שאין כאן חדשה מקטירין מתרומה ישנה:

גמ' **ולא נמצא הקדש וכו' כיצד הוא עושה וכו'**. כדפרישית במתני':

אותן המעות. שנעשו הקדש מה יעשו בהן:

ינתנו לבית גרמו וכו'. בשכרן:

והן. ודוקא שהיו חייבין להן מעות שעה ראשונה כלומר שכבר היו חייבין להן מקודם בשביל שכרן מההקדש שנמצא זה כחוזר להקדש שבתחלה הוא שההקדש חייב בשכר האומנין ולכך הופרש מתחלה ועכשיו ג"כ לשכר האומנין הן באין:

רבי חייה בר בא בעי. והיך הדין אם לא היו חייבין להם שכר מקודם:

אתא רבי חייה בר בא בשם ר' יוחנן מקיצין וכו'. כצ"ל והיינו דהקשה ר' בא בר כהן לפני ר' יוסה מחלפה שיטתיה דר' חייה בר בא תמן צריכה ליה כלומר מתחלה קא מיבעיא

ליה לא היו חייבין וכו' והכא פשיטא ליה. כלומר הא כבר שמיע ליה מר' יוחנן ומאי קא מיבעיא ליה ומשני הן דצריכה ליה בכלי שרת כלומר אם יכולין לקנות בהן כלי שרת ומשום דעכשיו אין שם מותר הקטרת עליהן שכבר נתחללה בתחלה אלא שע"י חילול הקטרת עליהן חזרו להקדש ואפשר שהן כשאר מותר תרומה דאיכא למ"ד דלכלי שרת הוא בא ומה דפשיטא ליה הכא לענין קץ למזבח דלא יהא אלא כשאר מותר תרומה. שמקיצין בה המזבח:

דאיתפלגון וכו'. סוגיא זו עד סוף הלכה ביארתי היטב לעיל ביומא בריש פרק הוציאו לו וע"ש:

הלכה ד

מתני' **המקדיש נכסיו**. סתם וקי"ל סתם הקדשות לבדק הבית:

והיו בהן דברים הראוין לקרבנות צבור. כגון אותו מותר הקטרת ששנינו לעיל שנותנין לאומנין בשכרן עד שיחזרו ויקנו אותו מהן או שהיה בהן אחד מסממני הקטרת:

ינתנו לאומנין בשכרן דברי ר"ע. דס"ל הקדש מתחלל על המלאכה:

א"ל בן עזאי אינה היא המדה. שאמרנו לעיל גבי מותר הקטרת אלא ראוי הוא לנו להשוות את דיניהן והלכך מפרישין וכו' כדלעיל גבי מותר הקטרת דס"ל לבן עזאי שאין ההקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות בלבד והכי מפרש לה בתוספתא פ"ב והלכה כבן עזאי:

מתני' **המקדיש נכסיו**. סתם:

והיתה בהן בהמה וכו' ר"א אומר זכרים ימכרו לצרכי עולות. דס"ל לר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו בהמה ומיהו מידי דחזי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם והמקדיש בהמה תמימה לבדק הבית אע"פ שהוא עובר בעשה מה שעשה עשוי. ואינה נפדית אלא למזבח והדמים יפלו לבדק הבית הלכך הזכרים ימכרו לצרכי עולות והנקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויקריבו אותן שלמים ודמיהן עם שאר הנכסים יפלו לבדק הבית והכתוב כאן ומביא בדמיהן עולות ט"ס הוא דל"ג להא אלא בדברי ר' יהושע:

ר' יהושע אומר זכרים עצמן וכו'. ר"י ס"ל דלא שביק אינש קדושת המזבח ומקדיש לבדק הבית למידי דחזי למזבח והלכך אמרי' דמסתמא למזבח ושיהיו לעולות דכולן כליל אקדשינהו וזכרים יקרבו עצמן עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביא בדמיהן עולות ומשום דהנקבות עצמן אינן ראוין לעולות ודעתו היה להקדש המזבח ושיהא לדבר שהוא כליל ולפיכך ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות והשאר

נכסים דליכא בהו מידי דחזי למזבח אותן הוא שיפלו לקדשי בדק הבית דלא ס"ל לרבי יהושע סתם הקדשות לבדק הבית אלא מידי דחזי למזבח למזבח הוא:

אמר ר"ע רואה אני את דברי ר"א וכו' שר"א השוה את מדותיו. דאמר הכל יפול לבדק הבית בין הבהמה ובין שאר הנכסים ור' יהושע חלק אותן:

אמר ר' פפייס שמעתי את דברי שניהן. שיכול לקיים כדברי שניהן שהמקדיש בפירוש שפירש ואמר בהמה ונכסי להקדש מקיים אני כדברי ר"א דמכיון שפירש ואמר בהמה ונכסי וזה לא פירש שתהא הבהמה למזבח ונכסי לבדק הבית אמרינן מסתמא היה דעתו שילך הכל למקום אחד וכמו שאר נכסים שאינן אלא לבדק הבית כך היה דעתו על הבהמה וכדברי ר"א דהואיל דבהמה חזי למזבח ימכרו לצרכי הקרבן למזבח ודמיהן יפלו לבדק הבית אבל המקדיש סתם שאמר נכסי להקדש אמרי' דעתו היה הראוי למזבח למזבח הראוי לבדק הבית לבדק הבית וכדברי ר' יהושע והלכה כדברי ר"ע שאמר רואה אני את דברי ר"א ולעולם אמרי' סתם הקדשות לבדק הבית וכדס"ל לר' אליעזר:

מתני' **המקדיש נכסיו**. סתם:

יינות ושמנים. וכן סלתות שהן ראוין לנסכים:

ועופות. תורים ובני יונה שראוין לקרבן ע"ג המזבח:

ר' אליעזר אומר ימכרו לצרכי אותו המין. להקריבן:

ויביא בדמיהן עולות. ובגמרא מפרש מעיקרא דטעמא דר"א דיביא בדמיהן עולות ולא אמרי' דימכרו לצרכי אותו המין ודמיהן יפלו לבדק הבי' כדאמרינן בהלכה דלעיל משום דכתיב דבר אל אהרן ואל בניו וגו' איש איש מבית ישראל וגו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה לימד על כל נדר ונדבה סתם לה' יהיה לעולה ואף יינות שמנים וסלתות ועופות ימכרו ויביא בדמיהן עולה על המזבח יכול אפילו עופות כלומר שיקריב בדמיהן אפי' עולת העוף או אם הקדיש עוף יקריבנה בעצמה לעולה ת"ל בבקר ולא עופות שאינו מקריב מכל מה שהתנדב אלא עולת הבהמה בלבד והכי מפרש לה מעיקרא ופריך עלה והדר קאמר טעמא אחרינא כדמפרשינן בגמרא:

גמ' **ר' יוחנן אמר קטרת**. הא דקתני דברים הראוין וכו' קטרת היא וכגון מותר הקטרת כדפרישית במתני' או אחד מסממני הקטרת שראוין לקרבנות הצבור הן:

תיפתר. הא דקאמר יתנו לאומנין בשכרן באומן משל בית אבטינס וכו' שאלו היו מפטמין את הקטרת למכור להצבור והן נוטלין קטרת בשכרן ומוכרין:

מ"ט דבן עזאי וכו'. כדפרישית במתני':

גמ' **תמן תנינן**. ריש פ"ז דתמורה יש בקדשי המזבח מה שאין בקדשי בדק הבית ויש בקדשי בדק הבית מה שאין בקדשי המזבח ומפרש התם הסיפא יש בקדשי בדק הבית מה שאין בקדשי המזבח שסתם הקדשות לבדק הבית והקדש בדק הבית חל על הכל אפי' על בהמה טמאה ובעלי מומין ומועלין בגידוליהן שהמקדיש בהמה לבדק הבית מועלין בחלבה הקדיש תרנגולת מועלין בביצתה משא"כ בקדשי המזבח כדתנן בפ"ג דמעילה חלב המוקדשין וביצי תורים לא נהנין ולא מועלין ואין בהן הנאה לכהנים אבל בקדשי המזבח יש מהן שהבשר נאכל לכהנים ויש מהן שנהנין בעורה כגון עולה:

דרבי אליעזר היא. האי מתני' דס"ל סתם הקדשות לבדק הבית כדתנינן הכא המקדיש נכסיו וכו' וכדפרישית במתני':

טעמא דר"א. דכתיב ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' והעריכו הכהן וגו' ומה אנן קיימין להכתוב הזה אם בבית דירה כמשמעו הא כבר כתיב אבתריה ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו וגו' א"כ דין מקדיש בית דירתו כבר מפורש הוא והאי קרא למה לי אלא כן אנן קיימין לביתו האמור כאן דלאו בית ממש הוא אלא במקדיש נכסיו משתעי קרא וכתיב והעריכו הכהן וערכין לבדק הבית הן נופלין מכאן שסתם הקדשות לבדק הבית הן:

ר' זעירא וכו'. מפרש בשם רב דהא דפליגי ר"א ורבי יהושע במתני' במקדיש נכסיו סתם והיו בהן בהמות בהא הוא דקאמר ר"א דמכיון דסתם דבריו דעתו היה שיהא הכל לבדק הבית אבל במקדיש עדר הבהמות שלו אפילו ר"א מודה שהוא למזבח והראוי לעולה עולה והראוי לשלמים ימכרו לשלמים ודמיהן לעולות דמסתמא דעתו היה לגבוה:

רבי בא בשם רב. מפרש דבמקדיש עדרו הוא דפליגי ובהא קאמר רבי יהושע זכרים יקרבו עולות וכו' אבל במקדיש נכסיו סתם והיו בהן בהמות אפי' רבי יהושע מודה שהוא לבדק הבית וימכרו לצרכי אותן הקרבנות ודמיהן יפלו לבדק הבית כשאר הנכסים:

על דעתיה דר' זעירא ניחא. דמסתברא הוא דפליגי במקדיש סתם וכדמפרשינן במתני' וקשיא על דרבי בא דמוקו פלוגתייהו במקדיש עדר הבהמות אבל במקדיש סתם אע"פ שיש בהן בהמה הראויה למזבח כ"ע מודים שהוא לבדק הבית וכי בהמה לא למזבח היא ראויה ואמאי מודה בה ר' יהושע. ומשני אין בהמה למזבח היא מיהו אמרינן דלמה סתם דבריו האיש הזה והיה לו לומר והבהמה למזבח אלא מסתמא שהוא כאומר לא יהו כל הנכסים אלא לבדק הבית וכדברי ר"א:

רבי יוחנן אמר לא שנייא היא וכו'. דבין בזו ובין בזו היא המחלוקת:

רב חונא. קאמר בשם רב ורבי אבהו אמר לה בשם רבי יוחנן קדשי בדק הבית שפודין אותן תמימים שעבר והקדיש בהמות תמימין לבדק הבית כשפודין אותן יצאו לחולין דאע"ג דחזו למזבח יוצאין הן לחולין לאחר פדיונן:

מתניתא אמרה כן וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן. כלומר מאי קמ"ל הא מהאי מתניתין דתמורה דלעיל שמעינן הכי דהא קתני יש בקדשי המזבח מה שאין בקדשי בדק הבית שקדשי המזבח עושין תמורה וכו' וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן משא"כ בקדשי בדק הבית וא"כ בקדשי בדק הבית וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן וש"מ דחולין גמירין הן:

רבי חזקיה בשם רב חסדא. קאמר דבא לתרץ הוא ואמר תיפתר שפודין תמימין והוממו וכלומר דאי ממתני' לא שמעינן מידי דיוצאין לחולין הן דאיכא למימר הא דקתני גבי קדשי המזבח דולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן מיירי בכה"ג שהיו תמימין כשהקדיש אותן והוממו ואח"כ נפדו דדינן הוא שולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן כדתנן בפרק הזרוע ובפ"ב דבכורות כל הקדשים וכו' וכל שקדם הקדשן את מומן ונפדו פטורין מן הבכורה וכו' וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן ובהכי מיירי רישא דמתני' דתמורה בקדשי המזבח ועלה היא דקתני משא"כ בקדשי בדק הבית דבכה"ג בקדשי בדק הבית יוצאין לחולין הן לאחר פדיונן כשהוממו אבל אם נפדו כשהן תמימים לא שמענו מהאי מתני' ולהכי אשמעינן רב ורבי יוחנן דאפילו נפדין כשהן תמימים יצאו לחולין כך אמר רבי חזקיה בשם רב חסדא:

רבי יוסה בשם רב חסדא. לא אמר הכי אלא בדרך קושיא קאמר על הא דאמרי בשם רב ור' יוחנן דאפי' נפדו כשהן תמימין יוצאין לחולין מתני' אמרה כן בתמיה דהא אדרבה איפכא שמעינן לה ממתני' והיינו הך מתני' דפרק הזרוע ובפ"ב דבכורות דקתני התם כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן וכו' ומשמע דאף קדשי בדק הבית בכלל וקתני בהסיפא וכל שקדם הקדשן את מומן ונפדו וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן א"כ מהאי מתני' ש"מ דלא כרב ורבי יוחנן אלא דאף קדשי בדק הבית שהוקדשו כשהן תמימים לא יצאו לחולין לאחר פדיונן:

רבי חזקיה בשם רבי יוסה. קאמר כהאי דרב ורבי יוחנן קדשי בדק הבית וכו' ומכריח הוא כן דאם תאמר שלא יצאו לחולין אלא כשנפדים הן מקריבין אותן למזבח קשיא היאך קדשי המזבח חלין הן על קדשים שהוקדשו. בתחלה לבדק הבית ולא היה הקדישן אלא לדמים בלבד:

בעלי מומין קדושת המזבח חלה עליהן. בתמיה כלומר דהש"ס מהדר על הא דרבי יוסה ומאי קושיא הרי מצינו בעלי מומין חלה קדושת המזבח עליהן וכדמפרש ואזיל:

ליידא מילה. לאיזה דבר לגיזה ולעבודה כדין פסולי המוקדשין שאסורין בגיזה ועבודה דאף על גב דלהקרבה לא חזו כשהוממו מ"מ אכתי קדושת המזבח עליהן לענין איסור גיזה ועבודה וא"כ אף אתה אל תתמה על קדשי בדק הבית שנפדו דלעולם לא יצאו לחולין ואם תיקשי דלהקרבה למזבח לא חזו ומשום שלא הוקדשו בתחלה לכך מ"מ לענין גיזה ועבודה אכתי אימא לך דאסורין הן:

הפריש נקבה וכו'. תוספתא היא בפ"ב דתמורה המפריש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו עושה תמורה. אע"ג דנקבה לא חזיא לכל אלו שאין באין אלא זכרים מ"מ חלה קדושה עלה לענין שעושה תמורה:

ר"ש אומר לעולתו עושה תמורה וכו'. כדמפרש טעמיה לקמן לפי שמצינו שם עולה בנקבה וזהו עולת העוף שאין תמות וזכרות בעופות ואף הנקבה בעוף כשירה לעולה אבל לא מצינו לפסח ולאשם שבא נקבה והלכך לא חלה הקדושה לעשות תמורה:

ר"ש בן יהודה אומר משמו. דאף על העולה פליג:

טעמא דר"ש שכן מצאנו נקבה בעוף וכו'. כדפרישית:

ואמר רבי יוחנן. עוד דבעי טעמא אחרינא אליבא דר"ש למאי דאשכחן דפליג בעלמא כדלקמיה ואם במין במינו מצינו לר"ש שהוא חלוק עליו לכ"ש הכא בעולה דמין בשאינו מינו היא שזה עוף וזה בהמה והיאך נימא לדידיה דהואיל ומצינו עולת נקבה בעוף חל שם עולה על הנקבה בבהמה. א"נ האי בתרייתא דרבי יוחנן אליבא דר"ש בן יהודה משמיה דר"ש היא דאף מפריש נקבה לעולתו ס"ל דאינו עושה תמורה ומפני שאם מין במינו חלוק הוא עליו וכו' ועיקר:

איזהו וכו'. והיכא אשכחן דחלוק ר"ש במין במינו:

כהדא דתני. בתוספתא דזבחים פ"א:

אשם בן שנה. שמצותו בן שנה כגון אשם נזיר ואשם מצורע שהן באין בני שנתן כדתנן בזבחים פרק כל התדיר והביא בן שתים כדין שאר כל האשמות שבאין בני שתים יצא וכו'. והתם גריס הכי בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושין. וזו היא הגי' הנכונה ובכאן חסרו דברי ר"ש. ור"ש לטעמיה דהכי ס"ל במתני' פ"ג דתמורה דתנינן המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אשם ואם קרב אשמו יפלו דמיו לנדבה ר"ש אומר תימכר שלא במום דס"ל הואיל ונקבה לא חזיא לגופיה דאשם לא נחתא לה קדושת הגוף וא"צ להיות רועה עד שתסתאב דמכיון דלא חזיא למילתא היינו מומא והלכך נמי

אם הפריש בן שתים לדבר שמצותו בן שנה או איפכא אין קדושין כלל שמעינן מיהת דר"ש חלוק במין במינו שהרי שניהן מין בהמה הן וקסבר דלא נחתא להן קדושת הגוף: **ר"ש ור' יהושע**. דמתני':

שניהן אמרו דבר אחד דכמה דר' יהושע אומר נקבה לעולה לא קדשה אלא הקדש דמים. כדס"ל במתניתין נקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביא בדמיהן עולות וכדמסיק לקמן להאי מילתא דאם תאמר לר' יהושע נחתא לה קדושת הגוף א"כ הוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהן עולות אלא ש"מ דלא נחתא להו קדושת הגוף והלכך ימכרו שלא במום:

וכן ר"ש אמר וכו'. כדלעיל:

אין תימר וכו'. אסוקי מילתא היא אליבא דר' יהושע דמתני' וכדפרישית:

אמר רבי וכו'. סיפא דהתוספתא דתמורה דלעיל היא. וה"פ לפי האי גירסא. דר"ש דקאמר לעיל אם הפריש נקבה לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה ומשום דלא חיילא קדושה עלייהו לעשות תמורה וכדמסיים שם לדברי ר"ש שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב דאיהו פליג על המתני' דפ"ט דפסחים המפריש נקבה לפסחו וכו' ירעה עד שיסתאב וכו' אלא דס"ל דמכיון דלא חלה שם פסח על הנקבה תימכר שלא במום והלכך אינו עושה תמורה וכן במפריש נקבה לאשם כדלעיל ועלה קאמר רבי רואה אני את דברי ר"ש בפסח שמא הקדש פסח בא שלמים בתמיה וכלומר דאם הקדיש נקבה לפסח וכי יכול להקריבה שלמים דנימא הואיל ושלמים באים אף מנקבה חזיא היא גופה לשלמים ונחתא לה קדושת הגוף לעשות תמורה זה ודאי לא דתמכר שלא במום אית ליה לר"ש ומכיון שכן לא חיילא קדושת הגוף עלה כלל ואינה עושה תמורה דאפילו לשלמים לא חזיא:

ולא אראה את דברי ר"ש באשם. כלומר אבל באשם אין אני רואה את דבריו לפי שמצינו שמותר אשם בא עולה ושייכא מיהת קדושת עולה על שם אשם ובדין הוא שעושה תמורה והיינו דפריך הש"ס עלה שמא הקדש אשם בא עולה בתמיה הא נמי בהקדיש נקבה לאשם וכי היא עצמה באה עולה אלא תימכר ויביא בדמיה עולה וא"כ מאי האי דמחלק רבי בין הקדש פסח ובין הקדש אשם:

אמר רבי אבין אם הקדיש פסח וכו'. כלומר דרבי אבין מוסיף הוא לחזק הקושיא וכמו ולא עוד הוא דקאמר והיינו שהרי מצינו מהקדש פסח שבא שלמים אם הוא מותר פסח ולא עוד אלא שאם בא שלמים הוא גופו קרב שלמים כדקיימא לן דמותר הפסח כגון שאבד והקריב אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון הוא עצמו קרב שלמים וכן אם עברה

שנתו אבל באשם לא כך היא אלא דאם מצינו שהקדש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה. אלא לרבנן ירעה עד שיסתאב וימכר וכו' ואם קרב אשמו יפלו דמיו לנדבה וקרב עולה ולר"ש תימכר שלא במום ויביא בדמיה עולה וא"כ טפי קשיא מ"ש הקדש אשם מהקדש פסח:

מאי כדון. והשתא דלא קיימא מלתא דרבי אליבא דר"ש אין לנו אלא לפרש טעמייהו דרבנן ודר"ש ובמאי פליגי:

ההין אמר הקדש דמים קידש. בהא פליגי ההין הוא ר"ש סבר דאם הקדיש נקבה לפסחו ולאשמו לא הקדיש אלא להקדש דמים שהרי יודע הוא שאין באין נקבה וצריכין להמכר ושלא במום כסברת ר"ש וקדושת דמים אינו עושה תמורה. וההין רבנן סברי דאפ"ה הקדש גוף קידש לפי שצריכין להיות רועה עד שיסתאבו והואיל ונחתא להו מיהת קדושת הגוף לענין זה הלכך עושה תמורה:

טעמא דר' יהושע. דמתני' דקסבר נקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות דכתיב דבר אל אהרן וגו' בפרשת אזהרת בעלי מומין שלא להקדיש וכתיב אשר יקריבו לה' לעולה ודריש הכל קרב לעולה כלומר אם הקדיש סתם לה' הכל צריך שיקריב עולה כולה כליל וכתיב בתריה לרצונכם תמים זכר בבקר בכבשים ובעזים מנין אפילו הקדיש נקבות לה' שצריך שימכרם לצורך אותו המין לקרבן ויביא בדמיהן עולות ת"ל בבקר וגו' והאי מיותר הוא דמי לא ידעינן דהקרבן בא מהן אלא לרבות את הנקבות:

רבי יצחק ברבי אלעזר. מקשי על האי דרשא דרשב"ל אליבא דרבי יהושע הא כתיב זכר בהאי קרא ואת אמרת בבקר לרבות את הנקבות אתא ודכוותה וכו' לרבות בעלי מומין בתמיה וכי תעלה על דעתך לדרוש בבעלי מומין נמי כן דמעיקרא כתיב תמים ותאמר ג"כ בבקר לרבות בעלי מומין להקדש המזבח אלא דכמו שאי אתה יכול לדרוש לרבות בעלי מומין דתמים דוקא נאמר ה"נ זכר לדוקא נאמר גבי עולה:

מה ביניהון. על דברי ר"ע ודברי ר' פפייס דמתני' קאי דמאי ביניהו הלא ר"ע דאמר רואה אני את דברי ר"א נמי לא קאמר אלא משום דר"א השוה את מדותיו ואפשר דר"ע נמי יודה לסברת ר' פפייס דהיכא דהקדיש סתם ואמר נכסי להקדש דמסתבר הוא שיהו הכל לעולה ועוד דר"ע לא אמר אלא רואה אני דברי ר"א ולא קאמר הלכה כר"א וכדאשכחן במתני' דפ"ק דנדה ר"א אומר ד' נשים דיין שעתן אמר ר"י אני לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כר"א וכיוצא בזה בכמה מקומות במתני' ובברייתות ואפשר דלהלכה ס"ל לר"ע כהאי דרבי פפייס:

רב אמר שיבטא דכרכדא או דכרכרא ביניהון. כלומר דרב מפרש דבאמת ליכא בינייהו לדינא אלא כשבט הכרכר הזה ששנים אוחזין בו ושובטין זה מכאן וזה מכאן ושניהן לדבר אחד נתכוונו וכהא דשנינו בברייתא דת"כ פ' ויקרא דדריש קרא דבעשותה אחת העושה את כולה ולא העושה מקצתה כיצד שנים אוחזין במלגז ולוגזין בכרכר ושובטין וכו' יכול יהיו חייבין ת"ל בעשותה וכו' וזהו שבטא דכרכדא כלומר דרך משל הוא כמו ששנים אוחזין בעץ של אורגין ושובטין את החוטין למתחן כך הם דברי ר"ע ור' פפייס במתני' שאין ביניהם אלא שזה מראה פנים לסברת ר"א הואיל והשוה מדותיו וזה ג"כ מודה דהיכא דמסתבר הוא עבדינן כר"א ואפשר דר"ע נמי יודה לרבי פפייס דהיכא דמסתבר הוא עבדינן כרבי יהושע דהא לא קאמר להלכה כר"א וכדאמרן:

גמ' **טעמא דרבי ליעזר**. דכתיב דבר אל אהרן וכו' כמו שכתבתי לזה במתני':

הוון יתבין ואמרין. שהיה קשה להם על האי טעמא דקאמר רשב"ל בפשיטות אליבא דר' אלעזר דמתני' דמשמע דכולי עלמא מודים בזה והא תמן בהלכה דלעיל קאמר רבי יוחנן לטעמא דר"ש דקאמר בהפריש נקבה לעולתו דחיילא עליה קדושת הגוף ועושה תמורה משום שכן מצינו שם עולת נקבה בעוף שכשירה ומדקאמר האי טעמא על הנודר עולה שאם הפריש נקבה לעולתו חיילא עליה קדושת הגוף שכן עולת נקבה בעוף ש"מ דה"ק שכן אם רצה היה מביא עולת העוף לנדרו ובזה היה יוצא ידי נדרו שאמר הרי עלי עולה סתם והלכך אף אם הפריש נקבת בהמה לנדרו חיילא עליה קדוש' וא"כ שמעינן מיהת דבנודר סתם יכול הוא להביא עולת העוף והכא הוא אמר רשב"ל הכי בתמיה ולא שמעינן דפליג רשב"ל על רבי יוחנן בהא דהכי משמע נמי מפשיטות דברי רבי יוחנן דלעיל דכ"ע מודים בזה אלא דיהיב האי טעמא אליבא דר"ש דלעיל למאי דס"ל בענין תמורה ומיהת בהא דקאמר שכן יכול להביא עולת העוף לנדרו לכ"ע הוא וקשיא על הא דרשב"ל אליבא דר"א:

אמר רבי יוסי. לרבי ירמיה קיימתיה להאי דרשב"ל כהאי דאמר רבי שמואל דכל שאינו לקרב לא היא ולא דמיה כלומר שהיא עצמה אינה ראויה על המזבח ולא הדמים עצמן לא קדשה מתחלה אלא לדמיה שתימכר ויקח בדמיה דבר הראוי למזבח ואמרת את עלה יאות היא דלהקריבו אין אתה יכול ועל העוף קאי שאם הקדיש סתם והיה עוף בנכסיו דלהקריבו עצמו לעולה אין אתה יכול דכתיב בהאי קרא דלעיל דבנודר או נודב סתם לה' משתעי ובבקר וגו' כתיב ולא עופות ולפדותו אין אתה יכול שאין לעוף פדיון כדתנן ריש פי"ב דמנחות ולפום כן צריך ע"כ מימר דלא קדשה העוף אלא קדושת דמים ותימכר ויביא בדמיה עולת בהמה וא"כ את נמי מודה להא דרשב"ל:

חברייא בשם רבי יוחנן. וכן אמר רבי אייבו בשם רבי יוחנן היינו טעמא דהדין תניא דהמתני' דקאמר דאלו אין עצמן קריבין ע"ג המזבח אלא ימכרו ויביא בדמיהן עולות ואין הדמים נופלין לבדק הבית כמו ששנינו במתני' דלעיל גבי בהמה משום דשאני בהמה שהרי אם נפל בה מום יש לה פדיון כדילפינן מהאי קרא דכתיב בפרשת ערכין ואם כל בהמה טמאה וגו' והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה וגו' ומה ת"ל טמאה כלומר אי אפשר לומר דבהמה טמאה ממש אמור כאן שהרי כבר נאמר למטה ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך ומה ת"ל כאן טמאה אלא דלאו בטמאה ממש מישתעי הכא דאפי' טמאה באותו השם כלומר שעכשיו שם טמאה עליה שנעשית בעלת מום ואסורה למזבח כטמאה ואמר קרא תיפדה ודמיה נופלין לבדק הבית כדין כל הערכין ולפיכך נמי במתני' דלעיל דמיירי בבהמה אמרינן דהדמים נופלין לבדק הבית הואיל ואשכחן גבי בהמה תמימה שהקדישה למזבח ונפל בה מום שנפדית והדמים לבדק הבית נופלין אבל אלו שנשנו במשנתנו הסלת היין והשמן והעופות אם אירע בהן פסול אין להן פדיון כדתנן בריש פרק י"ב דמנחות ומשום שאינן בכלל העמדה והערכה והלכך אין הדמים נופלין לבדק הבית אלא יביא בדמיהן עולות בהמה:

וקשיא. כלומר דמכל מקום הא קשיא למאי דמפרש להאי קרא דבבעלת מום מישתעי: **בדא כתיב והעמיד והעריך**. בתמיה דהא ג"כ בעלת מום גמורה נמי בכלל ואפי' אירע בה מום כזה שאינה יכולה לעמוד וא"כ היאך אתה מקיים בה והעמיד את הבהמה והעריך הכהן ולא משני מידי:

ר"ז בשם רבי אלעזר. אמורא לא אמר כן לפרש האי קרא דאבתריה לחוד קאי וללמד על בהמה תמימה הקדישה למזבח ונפל בה מום שיש לה פדיון אלא דאדלעיל מהאי קרא נמי קאי דמישתעי בתמורה כדכתיב לעיל מיניה לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב ואם המר ימיר וגו' וילפינן מיניה דבדיעבד אם המר ימיר וגו' עושה תמורה ואפי' בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן עושה תמורה ולאפוקי אם קדם מומן להקדישן אין עושה תמורה כדתנן בפ"ק דתמורה ויליף לה רבי אלעזר מהאי קרא דאבתריה ואם כל בהמה טמאה וגו' וכלומר דבהא מודה דהאי קרא על כרחך בבעלת מום מישתעי אלא שבא ללמד כל שאינה ראויה ליקרב לא כאן ולא במקום אחר כלומר לא עכשיו ולא בתחלה שמעולם לא היתה ראויה ליקרב והיינו בעלת מום מעיקרא אינו עושה תמורה הא אם קדם הקדישה למומה עושה תמורה דקרא הכי משמע אשר לא יקריבו ממנה וגו' שמעולם לא היתה ראויה לקרבן ואינו יכול להמיר אותה והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך וגו' דאותה יש לה פדיון ודמיה לבדק הבית נופלין אבל

בהמה תמימה הקדישה למזבח ואח"כ נפל בה מום לא שמעינן מהאי קרא דנפדית ודמיה לבדק הבית נופלין אלא דהאי בלחוד ילפינן מיניה דבכה"ג עושה היא תמורה וכדאמרן:

יצאת נקיבה שבעוף. כלומר עוף שאין בו תמות וזכרות והכל שוה לגביה:

שאע"פ שאינה ראויה ליקרב כאן ראויה ליקרב במקום אחר. כלומר יצא עוף מילפותא דהאי קרא דלמדין ממנו דוקא אם קדש ואח"כ הומם עושה תמורה לאפוקי אם לא היתה ראויה ליקרב מעולם זה דוקא בבהמה יצא עוף שאע"פ שמצינו בו שראוי להקריבו במקום אחר אפ"ה אינו עושה תמורה וכדתנן בהדיא בפ"ק דתמורה העופות והמנחות אינן עושין תמורה שלא נאמר אלא בבהמה ואם המר ימיר בהמה בבהמה אלא יצא עוף מכלליה דהאי קרא קאמר והא דקאמר שאע"פ שאינה ראויה ליקרב כאן וכו' היינו לתרץ נמי קושיא דלעיל דמ"ש האי מתני' דידן דלא אמרינן הדמים נופלין לבדק הבית ומ"ש במתני' דלעיל דאמרי' הדמים נופלין לבדק הבית דהרי מעתה דמפרש להאי קרא דבענין תמורה נמי הוא דמשתעי ולא בענין פדיון לחוד וא"כ לא שמעינן מהאי קרא דבהמה הקדושה למזבח ונפל בה מום שהפדיון לבדק הבית הוא והשתא הדרא קושיא לדוכתה כדלעיל ועלה מסיים הכי דהא נמי שפיר היא לפירושא דרבי אלעזר אמורא דהיינו טעמא דבהמה תמימה ונפל בה מום אחר הקדישה עושה היא תמורה והלכך במתני' דלעיל דבבהמה איירינן ולעולם יש בה צד קדושה ואפילו נפל בה מום כדאשכחן לענין תמורה אמרי' נמי דדמיה לבדק הבית הן נופלין דאע"ג דקדשי בדק הבית עצמן אינן עושין תמורה היינו אם הוקדשו בתחלה לבדק הבית אבל זו שבתחלה הוקדשו למזבח הואיל וסתמן לבדק הבית כדין מקדיש סתם לר' אליעזר דמתני' דלעיל נופלין הדמים לבדק הבית יצא עוף דאיירי במתני' דהכא שאע"פ שאינה ראויה ליקרב כאן כלומר דדוקא כאן הוא שאינה ראויה ליקרב שלא הקדיש אלא לקדושת עולה למזבח וכולה כליל ובמתני' דבר שראוי למנחות נמי קאמר שאין כולה לגבוה דאית ביה שיריים לכהנים וא"כ גם עופות דתני בהדייהו לא לעולה למזבח ולגבוה הקדיש והיינו דקאמר אינו ראוי ליקרב כאן ומיהו ראוי הוא ליקרב במקום אחר במקדיש עולת העוף למזבח אפ"ה הואיל דלא אשכחן גביה צד קדושה לענין תמורה לא קרב הוא עצמו בהקדיש נכסיו סתם והיו בהן עופות או שארי השנויים כאן במתני' אלא ימכרו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהן עולות בהמה למזבח. ולפי הא דפרישית מתורצת הקושיא דלעיל נמי לר' אלעזר אמורא והיינו נמי דקאמר ר"ז ר' אלעזר לא אמר כן ועיקרא דמילתא אפירושא דקרא קאי וכדלעיל אלא דאיכא למימר דנמי אשינוייא דהך רומיא דמתני' קאי וכדפרישית:

ר' אבין ור' בון בעון קומי ר' זעירא. וכללא היא דקאמרת כל שאין ראוין ליקרב לא כאן ולא במקום אחר אינן עושין תמורה והרי הרובע והנרבע דאינן ראוין ליקרב כלל והרי הן עושין תמורה כדתנינן בתוספתא פ"ק דתמורה עושין תמורה ברובע ונרבע במוקצה ונעבד באתנן ומחיר לכ"ע ובכלאים וטרפה ויוצא דופן פלי"ג התם ר' אליעזר וס"ל לא קדושין ולא מקדישין כדתני במתני' סוף פ"ב דתמורה:

אמר לון. ר' זעירא אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש וקשיא בדא כתיב והעמיד והעריך. כלומר אף אני לא הודיתי לר' אלעזר דמפרש להאי קרא דבבעלת מומין מישתעי ומטעמא אחרינא אמרתי דמוטב לפרש להאי קרא דבטמאה ממש מישתעי ומכח האי קושיא דלעיל דאי בבעלת מום א"כ קשיא בדא כתיב והעמיד והעריך כדלעיל:

הלכה ה

מתני' **אחת לשלשים יום משערין את הלשכה**. היו עושין פיסוק השער ליינות ושמנים וסלתות וכיוצא בהן דשכיחי שמשתנה השער בהן והיו פוסקין עם המוכר בשער הזה לצרכי הלשכה ועמד שער המקח הזה שלשים יום שאם נתייקר המקח היה צריך ליתן להקדש כפי השער שפסקו עמו ואם הוזל היה צריך ליתן להקדש כשער הזול כדמפרש ואזיל:

המקבל עליו לספק סלתות. להקדש בשעה שהשער היא ארבע סאין בסלע וסלתות דנקט דשכיחי טפי להתייקר וליזול לפי הזמן וה"ה לאינך:

ועמדו שלש סאין בסלע. שהוקרו בתוך אותו הזמן היה צריך לספק להקדש מארבע סאין בסלע ואם עשה המקח משלש סאין בסלע והוזלו בתוך הזמן ועמדו מארבע סאין בסלע היה צריך לספק להקדש כפי שער שהוזל שלעולם יד הקדש על העליונה:

ואם התליעה הסלת. שפסולה היא להקדש וכן אם החמיץ היין שפסול הוא לנסכים:

התליעה והחמיץ לו. להמוכר שההפסד היא עליו וצריך לספק הכשר להקדש:

אינו מקבל את מעותיו. שעשה המקח עם ההקדש:

עד שיהא המזבח מרצה. בדבר הראוי לו:

גמ' **תני בשם ר"ש**. דפלי"ג על הא דקתני אינו מקבל את מעותיו עד לבסוף שיהא המזבח מרצה אלא מיד היו מקבלים המוכרים מהגזברין את מעותיהן ואין כאן חשש כלל לפי שהכהנים זריזין הן ויכולין להוציא מידן ושלא יניחו להם אלא כפי הראוי להשתלם מן ההקדש:

הדרן עלך פרק התרומה

פרק ה

הלכה א

מתני' **אלו הממונין שהיו במקדש וכו'**. בגמרא פליגי בהא דחד אמר כשרים שבכל דור ודור הוא מונה באלו המניין ולהאי מ"ד היו נקראין על שם הראשונים שג"כ כולן כשירין היו כדקחשיב להו בסוף ע"ג דיומא ולא היו מזכירין לגנאי אלא לבן קמצר וחביריו האמורים. ואידך אמר מה שהיו באותו הדור מונה אותן לפי מה שבכל דור ודור ולהאי מ"ד על כולן אמר התם לגנאי חוץ מבן קטין וחביריו המוזכרים למעלה שם:

על החותמות ועל הנסכים. כדמפרש לקמן בפרקין:

על הפייסות. לעשות הפייס האמור לעיל בפ"ב דיומא שהממונה אמר להם הצביעו:

על הקינין. קיני זבים וזבות ויולדות והיה ממונה על השופרות שכתוב עליהן קינין כדלקמן בפ"ו והיא לוקח קינין באותן המעות שבשופר הקינין להקריבן להחייב בהן ולזה היה צריך שיתמנה חכם גדול ובקי לפי שיש כמה וכמה דינין המתחלפין אם אירע איזה תערובות בהן כדתנן במסכת קינין ואמרינן באבות קינין ופתחי נדה הן הן גופי תורה:

שהיה פותח בדברים ודורשן. כדקאמר בגמ' פעם אחת יבשה א"י וכו':

ויודע בשבעים לשון. הוא מרדכי בלשן הנזכר בעזרא בין עולי הגולה על שם שהיה בולל לשונות הרבה:

בן אחיה על חולי המעים. כדקאמר בגמרא שרוב הכהנים היו להם חולי מעיים לפי שאוכלין בשר הרבה ושמן ושותין מים אח"כ והיו מהלכין יחף על הרצפה והוא היה ממונה על רפואתן ויודע הסמים הטובים והמועילים לזה:

נחוניא חופר שיחין. ממונה על חופרי שיחין ובורות כדי שיהיו המים מצויין לעולי הרגלים:

גביני כרוז. הוא היה המכריז בשחר בבית המקדש עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לשירתכם ולפעמים היו שומעין קולו מיריחו כדתנן במסכת תמיד:

בן גבר. כך היה שמו וממונה על נעילת שערים במקדש ובהר הבית בערב ולפותתן בבקר:

בן בבי על הפקיע. מפרש בגמרא הכא שהיה מזווג את הפתילות לפי ששיערו מחצית הלוג לנר להמנורה והיה צריך לזווג ולעשות הפתילות לפי הזמן שבתקופת טבת היה עושה אותן דקות ובתקופת תמוז עבות כדי שידלוק כשיעור אחד בלילות ארוכות וקצרות:

צלצל. כלי שיר סימבול"א בלע"ז ועל שם שיוצא ממנו קול גדול מלשון תצילנה אזניו:
הוגדס. או הוגרס על השיר שהוא היה המתחיל את השיר ושאר הלוים אחריו וכשהיה מסיים היו כולן מסיימין:
בית גרמו וכו'. ככתוב בסוף פ"ג דיומא:
על הפרוכת. על אורגי הפרוכת כדקאמר בגמרא שהיו נעשים שתים בכל שנה כדלקמן בפ"ח:
ופנחס המלביש. הוא היודע סדר הלבישה ביפוי וסידור נאה כדקאמר בגמרא:
גמ' **רבי חזקיה אמר רבי סימון ורבנן וכו'**. וכתוב לעיל בסוף פ"ג דיומא וע"ש:
זה ר"ע שהתקין וכו'. והיינו דכתיב לכן אחלק לו ברבים שיהא מפורסם ברבים וכולם לומדים מה שסידר ומפני ואת עצומים יחלק שלל שחילק שלל הרבה בדברי תורה לעצומים והרוצים ליגע בהם. ויש אומרים אלו התקינו אנשי כנסת הגדולה מדרש הלכות והגדות ומה שהתקין זה ר"ע כללין ופרטין שהתורה נדרשת בהן וכדנשנה בברייתא דרבי ישמעאל:
ספורות ספורות. מנין ומספר בכל דינים השוים ולהורות שהן לא פחות ולא יותר חמשה לא יתרומו וכו':
מה תלמוד לומר סופר. וכי לא היה לו להכתוב לספר בשבחו אלא שהיה כותב כמשמעות סופר כפשטיה אלא ללמד כשם שהיה סופר וחושב בד"ת להתיבות ולהאותיות כמו שנשנה במסכת סופרים כך היה סופר ומונה בדברי חכמים כדלעיל:
הראשונים חרשו וזרעו וכו' ואנו אין לנו פה לאכול. כלומר הם יגעו הרבה בד"ת והתקינו והזמינו להבין כל כללי התורה ופרטיה כאדם המתייגע בכל מלאכת התבואה עד אם גמר ואפה הפת ואעפ"כ אין לנו לב להבין אותה וכמי שאין לו פה לאכול:
אין הוון קדמאי מלאכין וכו'. זה כתוב לעיל בפ"ק דדמאי בהלכה ג' ועל עובדא דמייתי התם לעיל ר' ירמיה שלח לרבי זעירא חדא מסאנא דתאנים דלא מתקנא. כלכלה אחת של תאנים ולא היו מתוקנים ממעשרות וסמכו זה על זה ר"ז היה אומר איך ישלח לי רבי ירמיה דבר שאינו מתוקן ורבי ירמיה היה סבור איך יהיה ר"ז אוכל דבר שספק לו אם מתוקן הוא או לא ובין דין לדין נתאכלו טבל וכשנודע לו אח"כ שאכל דבר שאינו מתוקן אמר רבי זעירא אין הוון קדמאי מלאכין וכו' ובההיא שעתא כשאירע לו כך לר"ז אמר ואפילו לחמרתיה דרבי פנחס בן יאיר לא אידמינן וכהאי עובדא דלקמן:

גנבתה. נגנבה מליסטין בלילה ונעשית טמונה אצליהם במערה ג' ימים ולא טעמה כלום ולבסוף נמלכו להחזירה ואמרו הוציאוה מכאן שלא תמות ותסרח עלינו המערה והוציאו אותה והלכה ועמדה על השער של אדונה:

שריית. התחיל' לצעוק ואמר להן רבי פנחס פתחו לה לעלובה זו שכבר יש ג' ימים שלא אכלה כלום:

יהבון לה תיכול. תנו לה מה לאכול ונתנו לה שעורים ולא אכלה וכששאל אם השעורים מתוקנים היו והשיבו הן לפי הדין שהיה דמאי דהלוקח לבהמה פטור:

וארימיתון דמיין. אם הרימותם בשביל דמאי וא"ל לא כן למדתנו רבינו הלוקח וכו' והשיב ומה אעשה לעלובה זו והיא מחמרת הרבה על עצמה והרימו ותיקנו דמאי ואז אכלה:

בוא וראה מה גדול הוא וכו'. שהיה יודע לדרוש ברמוזי הדברים ולחברן ולעשותן מלות כדי להבין וכדלקמן בהאי דרב חסדא:

תני. בתוספתא דסנהדרין ריש פרק ח':

שנים שיודעין לדבר. בשבעים לשון וכולן ראוין לשמוע להבין אף שאין יכולין לדבר ה"ז ראויה לסנהדרין לפי שהסנהדרין היו צריכין שיהא בהן מדברים בכל הלשונות שאם יבא לפניהן אחד מאיזו אומה ולשון ואינו מדבר כ"א בלשון עמו שיהו יכולין לדבר עמו ולהשיבו וכולן היו צריכין שיבינו מה שהן מדברין:

שלשה. אם יש בהן שלשה מדברים ה"ז בינונית ואם יש בהן ארבעה הרי זו חכמה מפני ששנים מהן מדברים עם זה ובתוך כך שנים האחרים נושאין ונותנין בהענין:

יבשה ארץ ישראל. לא ירדו גשמים ולא גדלו הזרעים ולא ידעו מהיכן להביא העומר:

אייתוניה. הביאו אותו לפני פתחיה שלא היו מבינים ברמיזותיו של אילם הזה ואמר להן פתחיה אם יש איזה מקום הנקרא גנות צריפין או להפך והלכו לשם ומצאו שדה זרועה ומליאה וקצרוה להביא העומר:

פעם אחת נשרף כל העולם כולו. נשרפו הזרעים מחמת החום ולא היו יודעין וכו':

על סוכרא. מקום סכר הנהר שסוכרין אותו כדי שיתפשט וישקה את השדות א"נ סיכרא והוא חור שבמזוזת הדלת שתוחבין בו הבריח לנעול:

שלש נשים וכו'. ועוד מעשה בג' נשים שהביאו קיניהן ואחת אומרת לעינתי וכו' והיו סבורין לומר לעינתי מלשון מעיין שהיתה שופעת זיבה כמעיין וכן האומרת לימתי שופעת כים היתה והאומרת לזיבתי זיבה ממש כסידרה ונמצאו שאלו השלש כולן קיני חובה מביאין הן אחד לחטאת ואחד לעולה כך היו סבורין ואמר להן פתחיה לא כך היא

כוונתן אלא זו שאומרת לעינתי בעינה היתה מסוכנת ונתרפאה ומביאה קן א' לנדבה וכן האומרת לימתי בים סיכנה וניצולה והאומרת לזיבתי זאב בא ליטול את בנה וניצל ממנו ומביאה קן א' ונמצאו שאלו קיני נדבה הן וכולן עולות:

בן אחיה וכו'. כדפרישית במתני' שאחיה היה יודע איזה יין טוב למעיים ואיזה יין הוא סמם ומרפא ביותר למעיים:

הי דין כיף מקורר מיא. איזה סלע שתחתיו יוצא מקור מים ואיזה שיש תחתיו שרברובי חריבות ויבשות ארזי. פת חריבה תרגומו לחמא שרבתא:

ועד מטי הן וכו'. ועד כמה הגיע אותו הכיף וכן עד כמה מטייה החריבות שלו וצריך לחפור יותר עמוק זה הכל היה נחוניא יודע:

מאן דאמר רחמנא וותרן. שמוותר ומוחל הכל עד שלא יתקן האדם מעשיו ויבקש מחילה על חטאיו:

יתוותרן. יתרחבו ויצאו בני מעיו אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רוחיה וגבי דידיה ועל דרך שאמרו והגבאין מחזירין בכל יום וכו'. וגריס להא לקמן בפ"ג דביצה:

וסביביו. הן הצדיקים שיש להם דבקות עם המקום מדקדק עמהם ביותר ואפי' על דבר קל וכחוט השערה מדקדק הוא:

אמר רבי יוסה לא מטעם הזה. לא ממקרא הזה אנו למידין כך ולפי שמשמעו שאפילו כחוט השערה מדקדק להענישם על דבר קל שעברו אבל אין אנו יודעין שאינו מוותר להם אף במקצת ועוד דכאן לא כתיב כל סביביו דאפשר שיש איזה מהן שמוותר עמו אלא מהמקרא הזה אנו למידין כך מן מה דכתיב ונורא הוא על כל סביביו מוראו על הקרובים ודבקים עמו כביכול יותר מן הרחוקים ממנו ואינו מוותר עמהם כלום וכל שהוא יותר דבק עמו יותר מדקדק עמו וזהו על כל סביביו:

דין הינו חסידכון. זהו החסיד שלכם והוא אינו מצדיק עליו את הדין ואינו רוצה להתנחם והשיבו לו רבי כך וכך וכו' ומשום זה לבו כואב לו ביותר והתפלל עליו רבי פנחס ואמר אפשר שזה היה מכבד את בוראו במים בהחסד שהיה עושה עם הבריות והוא יתברך מקפחו להענישו במים ומיד נפלה קול הברה בעיר שנצולה ועלתה:

בסיכתא איתערית. בקוץ ויתד אחד שנזדמן לה בתוך הבור נתערית בו ועלתה ואית דאמרין וכו'. וגריס להא ג"כ בפ"ק דדמאי שם:

א"ל והתנינן. כאן בן גבר וכי אית לך מימר בר תרנגולא. וגריס להא לקמן בפרק בתרא דסוכה:

שהיה מזווג את הפתילות. כדפרישית במתני' וכן גרים לעיל ביומא פ"ב:

לכופרה. שם המקום והיה מבקש להקים להם ממונים ופרנסים שישגיחו על צורכי ועסקי צבור ולא היה מי שיקבל זה ממנו ולהתמנות עליהם ונכנס רבי יוסה ואמר לפניהם שנינו בן בבי על הפקיע מה אם זה וכו' שנתמנה על דבר מועט זכה להימנות עם גדולי הדור שנמנו כאן יוחנן בן פנחס פתחיה זה מרדכי וכו' אתם שאתם מתמנין על חיי נפשות להשגיח על צרכי רבים ולפרנס העניים לכ"ש שיהיה לכם זכות גדול וגריס להא לעיל בפרק בתרא דפאה בהלכה ז':

כהיא דתנינן תמן. בפ"ז דתמיד שחה כ"ג לנסך הניף הסגן וכו':

נזקרין לו. בשבילו וקולו שוצא בכח ובנעימה בבת ראש לאחוריהן:

בית גרמו וכו'. כל זה כתוב לעיל בסוף פ"ג דיומא עד מעתה אין אנו צריכין להזכירן לגנאי:

שהיה מלביש וכו'. מפני שהוא היה יודע להלבישם בנוי ועל סדר היותר נראה ביפוי וכהאי מעשה בכהן אחד שהלביש לסרדיוט אחד לבגדיו שהיה רגיל בהם והוא הלביש אותו על צד היפוי ונתן לו שמנה דינרי זהובים ואית דאמרין י"ב נתן לו בעד שכרו:

הלכה ב

מתני' **אין פוחתין משבעה אמרכולין וג' גיזברין**. האמרכלין היו ממונים וחשובים יותר מהגזברים ולפיכך גריס בנוסחא דהכא לאמרכלין מקודם וזה לשון התוספתא בפ"ב שלשה גזברין מה הן עושין בהן היו פודין כלומר על פיהן פודין את הערכין ואת החרמים ואת ההקדשות וכל מלאכת הקדש בהן היתה נעשית. שבעה אמרכלין מה הן עושין שבעה מפתחות העזרה בידן רצה אחד מהן לפתוח אינו יכול עד שיתכנסו כולן נתכנסו כולן אמרכלין פותחין וגזברין נכנסין ויוצאין ולפי כבוד היו נכנסין והיו יוצאין. אמר רבי יהודה למה נקרא שמו אמרכל מפני שהוא אומר על הכל היו כשרים בכהנים בלוים ובישראלים ע"כ. ובגמרא קאמר שהיו עוד שם שני כותליקין והן היו קודם להאמרכלין ויליף לה מקרא דד"ה:

ואין עושין שררה על הצבור בממון פחות משנים. כדיליף בגמרא דכתיב והם יקחו את הזהב ומיעוט רבים שנים:

גמ' **תני**. בברייתא דג"כ אין פוחתין משני כותליקין והן היו קודם וחשובים מהאמרכולין כדלקמן:

הדא היא דכתיב. בד"ה גבי יחזקיהו המלך שאמרי להכין לשכות בבית ה' ויכינו וכתיב ויביאו את התרומה והמעשר והקדשים באמונה ועליהם נגיד כנניהו הלוי ושמעי אחיהו משנה והן היו הקיתליקין כדכתיב אבתריה ויחיאל ועוזיהו ונחת ועשהאל וירימות

ויוזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו פקידים מיד כנניהו ושמעי אחיו במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית אלהים א"כ אלו עשרה הראשונים היו תחת מפקד כנניהו ושמעי והם תחת מפקד המלך וכ"ג שאחר המלך והיינו דמפרש שאנו שלשה הראשונים יחיאל ועוזיהו ונחת הן הן השלשה גזברין דמלמטה למעלה קא חשיב הכתוב ושבעה הכתוב אחריהן הן הן האמרכולין ועל הגזברין הן והן כולן תחת מפקד כנניהו ושמעי הקותיליקין ובמפקד המלך וכ"ג. ועכשיו מפרש פקודתן וכיצד היה סידרן:

המלך וכ"ג כשהוא חותם. על איזה דבר שהיו צריכין שיהיה צרור וחתום עד בא עת וזמן שצריך להשתמש בו להקדש כך היה הסדר:

הגזבר. נותן חותמו עליו בתחלה ונותן להאמרכול ונותן חותמו עליו והאמרכול לקיתיליקון והקיתיליקון לכ"ג והכ"ג למלך וכולן נותנין חותם שלהן על אותו הדבר וכסדר שאמרנו:

וכשהוא מתיר וכו'. וכשצריכין לאותו הדבר והיו צריכין להתיר החותמות המלך רואה חותמו בתחלה אם לא נגעו בו ומתירו ואח"כ הכ"ג כך וכו' עד הגזבר שהוא למטה מכולן ורואה חותמו ומתיר ומשתמשין בו:

אין עושין וכו'. וגריס להא נמי בפ' בתרא דפאה:

אמר רבי חמא בר' חנינא מפסולת הלוחות העשיר משה. ממה שפיסלן ותיקנן והנשאר מהן היו שלו ומשם העשיר לפי שהיו מסנפרינון. ואיידי דדריש קרא דוהם יקחו את הזהב וגו' וזה הכל היה תחת יד משה ושלא יאמרו לא העשיר אלא מזה וכאותן כת הליצנים דלקמן לפיכך דריש מקודם מהיכן העשיר משה:

אמר רבי חנין מחצב של אבנים טובות ומרגליות וכו'. רבי חנין לא דריש פסל לך שתהא הפסולת שלך אלא לך ובשבילך הן שאתה גרמת אותן ששברת את הלוחות הראשונים ולפיכך דריש מחצב וכו' ברא הקב"ה וכו' וכלומר הזמין לו אוצר של אבנים טובות ומרגליות שיתגלו בתוך אהלו וממנו העשיר:

מ"ד לגנאי. הביטו אותן כת הליצנים אחריו ואמרו ראו שוקיו ראו כרעיו כמה הן עבים וראו כמה עב בשר הוא וכל מה שהוא אוכל ושותה מן דיהודאי וכל מה דליה הנכסים הכל מן דיהודאי שהיה שולט על נדבות המשכן:

ומ"ד והביטו לשבח. כך אמרו מחמי צדיקיא ומזכי מי שרואה זה הצדיק זוכה הוא:

טוביא. אשרי מי שזכה לראות אותו:

הלכה ג

מתני' **ד' חותמות היו במקדש**. לפי ששנינו בריש פרקין יוחנן בן פנחס על החותמות מפרש התנא השתא מה הן החותמות וכמה היו ד' חותמות של נסכים היו לפי שהנסכים חלוקין הן לג' מיני קרבנות של בהמות. נסכי בקר הן ג' עשרונים סלת בלול בשמן חצי ההין ויין לנסך חצי ההין וזה היה חותם עגל משמש לגדולים וקטנים זכרים ונקבות כדקתני בסיפא וכלומר בין שהביא עגל או פר בן בקר או בין זכרים או נקבות נסכיהן שוין. וחותם גדי היה משמש עם נסכי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקיבות והיינו בין כבשים ובין עזים שהן בני שנתן בין שהן גדולים ובין שהן קטנים בין כבש ובין כבשה ועז ושעירת עזים. שנסכיהן עשרון סלת בלול ברביעית ההין שמן ויין לנסך רביעית ההין חוץ משל אילים שזה היה משמש חותם זכר שנסכו שני עשרונים בלול בשמן שלישית ההין ויין לנסך שלישית ההין כמפורש הכל בפ' שלח לך. וחותם הרביעי היה חוטא כתוב עליו וזה היה משמש לנסכי ג' בהמות של מצורעין שהמצורע מביא ביום השמיני לטהרתו ג' בהמות שני כבשים וכבשה אחת והן חטאת ואשם ועולה ומביא לכל א' משלשתן נסכיו כדין שאר נסכי הכבשים שהיא עשרון סלת בלול ברביעית ההין שמן ורביעית יין ומביא עוד לוג אחד שמן כדכתיב וזה היא למתן בהונות. ואם מצורע דל הוא מביא כבש אחד לאשם עם מנחתו ונסכו כדין הכבש ועוד לוג שמן למתן בהונות וקרי לחותם זה חוטא לפי שבחטאיו בא לו כדאמרי' בערכין על שבעה דברים נגעים באין:

בן עזאי אומר חמשה. חותמות היו וארמית היה כתוב עליהן שהיו רובן מכירין בלשון ארמית והיה כתוב עליהן עגל דכר וכו' חוטא דל וחוטא עשיר ולפי שנשתנה קרבן חוטא דל כדפרישית היה צריך ג"כ לחותם נסכיו בפני עצמו וכדמפרש טעמיה בגמרא והלכה כת"ק:

מתני' **מי שהוא מבקש נסכים וכו'**. לא הלך אצל הממונה על הנסכים לפי שכך הוא אין נותנין נסכים למי שמביא מעות אלא צריך שיביא חותם לפיכך הולך הוא אצל יוחנן הממונה עלהחותמות ונותן לו המעות ומקבל הימנו החותם לפי אותן המעות ובא לו אצל אחיה וכו':

אם פחתו. מן החשבון כנגד החותמות היה יוחנן משלם מביאו:

ואם הותירו. כגון שאבד אחד חותמו ולא מצא לו כדי חותמו או כיוצא בזה הותירו להקדש:

מי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב. עד שיבואו יוחנן ואחיה ביחד לעשות החשבון ואם מוצאים מעות יתירים שהן כדי חותמו של זה שאומר אבד ממנו נותנין לו ואם לאו שלא היו כל כך אין נותנין לו ומה שניתותר הרי הוא להקדש:

ושם היום היה כתוב. על החותמות מפני הרמאין שלא יקח חותם בשער הזול ויחזיק בידו עד שיוקרו הנסכים. ועוד טעם אחר אמרו שמא יאבד אחד חותמו וימצאהו זה ולפיכך כותבין עליו שם היום ובאותו יום עצמו אין הרמאי הזה מוציאו לפי שמסתמא אובדו מחזר אחריו. ובגמרא אמרו שכותב עליו שם היום ושם השבת ושם החדש:

גמ' **וכבן עזאי חוטא דל למה**. למה אמר חוטא דל היה לו חותם של נסכים בפני עצמו:

היה מביא לוגו עמו. היינו טעמיה לפי שבחותם שלו הי' מביא לוגו עמו וכלומר נסכיו של הלוגין שלו היה מביא שאינן אלא כפי נסכים של כבש אחד ועוד לוג שמן ואלו לא היה למצורע אלא חותם אחד היו נותנין לו שלשה עשרונים עם נסכיהן:

ברם כרבנן. ס"ל דבשביל זה לא צריך לחותם בפני עצמו אלא מביא חותם גדי שג"כ אינו אלא כפי מנחת הכבש ונסכו:

ניסכי רחל מה הן. דקס"ד דהא דקתני גדי משמש עם נסכי הצאן וכו' אין בכלל זה אלא הנקבות של כבשים ועזים ורחלה היא נקראת כשיצאת מכלל כבש ובאה לשנת האילים וכדכתיב רחלים מאתים ואילים עשרים ומי נימא דנסכיה הן כמו נסכי איל:

מן מה דתנינן גדי משמש וכו' זכרים ונקבות חוץ משל אלים. ולא קתני חוץ משל אילים ורחלות א"כ הדא אמרה ניסכי רחל כניסכי גדי ובכלל נקבות דכבשים ועזים היא ולא בכלל נסכי אילים:

כתיב. בפרשת נסכים ככה יעשה וגו' והלא כבר פרט למעלה נסכי של מין ומין והלכך דריש ליה מגיד וכו' ללמד שלא חלק במין הבקר לבין נסכי עגל לנסכי השור לפי שהיה בדין לחלוק ביניהן כמו שמצינו שחלק בצאן בין נסכי כבש לנסכי איל לפיכך ת"ל ככה יעשה לשור האחד וכו' כלומר הכל אחד הוא לנסכיו בין עגל ובין שור:

או לאיל. למה חזר ונאמר או לאיל האחד וכו' דה"א לחלק בין אם האיל הוא שנתים ובין אם הוא בן שלש שיהא נסכיו מרובין כמו שמצינו שחילק בין בן שנה לבין בן שנתים לכך נאמר או לאיל האחד מבן שנתים ומעלה הכל אחד הוא לנסכיו:

או לשה וכו'. למה חזר ונאמר ולפרש כשבים ועזים לפי שהיה בדין וכו' וה"א ג"כ לחלק בנקיבות בין נסכי רחלה לבין נסכי כשבה ויהיו נסכי רחלה כמו נסכי איל לכך נאמר או לשה בכשבים ושם כשבים בתורה כולל כל מיני נקבות של הכבש וכן הו"א לחלק ג"כ בין גדי לבין תיש בנסכיו כמו שמצינו שמחלק בין נסכי כבש לבין נסכי איל לכך

נאמר עוד או בעזים הקיש וכו' מה זה בשלשת לוגין שהיא רביעית ההין לשמן וכן ליין אף זה בשלשת לוגין:

גמ' **הגע עצמך שזיוג אותו היום**. כלומר אכתי מאי תקנתא היא שכותבין שם היום הא איכא למיחש שמא ימתין עד בא עוד זיוג של אותו היום ממש כגון אם כתוב עליו היום יום אחד בשבת או בשני בשבת ימתין עד אחד או שני בשבת הבא או באיזו שבוע שירצה להוציא לחותם הזה ולקבל נסכים מהממונה:

שם משמר. של אותו שבוע היה כתוב עליו משמר פלוני:

ופריך הגע עצמך שזיווג אותו המשמר. כלומר אכתי איכא למיחש שימתין עד יחזור ויבא אותו המשמר פלוני שהרי המשמרות חוזרות חלילה הן ויכוין לזיווג גם לאותו המשמר ומשני שם היום ושם השבת ושם חדש היה כתוב עליהן בכך וכך יום בשבת בחדש פלוני:

אפילו לזיוג אינו מצוי לזיוג. כלומר אפי' אם חיישת לזיוג ולכוין עד יבא באותו היום שכתוב עליו להאי גוונא ליכא למיחש שיבא עוד כך וכך יום בשבת ובאותו חדש בעצמו שכתוב בחותם שזה אינו מצוי הוא וכולי האי לא חיישינן:

הלכה ד

מתני' **שתי לשכות היו במקדש אחת לשכת חשאים**. שהנודבים מעות לתוכה נותני' אותן בסתר ובחשאי ומשם עניים בני טובים מתפרנסין ג"כ בחשאי שלא יתביישו:

ודמיהן נופלין ללשכת בדק הבית. להלשכה שמונחין בה כל צרכי הקדש בדק הבית:

גמ' **רבי יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן הוון פרנסין וכו'**. איידי דקתני במתני' מהמתפרנסין בחשאי שאינן יודעין מי הוא הנותן מייתי להא שאלו היה נוהגין כך וגריס לכל הסוגיא עד ויבן היכלות נא הוון בני נש דילעון באורייתא לעיל בשלהי מסכת פאה ושם פירשתי:

תני. בתוספתא דתמורה בפרק ד' והכי תני שם חומר בהקדש המזבח מה שאין בהקדש בדק הבית וחומר בהקדש בדק הבית מה שאין בהקדש מזבח חומר בהקדש מזבח שנותנין הימנו להקדש הבית את הראוי לו מאילך ושלא מאילך והקדש בדק הבית אינו אלא מאילך וחומר בהקדש הבית שתחלת הקדשו מועלין בו והקדש המזבח יש הימנו שמועלין בו. ויש הימנו שאין מועלין ולא הותרו לאכילה אלא בפדיון ע"כ שם. וניכר הטעות מהחלוף התיבות שם דלפי הכתוב לפנינו ברישא מה חומר היא בהקדש המזבח אדרבה הקדש בדק הבית חמור הוא וצריך להיות בהפך והיינו כדמייתי להאי תוספתא הכא דלצורך קדשי המזבח מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית. והיינו שאם אין

כאן כדי להספיק לצורך קרבנות המזבח מוציאין מהקדש בדק הבית לכך. אבל אין קדשי בדק הבית מוציאין את הראוי להן מקדשי המזבח שאם אין כאן כדי להספיק לצורך בדק הבית אין מוציאין את הראוי להן מקדשי המזבח והיינו חומר בהקדש המזבח מה שאין בהקדש בדק הבית. וכצ"ל גם שם בהרישא חומר בהקדש המזבח שאין נותנין הימנו להקדש הבית את הראוי לו אלא מאילך. כלומר אם יש שם מאילך והיינו מה שהוקדש לבדק הבית מוציאין ואם לאו אין מוציאין לצורך בדק הבית ממה שהוקדש להמזבח. והקדש בדק הבית מוציאין הימנו להקדש המזבח מאילך ושלא מאילך. כלומר שמשתמשין לצורך קדשי המזבח בין מאילך מהקדש המזבח אם יש שם ובין שלא מאילך אלא מהקדש בדק הבית אם אין מספיק מהקדש המזבח:

והא תנינן במתני' כלי שמצאו בו וכו' והשאר נמכרין ודמיהן נופלין ללשכת בדק הבית. ומדקתני ללשכת בדק הבית משמע דדוקא קתני שאין דמיהן נופלין אלא ללשכה שבתוכה הכל לבדק הבית הוא ולא שישתמשו בדמיהן להקדש המזבח וטעמא דבתחלה לא הוקדשו אלא לבדק הבית וקשיא להאי תוספתא דקתני קדשי המזבח מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית:

אמר ר' חזקיה כיני מתני' לצורך לשכת בדק הבית. כלומר לא תפרש דללשכת בדק הבית בדוקא קתני אלא לכל צורך לשכת בדק הבית קתני והיינו דלפעמים גם להקדש המזבח משתמשין בדמים הללו וכהאי דקתני בתוספתא שמוציאין להקדש המזבח מה שראוי להן מהקדש בדק הבית וזה ג"כ בלצורך לשכת בדק הבית בכלל שהרי אם אין הקדש מזבח מספיק לקדשי המזבח מוציאין מהקדש בדק הבית לקנות קרבנות להמזבח א"כ זה נקרא ג"כ לצורך לשכת בדק הבית שתהא הלשכה של בד"ה מרווחת לכל צרכיה:

הדרן עלך אלו הן הממונין

פרק ו

הלכה א

מתני' **שלשה עשר שופרו'**. תיבות צרות מלמעלה ורחבות מלמטה ועשויין עקומות כעין שופר מפני הרמאין שמכניסין ידיהן ומראין עצמן כאלו נותנין לתוכן והן נוטלין מתוכן ולפיכך עשו כך כדי שלא יוכלו להכניס ידן לתוכן. ולקמן בפרקין מפרש להי"ג שופרות לאיזה צורך היו וכן להי"ג שולחנות ובאיזה מקום מונחין ולהי"ג השתחויות היכן היו:

כנגד דיר העצים. לשכה ששם היו נותנין כל עצי המערכה לאוצר ומוציאין כפי הצורך ובמקצוע מזרחית צפונית של עזרת נשים היתה כדתנן במדות:

ששם הארון נגנז. שיאשיהו המלך צוה וגנזוהו למטה במטמוניות עקומות שבנה שלמה בזמן בנין הבית שהיה יודע שסופו ליחרב ויגלו משם וכדכתיב בד"ה גבי יאשיהו ויאמר ללוים תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה ועם הארון נגנז ג"כ מטה אהרן וצנצנת המן וצלוחית של שמן המשחה שעשה משה:

מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק. במלאכתו שהיה בעל מום ומתליע את העצים שיהיו כשרים למערכה וזהו מלאכתן של בעלי מומין כדתנן בפ"ב דמדות:

וראה הרצפה שהיא משונה מחברותיה. שלא היתה שוה לשאר אבני הרצפה והבין שנסתלק משם כשהטמינו את ארון הקדש ואח"כ החזירוה:

לא הספיק וכו'. לפי שכך נגזר שלא יודע עד בא זמן הפקודה וגאולה אחרונה:

וידעו ביחוד. באמת ובבירור ששם הארון נגנז ולפיכך היו נוהגין בהשתחואה יתירה זו:

גמ' **תני השופרות הללו עקומות היו וכו'**. כדפרישית במתני':

ולא יראו החוצה. ויהיו שם עד היום הזה ומשמע דלעולם הוא שם:

כתיב ויראו ואת אמר ולא יראו. באותו הפסוק עצמו אומר בתחלה ויראו ראשי הבדים ובסיפיה הוא אומר ולא יראו החוצה אלא שהיו נראין ולא נראין שהיו דוחקין ובולטין בפרוכת ויוצאין כבליטת שני דדי האשה:

בלישכת דיר העצים וכו'. כדתנן במתני' ופליגי הכא במה היה מתעסק שם:

הקיש עליה בקורנס. על אותה הרצפה שראה משונה מחברותיה ויצאת אש ושרפתו וידעו שבודאי שם הארון נגנז:

שני ארונות היו מהלכין עם ישראל במדבר וכו'. סוגיא זו כולה עד סוף הלכה כתובה היא בפרק משוח מלחמה בהלכה ג' ושם פירשתיה ובארתי וביררתי הגי' הנכונה מכאן ומכאן ומהספרים ישינים שחפשתי אחריהן ומצאתי הגי' האמיתית בענין הלוחות וסידורן בארון ובפלוגתא דר"מ ור' יהודה בהסוגיא כמו שתמצא שם הכל על נכון ובראיה ברורה:

הלכה ב

מתני' **היכן היו השתחויות האלו**. שהוזכרו במתני' דלעיל באיזה מקומות היו עושין אותן:

ארבע בצפון וכו' כנגד שלשה עשר שערים שהיו בעזרה. ובגמרא מוקי לסתמא דמתני' כאבא יוסי בן חנין דברייתא אבל חכמים אומרים שבעה שערים היו בעזרה כדתנן בפ"ק דמדות וסבירא להו שאותן י"ג השתחויות היו כנגד י"ג פרצות שפרצו מלכי יון וכשגברו עליהם חזרו וגדרום וגזרו כנגדן י"ג השתחויות כדתנן בפ"ב שם:

שער העליון. הסמוך למערב ונקרא שער העליון לפי שהר הבית היה משופע ועלייתו הוא ממזרח למערב והסמוך למערב הוא עליון ושער הדלק הוא השני ועל שם שמכניסין דרך שם עצים של מערכה הדולקים על המזבח נקרא שער הדלק:

שער הבכורות. שמכניסין דרך שם הבכורות ושאר קדשים קלים ששחיטתן כשרה אף בדרום:

ר"א בן יעקב אומר בו המים מפכים. כדכתיב ביחזקאל מז ויסבני דרך חוץ אל שער החוץ דרך הפונה קדים והנה מים מפכים מן הכתף הימנית וזהו דרום כשאדם הולך ממערב דרך קדים שהוא מזרח דרום הוא ימין וראה יחזקאל בנבואה שהמים יוצאים מתחת מפתן הבית לדרך מזרח כדכתיב שם לעיל והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית קדימה כי פני הבית קדים וגו' שהן יוצאים מבית קדש הקדשים שהוא במערב ושם לא היו נראין אלא כקרני חגבים וכשהן הולכין למזרח ומגיעים לשער הזה נעשו כרוחב מלא פי הפך וזהו מים מפכים:

שער הקרבן. דרך שם היו מכניסין קדשי קדשים ששחיטתן בצפון:

שבו יצא יכניה בגלותו. שנכנס לבית המקדש להשתחות וליטול רשות כשהלך בגולה לבבל ויצא דרך אותו השער:

שבמזרח. העזרה נקרא שער ניקנור וכמפורש לעיל בפ"ג דיומא:

ושני פשפשין היו לו. פתחים קטנים עם דלתות קטנות כמו שעושים בבתים הגדולים בעצים דלתות השערים הגדולים כדי שיהיו נוחין ליפתח בכל עת שירצו:

ושנים. היו במערב וזהו בכותל מערבי ולא היו להם שם. וכל זה אליבא דאבא יוסי בן חנן כמו שהבאתי לעיל אבל לחכמים דס"ל שלא היו אלא שבעה שערים לא היה שער כלל במערב וכדתנינן בפ"ב דמדות שבעה שערים היו בעזרה שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח:

גמ' **מתני' דאבא יוסי בן חנן היא דאמר וכו' ועל דעתין דרבנן איכן היו וכו'**. כלומר כנגד מה היו כהאי דתנינן תמן וכו' כמו שהבאתי במתני':

כתיב. בזכריה י"ד והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים וגו' וסמיך ליה לנבואה זו על אותה הנבואה של יחזקאל כמו שהבאתי במתני' וכדלקמן:

תני. אותן התחלת המים מתחת מפתן הבית ומבית קדש הקדשים עד הפרוכת שלפני הדביר הן כקרני סילייי וכיליי והן מיני חגבים הקטנים ביותר ומן הפרכת וכו' נעשו כקרני חגבים סתם שהן יותר גדולים וממזבח הזהב וכו' עד מפתן הבית של ההיכל כחוט הערב שהוא עב יותר משל שתי מכאן והילך וכו':

כתיב. ביחזקאל שם:
אפי' לבירנין. ספינות גדולות:
מהו מי שחו מלשוט. שצריך להיות שוחה ולשוט:
באתרין צווחין. במקומינו קורין לשייטא שחונא וכדכתיב בישעיה כ"ה ופירש ידו וגו':
מהו לשחות. הא כתיב כאשר יפרש השוחה ולמה הדר אמר לשחות:
מים דמתמללין בעלמא. כלומר שמפורסמים הם בעולם ומדברין מגודל שטיפתן שצריך לשוט בתוכן וכל זה להגדיל מפלת מואב אשר ניבא עליו:
כתיב. בזכריה י"ג ביום ההוא יהיה מקור נפתח וגו'. וזה ג"כ מרומז לנבואת יחזקאל בפסוקים דלעיל והולך ודורש שכשהמים באים לבית דוד ומבית דוד ועד יושבי ירושלים כלה עדיין הן כשרים לנדה והיא זבה ולמי חטאת ומכאן ואילך כשרים הן לנדה שאע"פ שמי תערובות הן מפני שאין הנדה ולא הזבה צריכין למים חיים ולמי חטאת הן פסולין דבעינן מים חיים ובלא תערובת שאר מים:
אמר ר' אלעזר וכו'. דס"ל שמכאן ואילך פסולין אף לנדות שאע"פ שאינה צריכה למים חיים מ"מ הואיל ונתגברו והולכין ויורדין בשטף כמי קטפרוס הן וכמוזכר בסוף פ"ח דטהרות הנצוק והקטפרס שהמים באין דרך מדרון מלמעלה למטה ופסולין הן לנדה דאשבורן בעינן:
כתיב ביחזקאל שם ויאמר אלי וגו' והולך ודורש לכל הפסוקים שנאמרו שם על אותן המים היוצאין. מן הנחל האמור שם למעלה:
ולמה נקרא שמו המוצאים כנגד שני פעמים שיצא. לשטוף בעולם אחד בדור אנוש ואחד בדור הפלגה:
עד קלבריאה. ארץ שהיא יותר למערב מברבריאה:
עד קפי. קצה ארץ ברבריאה ועד כפי הים שם שהיא יותר רחוקה מן המערב:
עד עכו ועד יפו. שהן בגבול ארץ ישראל ורחוקין עוד יותר מהמערב וכדכתיב באיוב עד פה תבא וכו':
ניחא וכו'. סיפיה דקרא דיחזקאל דריש דכתיב ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו המים וניחא זה על הים הגדול ועל הים המלח שאינן ראוין עכשיו לשתות ובשביל למתקן ניבא ואמר ונרפאו המים אלא ימא דטבריא שהן מתוקין וכן ימא דסמכו דדריש לעיל עליהן מהפסוק הזה הקדמונה וכו' למה צריכין הן לרפואה:
לרבות דגתם. כדכתיב אבתריה והיה כל נפש חיה וכו' והיה הדגה רבה מאד:

למינה תהיה דגתם. דכתיב שם אבתריה ומשמע למינה של אחת מהמינין ולעיל כתיב והיה הדגה רבה מאוד הלכך דריש למיני מינים הרבה תהיה דגתם וכהאי דרשב"ג דלקמיה שאף במקום אחד מצא מג' מאות מיני דגים ובתמחוי אחד:

ונרפאו המים. בקרא דלעיל והדר קאמר למטה בצאתיו וגבאיו ולא ירפאו למלח נתנו והא כיצד כתיב ונרפאו וכו' וקאמר דמקום הוא ששמו ולא ירפאו ועד שם יהיו ניתנו:

כתיב. שם ועל הנחל וגו' לחדשיו יבכר וגו' מאי טעמא לחדשיו יבכר ומיעוט חדשיו שנים ודריש ר' יהודה דעל עץ מאכל לא יבול עליהו דסמיך ליה קאי שהאילן יעשה לשני חדשים התבואה וגם על שתהיה לחדש אחד דכתיב כל עץ מאכל והתבואה ג"כ בכלל אלא דהאילן שעכשיו הוא לי"ב חדש לעתיד יעשה בחלק השישית שהוא ב' חדשים והתבואה שהיא עכשיו לששה חדשים לעתיד תעשה לחדש אחד וכערך האילן ור' יוסי דריש שהתבואה תעשה לט"ו יום שכך מצינו בימי יואל דכתיב ובני ציון גילו וגו' שהיה יורה ומלקוש בראשון ואח"כ גדלה והקריבו העומר בי"ו בניסן ונמצא שאחר היורה ומלקוש שבתחלת החדש התחילה לגדל ועשתה בט"ו יום:

מה מקיים רבי יוסי לחדשיו יבכר. דמשמע שמין אחד יהיה לשני חדשים:

בכל חדש וכו'. לחדשיו אכל חדש וחודש קאי ועל פירות האילן. וגרסי' להא לקמן בפ"ק דתענית בהלכה ב':

ועליהו לתרופה. סיפיה דהאי קרא והיה פריו למאכל ועליהו לתרופה ודריש ר' יוחנן תרופה מלשון תרופיה וכדכתיב ותתן טרף לביתה:

ותרף מזונה מצץ עליה. ותרף מזונה כלומר עכשיו יהיה מציץ עליה לזרעה והיא מיד ותרף מזונה שתמהר לעשות הפירות:

רב ושמואל. דרשי לשון התרת פה חד אמר וכו' וכדדרשי ר' חנניה וריב"ל ומפרשי יותר:

את מוצא וכו'. אהא דקתני שבו יצא יכניה בגלותו דורש והולך:

הלכה ג

מתני' **שלשה עשר שולחנות היו במקדש וכו' שעליהן מדיחין את הקרביים**. של הקדשים שלאחר שמדיחין אותן בלשכת המדיחין כדתנן בפרק בתרא דמדות לשכת המדיחין ששם היו מדיחין קרבי הקדשים וחוזרין ומדיחין אותן על השלחנות וכדתנן בפ"ד דתמיד נטל את הקרביים ונתנן למי שזכה בהן להדיחן והכרס מדיחין אותה בבית מדיחין כל צרכה והקרביים מדיחין אותן שלשה פעמים במיעוטה על שלחנות של שייש שבין העמודים וכלומר הכרס שיש בה טינוף הרבה מדיחין אותה בלשכת המדיחין כל צרכה ובפני עצמה שלא תטנף להקרביים ביותר ומדיחין אותה שם לגמרי

והקרביים אחר שהודחו בבית המדיחין חוזרין להדיחן עוד לא פחות משלשה פעמים על השלחנות של שייש ומפני שהן דקין ואין הרעי יוצא מהן אלא בדוחק ולפיכך מדיחין וחוזרין ומדיחין:

ושנים במערב הכבש וכו' על של שייש נותנין את האברין. אחר הנתוח וסודרן אותן על השלחן עד שיעלום הכהנים על הכבש ומשם להמזבח ולא היו עושין אותו של כסף ואף שאין עניות במקום עשירות משום שהכסף מרתיח ושלא יסריחו והשייש מצנן הוא ולא היו סומכין על הנס כדחשיב בפ"ה דאבות עשרה נסים וכו' שלא הסריח בשר הקדש מעולם והכי אמר בגמרא:

ועל של כסף. היו נותנין כלי שרת כדתנן בפ"ג דתמיד שבכל יום בבקר קודם לשחיטת התמיד נכנסו ללשכת הכלים והוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב:

ושנים באולם מבפנים. של האולם ועל פתח הבית:

על של שייש נותנין לחם הפנים בכניסתו. אחר שנאפה עד שיסדרו אותו בפנים על השלחן הטהור:

ועל של זהב ביציאתו. של הלחם שהיה על השלחן משבת העבר והיה מונח שם עד שיתחלק להכהנים:

שמעלין בקדש ולא מורידין. דמכיון שסלקו אותו מעל שלחן של זהב שמבפנים שוב אין מורידין אותו להניחו לא על של כסף ולא על אחר אלא על של זהב:

גמ' **תני**. בחדא ברייתא על של כסף היו נותנין את האברין:

ליתכאן של כסף. סמי מכאן מהברייתא דטעותא היא ואין נותנין על של כסף מפני שהוא מרתיח ומחמם אותן ויסריחו:

לא כן תני. במס' אבות גבי בשר הקדש שלא הסריח מעולם וכן בלחם הפנים שנינו בברייתא זה אחד מן הנסים וכו' ואמאי הוצרכו ליתן אותו בכניסתו על של שיש כדקתני במתני':

אין מזכירין מעשה נסים. וכלומר שאין סומכין על הנס:

לא היה שם לחם. שלא מצאו לעשות לחם הפנים לסדר מהאפוי מחדש לשבת זו מהו להניחו להלחם שסידרו בשבת שעברה ויהא נשאר מונח עד לשבת הבאה שיהיה להם לחם אחר:

תמיד. משמע שלא יהא השלחן בלא לחם ואפי' הוא פסול וכגון זה שסידרו כמצותו בשבת שעברה ונפסל בלינה כדתנינן בסוף פרק שתי הלחם מניחין אותו ולשבת הבאה יעשו לחם אחר:

עשרה שולחנות וכו'. כדכתיב בד"ה ויעש שלחנות עשרה וגו' ומפרש מאי מימין ומשמאל דקאמר אין תימר שהניח חמשה בדרום שהוא ימין וכו' והלא אין השלחן כשר אלא בצפון כדכתיב אלא חמשה מימין שלתנו של משה וה' משמאלו שהיה של משה באמצע וכולן בצד צפון היו נתונים:

אף על פי כן לא היה מסדר. לחם הפנים אלא על של משה בלבד שנאמר במלכים ואת השלחן וגו' ועל של משה קאי משמע לעולם עליו הוא הלחם הפנים ולא על אחר:

על כלם היה מסדר שנאמר. בד"ה ויעש שלמה את כל הכלים וגו' ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים ופלוגתא זו גריס בתוספתא דמנחות פי"א:

תני. בברייתא אחריתא דפליגי היכן היו אותן השולחנות נתונים:

מ"ד מזרח ומערב ניחא. דלהאי מ"ד היו כולם בצד צפון וכולהון ראוין לשירות לסדר לחם הפנים עליהן וכהאי דר' יוסי בר' יהודה אלא למ"ד צפון ודרום היו נתונים נמצא היו מהשלחנות בדרום שהרי הבית ששים אמות ארכו ועשרים רחבו והשלחנות כל אחד ואחד אמתים ארכו וא"כ חמשה בצפון וחמשה בדרום היו. והיינו נמי דמסיים ומנורה בצפון וכלומר דמעתה אין מקום למנורה כנגדו בדרום והא תני השלחן היה נתון מחצי הבית ולפנים וכו' לארכו של היכל ומשוך מן הכותל כלפי הצפון לרוחב הבית מזבח הזהב וכו' חולק את הבית לארכו דמחציו ולפנים היה נתון ומשוך קימעא כלפי הצפון:

וכולהן היו נתונין משליש הבית ולפנים. כלומר כשאתה חושב אורך ההיכל בלבד שהיה ארבעים אמה ומלבד עשרים שהן לקדש הקדשים והשלחנות היו נתונים באותן עשרים של היכל של צד קדש הקדשים הרי הן מחצי הבית ולפנים וכשאתה חושב כל האורך עם עשרים של קדש הקדשים והרי הן ששים אמה הרי הן נתונים משליש הבית ולפנים קתני מיהת שלא היה מן השלחן בצד דרום וקשיא למ"ד צפון ודרום מונחין:

עשר מנורות עשה שלמה וכו'. ופלוגתא זו גריס נמי בתוספתא שם:

הוא מכלות זהב. ודריש הן כילו זהבו של שלמה כרב יהודה דלקמיה:

ולא חסרה כלום. והיאך אמרת שהיה מכניסן לכור (עד) ומוציאן עד שהוא מעמידן על אחד:

ויאות. שפיר היא ול"ק דעד דלא יקום על ברריה שעדיין לא נזדכך הרבה להיות עומד על זהב ברור וטהור אז הוה חסר סגיון כשמכניסו לכור ומוציאו אבל של משה שהיה כבר קם על ברריה לא חסר כלום והכי אמר נמי לעיל ביומא פ"ד בהלכה ד':

הלכה ד

מתני' **שלשה עשר שופרות וכו' תקלין חדתין שבכל שנה ושנה**. שם היו נותנין שקלי שנה זו ומשם מוציאין הגזברים לקופות שהן נקראין תרומת הלשכה כדפרישית לעיל ריש פ"ד:

והב' כתוב עליו תקלין עתיקין. זה מי שלא שקל אשתקד בשנה שעברה מביא שקל לשנה הבאה ונותנו לשם ומוציא אותן הגזבר ונותנן לשירי הלשכה. והג' היה כתוב עליו קינין והן תורים גדולים. והד' שכתוב עליו גוזלי עולה ס"ל לר' יהודה שהן בני יונה קטנים וכולן היו עולות אבל החטאות של קיני חובה לא היו נותנין המעות להשופר אלא נותנין המעות או העופות ליד הכהן וטעמא מפרש בגמרא מפני התערובות דחייש שמא ימות אחד מבעלי קינין ונמצא דמי חטאת שמתו בעליה מעורבת בהן ולא מצי למיקרב דלמיתה אזלא אבל חכמים לא חיישי להכי אלא אותו השופר שכתוב עליו קינין היו נותנין לתוכו דמי כל קיני חובה שהן אחד חטאת ואחד עולה ובין מן התורים ובין מן בני היונה והד' שכתוב עליו גוזלי עולה הן כולן עולות שהמתנדב עולת העוף נותן הדמים לתוכו ונדבה הכל קריבה עולה והלכה כחכמים. והה' כתוב עליו עצים מי שהתנדב עצים למערכה נותן דמיה לתוכו. והו' מי שמתנדב ללבונה. והז' מי שמתנדב זהב לכפורת. ועוד ששה לנדבה. ומפרש בתוספתא פ"ג ששה לנדבה ו' כנגד מותר חטאות ואשמות ומותר קיני זבים וזבות ויולדות ומותר קרבן נזיר וקרבן מצורע והאומר מנה זו לנדבה סלע זו לנדבה מביא ונותן לשופר של נדבה ולוקחין בהן עולות הבשר לשם והעורות לכהנים. וכלומר שאלו השמות שכתוב עליהן על הא' מותר חטאת ועל הב' מותר אשם ועל הג' מותר קיני חובה ועל הד' מותר קרבנית נזיר ועל הה' מותר קרבן אשם מצורע ועל הו' מותר נדבה סתם וזהו מי שהתנדב מעות לעולה וכולן אלו המותרות ילקחו בהן עולות הבשר לשם ועורות לכהנים וכדמפרש במתני' דלקמן מה היו עושין בה:

מתני' **האומר הרי עלי עצים**. המתנדב עצים:

לא יפחות משני גזירין. כאותן שמוסיפין על המערכה כדתנן ביומא פ"ב ובתמיד וקאמר בגמרא דאם אמר הרי עלי עץ מביא גיזר אחד:

לבונה לא יפחות מקומץ. כדמייתי בגמרא דרשא דת"כ דיליף ג"ש אזכרה אזכרה:

זהב. אם אמר מטבע זהב עלי לא יפחות מדינר זהב ואם אמר סתם זהב עלי מביא אפי' חתיכה קטנה של זהב:

ששה לנדבה וכו' מה היו עושין בה. כדפרישית במתני' דלעיל דששה היו שכתוב עליהן זה למותר חטאת וכו' וכולן ילקח בהן עולות וכו':

זה מדרש דריש יהודע כ"ג. כתיב אשם הוא דמשמע בהוויתו יהא כדין אשם שדמו נזרק והאימורין להקטרה והבשר לכהנים וכתיב אשם אשם לה' דמשמע כולו לגבוה הא כיצד אלא ללמד לזה הכלל כל שהוא בא משום חטא וכו' כלומר שהפריש מעות לחטאתו או לאשמו וניתותרו מהמעות ילקח באותן המותרות עולות הבשר לשם והעורות לכהנים ונמצאו שני כתובים קיימים אשם לה' ואשם לכהנים:

ואומר. כלומר והיכן מצינו שיהוידע כ"ג דרש זה דכתיב כסף אשם וגו' לכהנים יהיו וכי היאך אפשר דמה שהוקדש לקרבן חטאת ולאשם יהיה לכהנים אלא דה"ק המותר של כסף חטאת ואשם יעשו בו שיהיה הנאה ג"כ להכהנים וזהו עורות העולה שהן לכהנים:

גמ' **תני**'. בתוספתא שם אמר רבי יהודהוכו'. ומסיים שם אלא האומר הרי עלי תורין מביא ונותן לשופר של תורים. בני יונה מביא ונותן לשופר של בני יונה וכלומר שלקיני חובה לא היה שופר כלל כדמפרש טעמא מפני התערובות וכדי למלאות החשבון של י"ג שופרות ס"ל לר' יהודה דלתורין היה שופר בפ"ע ולבני יונה שופר בפ"ע וכולן עולות נדבה הן:

והתני האשה וכו'. ואינה חוששת שמא נתעצל הכהן מלהקריבו ואכתי מחוסר כפרה היא ואסורה בקדשים וכן אין הכהן חושש מלהקריב שמא דמי חטאות מתות מעורבות בהן דשמא מתו הבעלים של אחת מהן ומי נימא דהאי ברייתא דלא כר' יהודה היא ומשני כי קאמרינן הכא אליבא דר' יהודה בחטאות שמתות בעליהן ודאי דה"ק שמא תמות אחת מהן וכו' אבל התם לשמא יש בהן מאחד שמת ולא ידעינן בודאי שמת מודה רבי יהודה דלשמא ימות לא חיישינן:

ואי אמרי' וכו'. כלומר וכ"ת דאף לר' יהודה דחייש להכי הא מכל מקום איכא תקנתא הכא דנברור ד' זוזי ונשדי בנהרא כנגד אותה שמתה אחת מהן ואידך מעות לישתרו ליקח בהן חטאת הא ליתא דהא אמרינן בעלמא דר' יהודה לית לי' ברירה כדאמרי' אליביה בדמאי ובעירובין וה"נ אין ברירה למימר דאותן ד' זוזי הן מדמי חטאת שמתו בעליה ולמישתרי לאינך:

גמ' **ר' בא בר ממל בעי**. אם אמר הרי עלי עץ מהו שיהא מביא גיזר אחד או דילמא שני גיזרין הן קרבן אחד דוקא:

מתני' אמרה כן. מדתנינן מתני' בעלמא שמעינן שיכול להביא גיזר אחד וכהאי דתנינן תמן בפ"ב דיומא שנים בידם שני גזרי עצים ש"מ שזה קרבן בפ"ע וזה קרבן בפ"ע דאי

קרבן אחד נינהו למה לי שני כהנים לכך. וגרסינן להא לעיל בפ"ט דשביעית בהלכה ז' ולקמן בפ"ח דנדרים בהלכה ה':

לרבות את העצים. הני שני גיזרין מפרש לצורכן שהן לרבות את העצים של המערכה כדאמרינן ביומא שם:

עובייין. של הגיזרין באמה ואמה שוחקת וארכן באמה גדומה מצומצמת:

כמין טורטני. כלומר שמביא שתיהן כמין טורטני זה על זה כהאי טורטני האמור גבי אשכול בפ"ז דסוטה:

אמר ר' שמואל. טעמא דממעט בארכן מבעביין לפי שלא היה מקום מערכה וכו' ולא היה מחזיק אלא כפי אמה גדומה באורך ותני כן וכו' בחמש אמות גובה שאמרו על המזבח נחשת שעשה משה ומקום המערכה שלו אמה על אמה:

לבונה וכו'. דהכי דריש לה בת"כ פ' ויקרא נאמר כאן בלבונה אזכרה על כל לבונה והקטיר הכהן את אזכרתה וגו' ונאמר להלן במנחת מרחשת והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה מה להלן מלא קומץ אף כאן בלבונה מלא קומץ:

אי מה אזכרה וכו'. ואימא דנילף מלהלן גבי בזיכי לבונה שטעון שני קמצים וכתיב נמי אזכרה ונתת על המערכת לבונה זכה והיתה ללחם לאזכרה:

א"ר אילא. דלא היא דכלום למדו לקומץ אלא מלחם הפנים וכלומר דהאי ג"ש מלחם הפנים להכי איצטריך ללמד על קומץ לבונה שחסר פסול וכלום למדו כך במתנדב לבונה בפ"ע אלא מבזיכי לבונה של לחם הפנים:

מילתיה דרבי אילא אמרה. ש"מ ממלתיה דרבי אילא שהמתנדב מנחה מביאה בקמצו של כהן גדול כלומר כשיעור קומץ הגדול שבכהנים דלא ליהוי קומץ חסר וקאמר ר' חזקיה דליתא אלא אפי' בקומץ הבעלים משערינן:

והוא שהזכיר צורה. כדפרישית במתני':

ואפי' צינורה. כמלא צינורה קטנה:

כנגד ששה בתי אבות. של משמר שמתחלק לבתי אבות לכל יום בית אב אחד אף כאן שאע"פ שכל המותרות למקום אחד הולכין מתחלקין לששה שופרות:

כנגד שש בהמות. שכשרין לקרבן פר וכו':

כנגד שש קרבנות. שחלוקין בשמותיהן וקיני זבין וזבות חדא נינהו:

אמר ר' יוחנן. לא צריך טעם ורמז אחד אלא ע"י שהנדבה מרובה וכו' וכדי שלא יתעפשו המעות:

שנאמר. בד"ה גבי נדבת בדק הבית ויתנהו המלך ויהוידע אל עושה מלאכת עבודת בית ה' וגומר וככלותם וגו' את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה' והעלות וכפות וכלי זהב

וכסף וגו' ומפני שהיתה הנדבה מרובה והותירו ממלאכת בדק הבית ריבו ג"כ לעשות כלים הרבה:

שתי נדבות עשה. שתי פעמים ולפיכך היה שם מותר הרבה ויליף לה מדכתיב שם למעלה ויאמר המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בשער בית ה' חוצה. ומדנתנו לזה חוצה משמע שנדבה אחרת היתה שם ולא היתה מכילה העזרה או הלשכה יותר ונתנוהו בשער הבית חוצה:

נדבה אחת. והרבה היתה:

והכתיב ויאמר וגו'. ומפני מה נתנוהו חוצה:

מפני הטמאים. המביאים נדבות ואינן יכולים להכנס לעזרה:

על שם וכו'. אקרא דהובא במתני' קאי ומפרש להא דקאמר לא יובא בית ה' וזה משום דכתיב במלכים אך לא יעשה בית ה' ספות כסף מזמרות וגו' והא כתיב בד"ה שעשו משאר הכסף כלי שרת אלא דה"ק מין ספות כסף כלומר מינין אלו לא יעשה ולזה נאמר ג"כ לא יובאו בית ה' למינין אלו אלא לכהנים יהיו כדפרישית במתני':

הדרן עלך י"ג שופרות

פרק ז

הלכה א

מתני' **מעות שנמצאו בין שקלים לנדבה**. בגמרא פריך היך אשכחן שימצאו בין שקלים לנדבה הלא י"ג שופרות היו שם ועל הא' והב' היה כתוב תקלין חדתין ועתיקין ועל הג' כתוב קינין וכו' ועל האחרונים נדבה כדתנן בפרק דלעיל בהל' ד' וא"כ שופר של קינין היה סמוך לשל שקלים ולא של נדבה ומשני שהיו השופרות מונחים כמין עיגול וא"כ של נדבה שהוא אחרון סמוך לשקלים הראשון ושפיר משכחת לה שנמצאו בין שקלים לנדבה:

קרוב לשקלים וכו'. משום דכללא הוא דאזלינן בתר קורבא כדילפינן מדכתיב והיתה העיר הקרובה אל החלל:

מחצה על מחצה יפלו לנדבה. כדקתני להכלל בסיפא דמתני' דבמחצה על מחצה הולכין להחמיר ונדבה חמירא היא משקלים דהשקלים מביאין מהן ג"כ חטאות הצבור כגון שעירי ר"ח ושל מועדות והן נאכלין לכהנים ונדבה כלה לעולות היא ועוד דשמא שקלים אלו יפלו לשירי הלשכה ואינן לקרבנות אלא לשאר צרכי העיר כדתנן לעיל בפרק ד':

מחצה על מחצה יפלו ללבונה. דלבונה קריבה היא עצמה ועצים מכשירי קרבן הם:

מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה. דהקינים אחד מהן חטאת וגוזלי עולה כולן עולות הן ובגמ' פריך כיון דטעמא מדספיקא הוא ואזלינן לחומרא א"כ האשה שהביאה המעות הללו לקיני חובתה במה היא מתכפרת אם אתה אומר יפלו לגוזלי עולה ושמא מקיני חובה הן ונמצא שאין קיני האשה הזאת קריבין ומשני תנאי ב"ד הוא שהמספק את הקינים הוא מספק את הפסולות ואת האובדות כדתנן לקמן בסוף פירקין וכר' יוסי וא"כ הוא צריך להביא קן אחר כנגד אותן המעות וליתן להקריבן בשביל האובדות וכה"ג:

גמ' **לא צורכה דלא בין שקלים לקינים**. לא היה צריך למיתני אלא כך שנמצאו בין שקלים לקינים וכדפרישית במתני' דפריך היכי משכחת לה שימצאו בין שקלים לנדבה דקס"ד דהי"ג שופרות שבלשכה כשורה היו מונחים ואח"כ שופר הקינין הוא הסמוך לשל שקלים ולא של נדבה וה"ל להתנא למיתני האיך הדין אם נמצא בין שקלים לקינין דאע"פ שהשקלים ג"כ לאו כולן עולות שהרי חטאות הצבור נמי קריבין מהן מ"מ יותר חמורין הן מהקינין שהשקלים רובן לעולות דחטאות של ר"ח ושל מועדות הוא שבאין מהן ורוב קרבנות צבור עולות הן התמידין שבכל יום ויום וכן עולות המוספין של שבתות ור"ח ומועדות וקיני חובה לעולם האחד לחטאת והאחד לעולה והוה לי' לאשמעינן אי בתר קורבה אזלינן או בתר רובא:

כמין כובלייס היו עשויין. כלומר לא כדס"ד שהשופרות מונחין זה אצל זה ובשורה אחת אלא בעיגול היו מונחין ונמצא של נדבה סמוך הוא ג"כ לשל שקלים. קובלייס הוא כמין כלי עגול העשוי לתכשיט נושק"א בלע"ז ודוגמתו לעיל בפ"ב דיומא בהלכה ב' גבי פייסות כמין קובלייס עושין והוא בוכלייר הנזכר התם גבי פייס והוא כלבוס הנזכר בפרק במה אשה:

לא צורכה דלא דמחצה על מחצה יפלו לשקלים. השתא פריך אעיקרא דדינא דקתני במחצה על מחצה יפלו לנדבה ואמאי הא מסתברא דלא צריך למיתני אלא הכי דבמחצה על מחצה יפלו לשקלים וטעמא דהא מסתמא לעולם השקלים רוב הן נגד הנדבה דהנדבה אינה אלא מן המותרות כדתנינן בפרק דלעיל או מן המתנדבין לעולות בהמה ואינן אלא לפעמים והשקלים הם תמיד בכל שנה ושנה ומכל ישראל ונהי דברישא דקרוב לנדבה יפלו לנדבה לא קשיא הא קיי"ל רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואמאי לא אזלינן כאן בתר רובא כל היכא דאיתיה לרובא דהא ליתא דלא אמרינן הלך אחר הרוב אלא במקום דליכא אומדנא דמוכח אבל הכא דקירבה דמוכח הוא וחזקה ואומדנא שמן הקרוב הן לא אזלינן בתר רובא בכה"ג אלא דבמחצה על מחצה הוא דקשיא אמאי לא יפלו לשקלים:

אית דבעי מימר. דהיינו טעמא דשמא השקלים הללו יפלו לשירי הלשכה לפי שלא יצטרכו לקרבנות הצבור בשנה זו וכשיגיע ר"ח ניסן מתרומה חדשה הן באין ושקלים שניתותרו משנה זו לשירי הלשכה הן נופלין ואין קרבנות הצבור באין מהן אלא הן לשאר צרכי הצבור וצרכי העיר כדפרישית במתני' ולפיכך יפלו לנדבה שקריבין מהן עולות:

ואית דבעי מימר. דהיינו טעמא דבמחצה על מחצה הואיל דמספקא לן מהיכן הם דין מעות הללו הן כדין הפריש שקלו ומת דנופל שקלו לנדבה וכהאי דר' יסא דלקמיה דאמר עד דאנא תמן וכו' וכדגרסינן להא לעיל בפ"ב בהלכה ה' עד ר"א אמר יפלו לנדבה:

וקשיא. על הא דקתני מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה קאי דקשיא הלא כאן מספקא לן דלמא של קינין הן ודמי חטאת של קינין יפלו לגוזלי עולה וכי יש חטאת קריבה עולה ומשני רבי חזקיה וכו' תנאי ב"ד הוא על כל המותרות שיקרבו עולות כדאמרינן לעיל בפ"ד בסוף הלכה ה' והכא נמי כיון דספיקא הוא דינו כמותרות:

האשה הזאת. ואכתי הא קשיא האשה הזאת שהביאה דמי קן שלה לחובתה ונתנוהו בתוך השופר והשתא שנפלו המעות ונמצאו בין שופר של קינין לגוזלי עולה ואם יפלו לגוזלי עולה האשה הזאת במה היא מתכפרת ומשני רבי יצחק תנאי ב"ד הוא המספק וכו' וחסר כאן ואת האובדות וכמו שכתוב בסוף פרקין וכדפרישית במתני':

לא צורכה דלא וכו'. כלומר דפריך וכי לא היה צריך התנא למיתני אלא גם לחלוקות הללו שאם נמצא מעות בין קטורת לעצים או ללבונה או אם בין זהב שהיא לכפורת מה דין של אותן המעות:

ותניתה בסופה. כלומר לא צריך למיתני ולמיחשב לכל אלו דהא כבר תני לה בהסיפא זה הכלל הולכין אחר הקרוב אף להקל ובמחצה על מחצה הולכין להחמיר והכלל הזה נוהג בכל אלו גם כן ובכל כיוצא בהן:

הלכה ב

מתני' **מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה**. בירושלים במקום שמוכרין וקונין הבהמות לעולם הוא מעשר לפי שרוב העם מביאין מעות מעשר שני שלהן לירושלים וקונין בהמות בהן ולאכלן ואע"ג דאיכא למימר שמא מן המוכרים נפלו וכבר נתחללו על הבהמות אפ"ה מכיון דלוקחים הוו רובא שהרי כמה אנשים לוקחים מתגר אחד אזלינן בתרייהו דאימר מן הלוקחים הן ולא נתחללו:

בהר הבית. הנמצאות שם לעולם הן חולין ואפי' בשעת הרגל לפי שחזקתן מתרומת הלשכה הן ואין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה עד שהוא מחללן על הבהמות שלוקחין לקרבנות:

ובירושלים. בשאר המקומות שבתוכה אם נמצא בשאר כל ימות השנה הרי הן חולין ובשעת הרגל הכל מעשר לפי שרוב המעות מעולי רגלים מעשר שני אבל בשאר ימות השנה לא חיישינן שמא מזמן הרגל הן לפי ששוקי ירושלים עשויין להתכבד בכל יום ואי מרגל הן כבר נמצאו באותו הזמן:

מתני' **בשר שנמצא בעזרה**. אם הוא מנותח לאברים אברים עולות הן שכן דרך לנתח העולות לאברים ולא לחתיכות כדכתיב ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחי' ואם מנותח לחתיכות חטאות הן שנאכלין הן בעזרה ומחתכין אותן הכהנים לחתיכות:

בירושלים זבחי שלמים. הן דרוב בשר הנאכל בירושלים שלמים הן:

זה וזה. בין חתיכות הנמצאות בעזרה בין הנמצא בירושלים תעובר צורתן ויצא לבית השריפה כדקאמר טעמא בגמרא לפי שנפסלו בהיסח הדעת ואסורין הן באכילה שמא כבר עבר זמן אכילתן ולשרפן מיד נמי לא שמא עדיין לא עבר זמן אכילתן ואין פסולן אלא מדרבנן משום היסח הדעת וכל שאין פסולו בגופו טעון עיבור צורה לפיכך תעובר צורתן ממתינין עד שיעבור זמנן וכדין חטאת לזמנה וכדין שלמים לזמנן ואח"כ יצאו לבית השריפה:

נמצא בגבולין. בערי ישראל:

אברין נבלות. שכן דרך לחתוך הנבלות לאברין ולהשליכן לכלבים:

חתיכות מותרות. שאין דרך לחתוך לחתיכות חתיכות אלא להכשירות ולמכרן אחת אחת לישראל:

ובשעת הרגל שהבשר מרובה. ואין דרך לחתוך הבשר לחתיכות קטנות אלא מבשלין אותו אברים שלימות אף אברים מותרין:

גמ' **לא צורכה דלא בהר הבית קודש**. כלומר אדרבה איפכא מסתברא ולא צריכה אלא לומר כך דנמצאות בהר הבית יהיה קודש לעולם דרוב המעות שם מתרומת הלשכה הן ומשני רבי בא בשם ר' יוחנן חזקה וכו' וכדפרישית במתני':

גמ' **הסיע הדעת**. הנפסל משום היסח הדעת טעון עיבור צורה:

מתני' אמרה כן. ממתני' שמענו כן שהרי פסולין משום היסח הדעת הוא וקתני תעובר צורתו וכו' וכדמפרש ר' יוסי ויאות הוא דלאוכלו וכו' שמא נתקלקלה כלומר שמא כבר עבר צורתו והיינו שעבר זמנה ולפום כן וכו' כדפרישית במתני':

איברין נבלות. דתנינן נבלות ממש הן ולוקין עליהן משום נבלה:

מתני' וכו'. וממתני' שמעינן כן דקתני אברים נבלות וחתיכות מותרות מה חתיכות מותרות וכי לאו ממש מותרות קאמר ולאכילה אף אברין נבלות דקתני לאכילה שהאוכלן לוקה עליה משום נבלה:

אם היו מחרוזות מותרות. בתוספתא פ"ג גריס בשר שנמצא בעזרה מחרוזות מותר שאין עושין בשר הקדש מחרוזות. מחרוזות כדרך שחורזין בשר על החבל וכיוצא בו לתלותו:

תשע חנויות מוכרות בשר נבלה וכו' נתחלפו לו. שלקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח חושש הוא ואסור:

ולנמצאת. בשוק הולכין אחר הרוב של חניות ואסור ומשום הסיפא קתני לה:

תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה וכו' נתחלפו לו חושש. לכתחלה ולנמצאת הולכין אחר הרוב ומותר:

הנמצא ביד עכו"ם. דינו כנמצא בפלטיא ואם הרוב מן האסור אסור ואם מן המותר מותר:

חמא לחד ארמאי דמקטע. בשר מן סוסיה ומפיק לברא למכור א"ל הדא היא דאמר ר' יוחנן וכו' בתמיה וכי נוכל לסמוך על הרוב אם במקולין רוב מותר הוא והרי אנו רואין שזה חתך מן הסוס שלו ומוציאו לחוץ למכרו:

א"ל. ר' מנא כן אמר רבי יוסי רבי שלי דהוא תלמידיה דרבי יוחנן והן שראו וכו' הא דקאמר רבי יוחנן הנמצא ביד העכו"ם כנמצא בפלטיא והולכין אחר רוב הבשר שבמקולין דווקא שראו אותו יוצא ממקולין של ישראל והבשר בידו:

חד בר נש. הלך בציפורי ליקח בשר מהטבח ולא רצה הטבח ליתן לו ואמר לעכו"ם אחד להביא לו בשר משם והביא לו ואמר ליה זה הישראל להעכו"ם לא נסבית על כרחיה כלומר דודאי לא היה בענין אחר אלא שבעל כרחו לקחת ממנו לפי שלא רצה ליתן לי ולנסותו היה רוצה אם הלך ולקח לו מהטבח ישראל וא"ל העכו"ם ולמה בעל כרחו וכי לאו בשר דנבלה יהבית ליה תחת הבשר הכשר הזה שהבאתי לך והוצרכתי לפייסו ונתתי לו בשר נבלה עבור זה:

מעשה. זה בא לפני רבי אם חוששין אנו לדברי העכו"ם שהוא כמסיח לפי תומו שנתן להטבח בשר נבלה ומעתה אסור ליקח בשר ממקולין הזה והשיב רבי ואמר לא כל הימנו של העכו"ם הזה לאסור כולה מקולין דצפורי:

רב נחת לתמן. לבבל וראה שהן מקילין בדבר איסור והחמיר עליהן וכהאי עובדא דלקמיה דאבתרא וגרסינן להא בפ"ב דע"ז בהלכה ח':

אזל בעי משזגה. בקש לרחוץ איסקופתיה בהנהר וזה הוא הראש והרגל ובני מעיים הנמכרים ביחד בלע"ז קורין מילנדר"י ובלשון ערבי סקופתא:
ואינשתיה. ושכחו על שפת הנהר והלך לו ואח"כ חזר ורצה ליטלו וא"ל רב אסור לך דלא זה האיסקופתא דאימור דההיא דילך שטף נהרא והביא אחר תחתיו והוא מן האסור:
חד בר נש הוה מהלך בשוקא. וטעין בשר ואתא דייתא עוף הנקרא דייה וחטפו מידו:
וטלקתיה. כשפרח העוף השליכו לארץ וחזר זהורצה ליטלו והחמיר ג"כ רב ואמר אסור לך דנא דאימור בשר נבלה היתה הדיה טעונה והשליכתו ונסבה ההוא אוחרנא. ובע"ז גריס ואתר תתה ונסיבת דין תחותה. שתקח עכשיו הנבלה תחת בשר שלך:
גינאי. מוכרי יין בגנות שטף הנהר זיקין הנודות יין שלהן ומצאו אותן ואתא עובדא לפני רבי יצחק בר אלעזר ואמר יחכמון שפייא קוטריהן יכירו השופין כלומר האומנין והם הגינאי המשפין קשריהן בהנודות ואם מכירין קשריהן מותרין:
נוקניקה. הריאה עם בני מעיים ולפי שמנקין ומדיחין אותה קורא לה נוקניקה א"נ על שם הקנוקנות שבה ונמצאת בבה"כ דבולי שם חשיבות הוא שהחשובים הולכין להתפלל בתוכה ושאלו לר' ירמיה משום בשר שנתעלם מן העין ואמר יכירו הסיקירייא הן המוכרין כיוצא באלו ונקראו סיקרין ויראו מעשיהן בה ואם מכירין מותר:
באיסרטא דגופתא. ברחוב המקום גופתא והתירוהו וכו':
דתני. בתוספתא דמציעא המציל מיד הארי וכו' מפני שהבעלים מתייאשין מהן וא"כ כאן נמי יאוש בעלים איכא וא"צ להכריז:
משום רוב מהלכי דרכים משום שחיטת העכו"ם. כלומר דלמאי ניחוש אי משום שחיטת העכו"ם הולכין אנחנו אחר רוב מהלכי דרכים אשר שם ורובן ישראל היו:
ואישתכח מן דבית רבי. ואח"כ כשחקרו אחר זה אישתכח דאותו הגדי צלי מן דבית רבי הוה:
עיגול דגובנא. גבינה גדולה ועושין אותה כמין ככר לחם אחת ונמצאת באושפיזא דלוי והתירוהו וכו' כדלעיל ואישתכח אח"כ דמן דר"א ב"ר יוסי הוה:
ואנן חמיין רבנן. מחמירין על עצמן ומכריזין להאבדה דכה"ג וא"ל ר' יוסי ואת אם היית מוצא דבר כזה וכי לא היית נוטלו והרי אביך ר' יונה לא אמר כן אלא רגיל היה לומר הלואי אם נמצא איזו דבר ונמצא אף מן פיוסרוס דלגו כלומר לאו דוקא בסרטיא ופלטיא גדולה שהכל מהלכין בה ואיכא יאוש בעלים אלא אפי' מן השביל הקטן שלפנים מהאי סרטיא ונקרא פיסווארוס ודוגמתו בפרק הרואה ועל שם שדורסין לשם לפעמים

להסתלק מן הרחוב ולשון לע"ז הוא פס"א אוויר"א. ובגמרא דהפועלים דלא מציא פסא קניא ואם תמצא שם ג"כ הייתי נוטלו דאפי' כן הבעלים מתייאשין ממנו:

אפי' כן אשכח ולא נסב. וקאמר הש"ס שאע"פ שהיה רגיל לומר כך אפי' כן פעם אחת מצא במקום כיוצא בו והחמיר על עצמו ולא רצה ליטלו:

הלכה ג

מתני' **בהמה שנמצאת מירושלים עד מגדל עדר**. מקום קרוב היה לירושלים וכן אם נמצאת בכמדתה לכל רוח:

זכרים עולות. דמכיון שהוא סמוך לירושלים חיישינן שמא מירושלים יצאת ורוב בהמות היוצאות ממנה זבחים הן הלכך זכרים דחזו לעולה עולות הן ונקבות דליכא לספוקי בעולה זבחי שלמים הן:

רבי יהודה אומר הראוי לפסחים. זכר בן שנה מן הכבשים או מן העזים ה"ז לפסחים והמוצא מקריבו לפסחו ואם אח"כ יבא בעליו יתן לו את דמיו:

קודם לרגל. אם הוא קודם לרגל שלשים יום שאז מתחילין לדרוש בהלכות הפסח ואדם מפריש את פסחו ואין הלכה כרבי יהודה:

בראשונה היו. ב"ד ממשכנין את מוציאה עד שהוא מביא נסכיה הראוין לה אם לפר נסכי פר אם לאיל נסכי איל ולכבש נסכי כבש וחזרו להיות מניחין את הבהמה ובורחין כדי שלא יתחייב בנסכיה והתקינו ב"ד שיהא נסכיה באין משל צבור מתרומת הלשכה:

מתני' **אמר ר"ש ז' דברים התקינו ב"ד**. כדקחשיב ואזיל וזה אחד מהן שאמרנו במתני' דלעיל שהתקינו שיהא נסכיה באין משל צבור ועוד ששה דברים דלקמן:

נכרי ששלח עולתו ממדינת הים. להקריבו כדדרשינן שמקבלין מהן נדרים ונדבות וסתם נדרי נכרי עולות הן שדעתו להיות כולו לגבוה ואם שילח דמי נסכיה עמה קריבין משלו ואם לאו קריבין הנסכים משל צבור. אבל אם שילח הנסכים עצמן אינן קריבין שנא' בנסכים כל האזרח יעשה ככה ולמעט הנכרים שלא יביאו הנסכים עצמן וקריבין הנסכים משל צבור:

וכן גר שמת. ואין לו יורשים והניח זבחים אם יש לו נסכים שהפרישן בחייו קריבין משלו ואם לאו קריבין משל צבור:

תנאי ב"ד. ג"כ על כ"ג שמת שתהא מנחתו והיא מנחת חביתין של כ"ג בכל יום שמקריב מחציתה בבקר ומחציתה בן הערבים קריבה משל צבור עד שיתמנה כ"ג אחר תחתיו:

רבי יהודה אומר משל יורשים. של כ"ג היתה קריבה ועיקר פלוגתייהו תנינן בפ"ד דמנחות בסופו גבי כ"ג שהקריב מחצה בשחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי

עשרון מביתו ולא חצי עשרון של ראשון אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין ועלה קתני התם בסיפא לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה ר"ש אומר משל ציבור ור' יהודה אומר משל יורשין וטעם פלוגתייהו מפרש התם וכן הכא בברייתא דר"ש דריש חק עולם דכתיב גבי מנחת כ"ג משל עולם היא קריבה כשמת הכ"ג וכשם שאם מת קודם שהקריב מחצה בבקר קריבה היא כולה משל צבור כך אף אם מת אחר שהקריב מחצה בשחרית קריבה משל ציבור ושלימה קריבה דכתיב כליל תקטר ור' יהודה ס"ל דהואיל שכבר הקריב מחצה בשחרית משלו ומת קריבה היא בין הערבים משל יורשין דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה וס"ל ג"כ דבכה"ג שלימה היתה קריבה דכתיב אותה כולה ולא חציה וקאמר נמי התם דהא דר"ש דריש לה מקרא והכא הא קאמר דתקנת ב"ד היא אלא דשתי תקנות הוו דאורייתא מדצבור וכיון דחזו דקא מידחקא לשכה שהיו פוחתין השקלים מן הלשכה התקינו שיגבו מן היורשים וכיון דחזו דקא פשעו בה היורשים הדר אוקמוה אדאורייתא ולענין דינא הלכה כר' יהודה דהתם דמדאורייתא קריבה משל יורשין אבל לאחר התקנה שראו שפושעים בה היורשים והתקינו שתהא קריבה משל צבור א"כ התקנה כדקאי קאי וקריבה היא משל צבור:

ושלימה היתה קריבה. בין לר"ש ובין לרבי יהודה וכדפרישית:

מתני' **על המלח ועל העצים**. וכן הוא תנאי ב"ד שהמלח והעצים של קודש מותר לכהנים להיות נאותין בהם לאכילת הקרבנות שאוכלין בחלקן וזהו החמישי משבעה דברים של תנאי ב"ד לפי שענין המלח והעצים שיהיו נהנין הכהנים דבר אחד הוא. ודווקא לאכילת הקדשים אבל לא ניתנו מלח המקדש באכילת חולין שלהם וכגון שאכילת חלק הקדשים אכילה מועטת היא שצריך שיהו אוכלין חולין או תרומה עמהם כדי שיהיו הקדשים נאכלין על השובע ואין כאן משום חולין בעזרה הואיל ולצורך אכילת הקדשים הוא:

ועל הפרה שלא יהיו מועלין באפרה. זהו הששי מז' דברים של תנאי ב"ד. ובגמרא פריך הא מן התורה אין מועלין כדדרשי' מחטאת היא מלמד שמועלין בה ובה מועלין ואין מועלין באפרה ומשני שתי תקנות הוו דאורייתא בה מועלין באפרה אין מועלין כיון דחזו דקא מזלזלי בה ועבדי מינייהו רפואה למכתן גזרו ביה מעילה וכיון דחזו דקא פרשי מספק הזאות אוקמוה אדאורייתא:

ועל הקינין הפסולות שיהו באות משל צבור. זה הוא השביעי מתנאי ב"ד. לפי שמחוייבי הקינין מביאין מעות ונותנין להשופר והגזברים לוקחין המעות וקונים בהם קינין והבעלים סומכין על הב"ד שישגיחו שיקריבו קיניהן ואם אירע בהן איזה פסול

תנאי ב"ד הוא שיקחו אחרים מדמי תרומת הלשכה ומזכין אותם להבעלים ויוצאין ידי חובתן בהקרבתם:

רבי יוסי אומר. אין זה מתנאי ב"ד שיהו באין מתרומת הלשכה אלא כך הוא שהמספק את הקינין זהו אותו הממונה על הקינין דאמרינן לעיל בפ"ה שהוא מספק הקינין ומקבל המעות מן הגזברים הוא שחייב להחליף קינין הפסולות וצריך ליתן אחרים תחתיהן וכהאי דתנינן לעיל סוף פ"ד אינו מקבל את מעותיו עד שיהא המזבח מרוצה ואם החמיץ היין או התליע הסולת החמיץ והתליע לו כך הוא בקינין שאם נמצאו בהן פסול או שנפסלו קודם שיקרבו נותן הוא אחרים תחתיהן והלכה כר' יוסי וכדאמר בגמ' שזהו מתנאי ב"ד:

גמ' **רבי הושעיה רבה אמר לבא בדמיהן שנו**. וכך הוא בפ"ב דקידושין בסוף הלכה ז' דגריס לה התם סוגיא זו. ומשום דקשיא ליה וכי זכרים עולות הוא דהוו זבחי שלמים לא הוו הא שלמים באין זכרים ונקבות ומכיון דאיכא לספוקי נמי בזכרים שמא זבחי שלמים הן היאך מקריבין לעולה ולהקטיר את האברים הלכך מפרש דלא שיקריבו הן עצמיהן קתני אלא הכא בבא לחוב בדמיהן עסקינן וה"ק שאם בא זה המוצאה לעשות תקנה ולקבל עליו חוב כל דמים שיש בספק אלו הבהמות ורוצה להוציאן לחולין כך הוא דבזכרים דחיישינן שמא עולות הן ויביא ב' דמים של שווין ויאמר אם זה עולה תהא הבהמה מחוללת על מעות האלו והמעות אחרים יהיה לשלמי נדבה ואם שלמים היא תהא מחוללת על מעות האלו ומעות אחרים יהיה לעולות נדבה ובדמים הללו יביא הקרבנות ויקריבן לנדבה:

א"ל ר' יוחנן אומרים לו לאדם צא ומעול בקדשים. בתמיה שהרי בהמה תמימה שהוקדשה למזבח אסור לחללה וזה שבא להימלך כיצד יעשה וכי יאמרו לו עמוד וחטא בשביל שתזכה שיעבור במזיד למעול בקדשים ולחללן כשהן תמימין וכדי שיזכה לתקן הקרבתה של בהמה זו:

אלא הילכו בהן אחר הרוב. אלא דהיינו טעמא דזכרי' יקרבו עולות וקס"ד השתא דהן עצמן קרבין קאמר:

אם רוב זכרים עולות. לשון מסורס הוא וכלומר אם זכרים הן רוב זכרים עולות הן ואם נקבות רוב נקבות שלמים הן:

ואין השלמים וכו'. ואכתי קשיא וכי שייך כאן לילך אחר הרוב וכי אין שלמים באין מן הזכרים ומן הנקבות וא"כ זכרים הוו כפלגא עולות ופלגא שלמים כהאי ספיקא ואמאי יקרבו עולות:

כיצד הוא עושה מוציאן לחולין. כלומר דה"ק אלא כיצד הוא ימתין עד שהוא מוציאן לחולין והיינו עד שיוממו ויכול להוציאן לחולין (ומייתי שתי בהמות ומחללן על אלו ויאמר אם זו עולה תהא זו עולה תחתיה וחברתה שלמי נדבה ואם זו שלמים תהא זו שלמים תחתיה וחברתה תהא עולת נדבה) וחוזר ועושה אותן עולות. כלומר ובהדמים שמוכרן יעשה בדמים אלו להקריב עולות. וחסר כאן הקושיא דגריס בקידושין שם וקשיא יש חטאת קריבה עולה וכלומר דאע"ג דזכרים הן מ"מ איכא חטאת נשיא דזכר הוא ושמא חטאת הוא והיאך אתה אומר שהדמים יקח בהן עולות:

אמר ר' זעירה. דלא קשיא דכמה דאת אמר תמן לעיל בפ"ד בהלכה ה' דתנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו בדמיהן עולות כן את אמר אף הכא כך דתנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו בדמיהן עולות:

אין זה מזיד. בתמיה דאכתי במזיד הוא בחלול לכתחלה ושיהא דמיהן לעולות אמר ליה מכיון שהוא תנאי בית דין אין זה מזיד ומותר לעשות תקנה זו ולהביא בדמיהן עולות:

גמ' **עד דאנא תמן וכו'**. כל זה כתוב הוא לעיל פרק ג' בהלכה ה' עד רבי אלעזר אומר יפלו לנדבה ושם פרשתי והובא זה ג"כ לעיל בריש פרקין:

עשירית האפה של כ"ג. דתנינן בסוף פ"ד דמנחות שלא היתה באה חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים דכתיב מחציתה בבקר וגו' משמע מחצה משלם הוא מקריב. ופליגי הכא אימתי מקדשה בכלי שרת דר' יוחנן אומר חוצה אותה בתחלה ואח"כ מקדשה ור"ל סבירא ליה מקדשה כשמביא העשרון שלם ואח"כ חוצה אותה:

מתני' פליגא על ר' יוחנן. דקתני התם כהן שהקריב מחצה בשחרית ומת וכו' כמו שהבאתי במתני' ומדקתני שהמחצה אבד ש"מ דטעמא הוי הואיל וכבר הוקדשה קודם שחלקה לחצאין ואי אפשר עכשיו להקריבה לפיכך אבד דהואיל וקדשה בכלי שרת הרי היא כקדושת הגוף ואין לה פדיון וקשיא לר' יוחנן:

פתר לה שכן אפי' מעות הולכות לים המלח. כלומר לעולם לא קדשה והא דתנינן שהמחצה אבד היינו טעמא דלא יהא אלא כמפריש מעות לעשירית האיפה שלו וניתותרו דאמרינן לעיל שהולכות לים המלח ואע"פ שאין בהמעות קדושת הגוף וה"נ באותה המחצה:

מתני' פליגא על ר"ש בן לקיש. דהשתא דייקינן מהסיפא וקשיא עליה דר"ל דקתני התם אם אחר שהקריב מחצה בשחרית מת ומינו כהן אחר לא יביא חצי עשרון וכו' כמו שהבאתי במתני' ותני עלה בתוספתא דמנחות פ"ז מחצה זה הראשון שנשאר ומחצה

זה שני תעובר צורתן וכו' ואי אמרת מקדשה בתחלה בכלי שרת א"כ קדשה לה קדושת הגוף בתחלה ועכשיו נפסלה ה"ז כפסולו בגוף הקדש וקיי"ל כל שפסולו בגופו אינו טעון עיבור צורה ומיד יוצא לבית השריפה אלא ש"מ דלא קדשה וקשיא לר"ל:

פתר לה. ר"ל דאתיא כרבי ישמעאל בחדא ברייתא דס"ל עשרון הוא מקדש כלומר לא צריך כלי שרת אחר לקידוש המנחה אלא העשרון שמביא בו הוא מקדשו ליקרב ומכיון דלא קדשה קדושת הגוף טעון עיבור צורה:

כשהכהן וכו'. ברייתא באנפי נפשה היא דאף הכהן הדיוט ביום שמתקרב תחלה לעבודה מביא וכו' ותוספתא היא בפ"ג דמכלתין:

רבי מנא בעי מימר. הואיל דכך הוא א"כ כ"ג שבו ביום נתחנך בתחלה לעבודה ובו ביום עצמו נתמנה להיות כ"ג צריך להביא שתים אחת לחינוכו שנוהג אף בכהן הדיוט ואחת לחובת היום שלו:

תופיני. כתיב במנחת כ"ג מרבכת תביאנה תופיני מנחת פתים וגו' ודריש מדכתיב תופיני סמוך לתביאנה ללמד בשעת הבאה תופו אותה ולא מאפוי' בשחרית:

והא תנינן. בתמיד פ"ק הממונה בא ודופק עליהם וכו' נטל את המפתח וכו' ושתי אבוקות של אור בידם וכו' עד העמידו עושי חביתין לעשות חביתין אלמא באותו פעם עושין החביתין לעשות חמין לרבוכה לא שעושין החביתין בשחרית אלא העמידו אותן להכן חמין לרבוכה וכשיגיע זמן חביתין שהוא אחר עשיית המנחה עושין אותה:

תופיני. פליגי בה בשם רבי חנינה האיך היא נעשית:

מטגנה. בשמן במחבת ואח"כ אופה אותה בתנור ואידך קאמר בשם ר"ח דבתחלה אופה אותה:

תופיני. ואשכחן נמי דפליגי באפיה עצמה דחד אמר תופיני תאפנה נא אפויה חציה ולא גמר אפיה ורבי ס"ל תאפנה רכה ורבי דוסא אמר לשון נוי הוא כדלקמן כלומר שיאפנה נאה:

אתיין אלין פלגוותא. שנים מהן תליא פלוגתתן באילין פלגוותא דלעיל דמאן דאמר תופיני נוי סבירא ליה כמאן דאמר מטגנה ואחר כך אופה והיינו נוי שאחר שמשוחה בשמן אופה אותה ומ"ד תופינה רכה כמ"ד אופה וכו' והיינו שמחמת האפיה תהא רכה ולא מחמת השמן וא"כ אופה אותה בתחלה ואח"כ מטגנה. והיותר נראה דאיפכא צ"ל מ"ד תופנה נוי כמ"ד אופה ואח"כ מטגנה דאז נאפא יותר בנוי כשעדיין לא ניתנה בשמן ומ"ד תופנה רכה כמ"ד מטגנה ואח"כ אופה דבשעת אפייתה כבר נתרככה מחמת השמן:

לא סוף דבר שמת. למתניתין מהדר לאו דוקא אם מת הכ"ג קריבה מנחתו משל צבור אלא אפי' אם נטמא או שנדחה מחמת מום ואינו יכוללהקריבה בעצמו ואז מוטל החיוב על הצבור וקריבה משלהן וכן תני ר' יודה בן פזי דבר דיליה וכו':

מנין לכ"ג שמת ולא מינו וכו'. כדפרישית במתני':

שנאמר חק עולם ממי שהבריות שלו. כלומר חק עולם לה' כתיב ודריש משל העולם וזהו משל צבור שהן כולן לה' שכל הבריות והעולם הן שלו וכד"א כי ממך הכל ומידך נתנו לך:

כליל תקטר. כתיב כליל להקטרה כלומר הקטרתה כשהיא שלימה וכדפרישית במתני' דזה הוא לכ"ע אם אין הכ"ג בעצמו מקריבה:

מחלפה שיטתיה דר"ש. קשיא דידיה אדידיה:

תמן הוא אומר משל יורשים. כלומר במתני' דקאמר זה אחד מהתקנות שהתקינו ב"ד שתהא מנחתו קריבה משל צבור אלמא דמדינא דמדאורייתא משל יורשין היתה קריבה אלא שב"ד הוא שהתקינו כן והכא בברייתא הוא אומר משל צבור מן התורה הוא כדדריש מקרא:

ולא יאות הוא מקשי. וכי לאו שפיר הוא מקשה ר' בא בר ממל ושינוייא הוא דבעי:

אתא ר' יעקב וכו' בשם רבי יוחנן. ומשני לה דבאמת כך הוא דדבר תורה הוא שתהא בא מן הצבור כדדריש לה מקרא אלא שהייתי אומר יגבו לה בתחלה מן הצבור אחר שאירע כך שמת הכ"ג ולא יטלו כלום מתרומת הלשכה ולזה התקינו שתהא באה מתרומת הלשכה והיינו דקאמר ר"ש במתני' משל צבור כלומר מן הדבר שהוא של צבור ולא שיגבו עכשיו בתחלה מן הצבור:

רבי יוחנן בעי. הא דקתני ושלימה היתה קריבה מה הוא שלימה דקאמר אם שלימה דקאמר אם שלימה בשחרית וכן בין הערבים או מחצה בשחרי' ומחצה בין הערבים ושלימה דקאמר שלא יחסרו ממה שכ"ג בעצמו היה מקריב הוא עשרון שלם ולעולם ההקרבה הוא מחצה ומחצה או דלמא שלמה שחרית ובטילה בין הערבים והיינו דבאותו יום שמת אחר שהקריב מחצה בשחרית תהיה בטלה לגמרי היום ולא יקריבו כלום בין הערבים ולמחר בשחרית ישלימו זה ותהיה קריבה שלימה עשרון אחד:

כד תהא פשיטא ליה וכו'. רבי יוסי קאמר לה דהכי בעי ר' יוחנן בענין מנחת כ"ג דמתני' בהעשרון סולת שלו דבה כתיבא הכי עשירית האיפה סולת מנחה. מחציתה בבקר וגו' ולמה לא מיבעיא ליה לענין הנסכים של מנחתו דלעשרון סולת צריך שלשת לוגין וזהו רביעית ההין ומה הן עכשיו אם שלשה לוגין בשחרית ועוד שלשת לוגין בין הערבים

דבנסכים לא מחלק הכתוב או דלמא לוג ומחצה וכו' כמו דמחלקינן העשרון סולת ואם פשיטא ליה הא נוכל לפשוט לאידך:

אמר רבי חזקיה אוף הדא צריכא ליה. כמו דמיבעי ליה לענין העשרון סולת ה"נ מיבעי ליה גם לענין הנסכים וכהאי בעיא גופה:

שני קמצים מה הן. ועוד קא מיבעיא ליה היאך נוהג בקמצים של מנחה זו והן של לבונה אם שני קמצים וכו':

כלום למדו לקומץ אלא ממנחת חוטא. דגבי קרבן עולה ויורד וכו'. ונראה דט"ס הוא דמה שייך לבונה גבי מנחת חוטא דלא ישים עליה וגו' כתיב וכדתנינן בפ"ה דמנחות מנחת חוטא ומנחת קנאות לא שמן ולא לבונה אלא דכצ"ל כלום למדו לקומץ לא מלחם הפנים. וכדאמרינן הכי בפרק דלעיל בהלכה ה' דקומץ לבונה שחסר דפסול מלבונה דלחם הפנים ילפינן ומה להלן שני קמצים לשני בזיכין אף כאן בחביתי כ"ג שני קמצים לבונה:

והשיב לו רבי חזקיה מה תמן צריכא ליה וכו'. דבתרווייהו קא מיבעי להו דשמא התם נמי בחד קומץ לחוד סגי:

אמר רבי חזקיה. לרבי יוסי ולדידך דמיבעי לך לענין שלשת לוגין נימא דכלום למדו לשלשת לוגין נסכים לעשרון לא מתמיד של בין הערבים דכתיב גביה ונסכו רביעית ההין א"כ מה להלן שלשת לוגין לעשרון סולת אף כאן שלשת לוגין לעשרון ולא תחלק אותן והשיב לו ר' יוסי ואני אומר ומה תמן צריכא ליה אוף כאן צריכא לי' דאימא לך דבתמיד של בין הערבים גופיה נמי מספקא לן אם רביעית ההין לנסכו לבדו או לשל שחרית ושל בין הערבים:

גמ' **בדין היה שימעלו בה**. באפרה דחטאת קרייה רחמנא ועדיין לא נעשית מצותה באפרה והן גזרו בלא ימעלו בה שלא יהו פורשין מספק הזאות ופריך והא תני וכו' אלמא מדאורייתא אין מועלין באפרה ומשני רבי אבהו בראשונה היו משתקשקין בה ומבזין ומזלזלין בה כאדם המשתקשק במים ונותנין וכו' כיון שנגדרו כשראו שהן גודרין עצמן ביותר מדאי ופורשין מספק הזאות חזרו וגזרו שלא ימעלו בה וכדפרישית במתני' דשתי תקנות הוו:

האשה הזאת במה היא מתכפרת. לעיל בריש הפרק גריס להא ושאלה זו התם הוא דשייכא גבי הא דתנינן בין קינין לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה והאשה הזאת שהביאה דמי קן שלה לחובתה ונתנוהו להשופר ונפלו המעות ונמצאו שם ואם יפלו לגוזלי עולה

במה היא מתכפרת ומשני התם רבי יצחק תנאי ב"ד הוא וכו' ואת האובדות כמו שמספק את הפסולות ואיידי דאיירי מזה במתני' מייתי לה לכולה מילתא נמי הכא:

הדרן עלך פרק מעות שנמצאו

פרק ח

הלכה א

מתני' **כל הרוקין הנמצאים בירושלים טהורין**. ולא מחזקינן להו ברוקו של זב וזבה שהן מטמאין דאלו בשאר מקומות גזרו על ספק רוקין כדתנן בפ"ד דטהרות דשמא רוק זב וזבה הוא ומטמא במגע ובמשא לטמא אדם לטמא בגדים כדתנן בפ"ק דכלים וס"ל לר' מאיר דבירושלים לא גזרו על ספק רוקין חוץ משל שוק העליון כדמפרש טעמיה בגמרא לפי שקצרן של עכו"ם היה שם וזהו מקום הכביסה שלהן וחכמים גזרו על הנכרים שיהו כזבין לכל דבריהן ורוקן טמא ומפני ששם היו הנכרים מצויין גזרו באותו שוק על ספק רוקן:

רבי יוסי אומר. אף בכל ירושלים יש הפרש ובשאר ימות השנה את שבאמצע הדרך טמאין ואת שבצדדים טהורין לפי שיש הרבה טמאין ואותן הטהורים הנזהרים ליגע בהן מסתלקין לצדדין אבל בשעת הרגל שמסתמא כל ישראל טהורים ברגל והן מרובין הולכין הן באמצע הדרך לפיכך את שבאמצע טהורין והנמצאים בצדדים בשעת הרגל טמאין לפי שהטמאים ברגל מועטין הן ופורשין הן לצדי הדרכים והלכה כר' יוסי:

מתני' **כל הכלים וכו' דרך ירידה לבית הטבילה**. שהיו שם שני דרכים אחד כשהיו יורדין למקוה יורדים בו ובדרך השני עולים בו כדי שלא יגעו הטמאים היורדין בטהורים העולים ואם נמצאו בדרך ירידה טמאין הן לפי שנפלו מיד המביאין לבית הטבילה והנמצא דרך עליה טהורין שלא כירידתן עלייתן כדאמרן:

רבי יוסי אומר כולן טהורין. שלא גזרו על ספק כלים בירושלים והלכה כר' יוסי:

חוץ מן הסל והמגריפה. שגורפין העצמות של מתים וכונסין אותן להסל. ובנוסחת המשניות גריס נמי המריצה ונראה שחסר כאן בדפוס דבגמ' מייתי לה והוא כלי שרוצצין ומשברין בו העצמות כשרוצין להכניסן בסל ולהוליכן ממקום למקום:

מתני' **סכין שנמצאת בארבע עשר**. בניסן ובירושלים דאע"ג דלא גזרו על ספק כלים בירושלים וכרבי יוסי במתני' דלעיל מכל מקום על הסכינים שהן לשחיטת קדשים גזרו מפני חומרת הקדשים ודוקא בשאר ימות השנה אבל הנמצא בי"ד מסתמא הטבילוה

הבעלים מאתמול כדי שיהא לה הערב שמש ותהא ראויה לשחוט בה היום פסחו ולפיכך לא גזרו על הסכין שנמצאת ביום זה ושוחט בה מיד:

בשלשה עשר שונה ומטביל. שהנמצא בשלשה עשר איכא למימר שעדיין לא נטהרה דסמכו הבעלים שיש עדיין שהות ביום להטבילה ויהיה לה הערב שמש ולמחר ישחוט בה ומפני שסכין זו יש עליה ג"כ ספק טומאת מת וצריכה הזאה שלישי ושביעי אלא דהזאה הראשונה מסתמא כבר הזו הבעלים עליה כדי שתוכל להטהר ותהא ראויה בי"ד והואיל ואין זה אלא ספק לפיכך עשו חכמים ליום י"ג כאלו היום יום שביעי שלה ושונה ומזה עליה ומטבילה ולמחר שוחט בה:

וקופיץ. שהוא כמו סכין גדול ועשוי לחתוך בו בשר ולשבר עצמות:

בזה ובזה שונה ומטביל. לפי שאין הקופיץ ראוי אלא לחגיגה ששבירת העצם מותר בה וטעמא דלא תלינן גם בקופיץ שכבר הטבילוהו קודם י"ד שיהא ראוי לחגיגת י"ד מוקי לה התם בגמרא דמיירי שיש כאן ספק אם יבוא חגיגה עם הפסח או לא וכגון שהיה הנשיא גוסס בי"ג ואם ימות יהיו כל הצבור טמאים שהכל מתעסקים בו ויהיה קרב הפסח בטומאה ואז אין מביאין חגיגה עמו וכדתנן בפ"ו דפסחים והא דתלינן בסכין הנמצא בי"ד שכבר טבלו אותה היינו טעמא דגבי סכין חד ספיקא הוא דשמא ימות הנשיא ושמא לא ימות ויעשו הפסח בטהרה ולפיכך אמרינן דהבעלים הטבילוהו בי"ג כדי שיהא מוכן לשחוט בו בי"ד אם יעשה הפסח בטהרה אבל גבי קופיץ איכא תרי ספיקי חדא שמא ימות הנשיא ויעשה הפסח בטומאה ולא יצטרך להקופיץ שאין מביאין חגיגה עם הפסח הבא בטומאה ואידך שאף אם לא ימות הנשיא ויעשה הפסח בטהרה אכתי יש ספק שמא לא יבא חגיגה עמו דשמא יהא הפסח בא במרובה דג"כ אין חגיגה באה כדתנינן שם והלכך חיישינן דמכח הנך תרי ספיקי לא חששו הבעלים להטבילו ולפיכך בין בי"ג בין בי"ד שונה ומטביל:

חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד. הא קמ"ל דלא אמרינן כיון דשבת הוא לא נשחט בה מספק דשמא טמאה הוא ונמצא שנטמא הפסח ומחלל שבת שלא במקום מצוה:

בחמשה עשר. הנמצא בט"ו שוחט בה מיד הא קמ"ל דטעמא מפני שבי"ט חזקת כל הכלים שהן טהורין לפי שהכל יודעין שהזאה וטבילה אסורה בי"ט ומטבילין את הכל מקודם ולפיכך אף הנמצא בשאר י"ט שוחט בה מיד:

נמצאת קשורה לסכין. מפרש בגמרא דעל הסכין קאי כל סכין הנמצאת קשורה לסכין הרי זה כמותה ואם סכין זו בחזקת טהרה אף האחרת טהורה ואם טמאה טמאה וזהו בין בי"ט בין בשאר הימים:

גמ' **קצרן של עכו"ם היו שם**. בשוק העליון שהוא מקום הכביסה שלהן וכדפרישית במתני':

ערודות. מין פרדות:

היו נוחרין בירושלים וכו'. ומי היו שעשו כן וקאמר רבי חנינא ג"כ עלה קצרן של עכו"ם היה שם בשוק העליון ואותן הנכרים היו נוחרין אותן:

מעשה בפרידה של בית רבי וכו'. גרסינן להאי מילתא לעיל בפרק המוציא יין בהלכה א' עד ר' יודא מוריינא דנשיא הוה ע"ש ותמצא מבואר:

לא כן אמר רבי אבהו וכו'. והא במתני' שמעינן מיהת דגזרו ומשניהא איתמר עלה וכו' כדלעיל:

בשאר ימות השנה הטמאין מהלכין שיבולת. כלומר באמצע השביל ובדרך השוה והטהורין וכו':

והטהורין מהלכין סתם. כלומר כשהן מהלכין סתם ואין נזכרים מעצמן להיות פורשין הטמאין אומרים להן פירשו מן הדרך שלא תיטמאו ואין הטהורים מצוין באמצע הדרך ובשעת הרגל וכו' וכדפרישית במתני':

גמ' **לא כן אמר ר' אבהו וכו' לא גזרו וכו'**. ומי נימא דלא אמר רבי יוחנן אלא אליבא דרבי יוסי דמתני' ומשני דר"מ נמי מודה בשאר מקומות שבירושלים לא גזרו ושאני הכא דמכיון שנמצאו דרך ירידה לבית הטבילה נעשו הוכיח על עצמן שטמאין הן ובירידתו לבית הטבילה נפלו הימנו:

אבא שאול היה קורא אותן. לכלי המריצה דמתני' צפורן כדמפרש מפני שהוא דומה לצפורן שחלקה כצפורן ומ"ד מריצה על שם שהיא מריצה את האבן לבית הקברות מפני שבכלי זה מחליקין האבנים ועושין מחצב וכן נפש על בית הקברות:

גמ' **תני הסכין קשורה לו הרי זו כמותה**. לפרש סיפא דמתני' קאי נמצאת קשורה לסכין וכו' וכדפרישית במתני':

הלכה ב

מתני' **פרוכת שנטמאת בולד הטומאה**. במסכת פרה תנינן כל ולדות הטומאה אינן מטמאין כלים אלא משקה והלכך לא מצינו שתטמא הפרוכת אלא אם כן נגעה במשקין טמאין וגזרו חכמים על המשקין טמאין שיטמאו כלים משום גזירה דמשקה זב וזבה כגון הרוק ושכבת זרע שהם אב הטומאה ומטמאין אדם וכלים מדאורייתא:

מטבילין אותה בפנים. לפי שאינה טעונה שילוח מחוץ למחנה שכינה כיון שאין טומאתה אלא מדבריהם ומכניסין אותה מיד לפי שהכלים שנטמאו במשקין אינן צריכין הערב שמש:

ואת שנטמאת באב הטומאה. כגון נבלה ושרץ וכיוצא מטבילין אותה בחוץ שטעונה שילוח ושוטחין אותה בחיל חוץ לעזרה:

על גג האיצטבא. חוץ לעזרה:

רשב"ג אומר וכו' נימין. ליצי"ס בלע"ז לדבר שנכפל כמו חוט המשולש ומרובע קורין אותו כך:

ועל כל נימא ונימא כ"ד חוטין. לפי שהוא עשויה מד' מינין תכלת וארגמן ותולעת שני ושש וכל מין ומין חוטו כפול ששה וכדיליף בגמ':

ארכה ארבעים ורחבה עשרים. כמדת הפתח שלפני הדביר ששם היה הפרוכת להבדיל בין הקודש ובין קדש הקדשים:

ומשמונים ושתים רבוא נעשית. בגמרא אמרו שהוא גוזמא וכן הא דקאמר ושלש מאות כהנים מטבילין אותה גוזמא הוא שלא היו צריכין כל כך כהנים להטבילה:

גמ' **אלו אמר חוט וכו'**. לפרש מנלן דכ"ד חוטין היו בכל נימא קאי דכתיב ועשית פרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר ודריש לשון משזר דאלו נאמר חוט משמע אחד מכל מין ומין או חוט כפול לשנים מכל מין ואילו נאמר שזור הייתי אומר לשלשה מכל מין עכשיו שנאמר משזר משמעו לששה חוטין מכל מין ומין:

ארבע מיכאן. כלומר והרי צריך ארבעה וכל אחד הוא כפול לששה שארבעה מינין נאמר כאן הא עשרים וארבע חוטין בכל נימא משורשת:

תני. בחדא ברייתא שהיו שלשים ושנים חוטין בכל נימא ונימא והאי תנא דריש הכי אלו נאמר חוט אחד משמעו כפול לשנים ואלו אמר שזור משמעו לארבע שכל חוט הכפול לשנים שזור הוא עם חברו וכשהוא אומר משזר משמעו עוד כפול פעם אחד והוא לשמנה וארבעה מכאן לארבעה מינין הא תלתין ותרי:

תניא. אידך ארבעים ושמונה חוטין היו בכל נימא ונימא ואיהו דריש אלו אמר חוט וכו' ואלו אמר קלייה משמעו קלוע לשלשה חוטין שזור וכו' ארבעה מכאן לד' מינין הא ארבעין ותמניא:

כתוב אחד אומר מעשה רוקם. באבנט כתיב שש משזר וגו' מעשה רוקם וכתוב אחד אומר ביריעות ובפרוכת ובחשן ואפוד מעשה חושב ומפרש מעשה רוקם נקרא כשהוא פרצוף אחד מכאן ומכאן וכו' וכדפליגי ר' יודה ור"נ בזה ובתוספתא פ"ג גריס ר"נ אומר

מעשה חושב שני פרצופות וזהו כדאמר הכא ארי מכאן ונשר מכאן ומעשה רוקם פרצוף א' ארי מכאן וחלק מכאן או ארי מכאן וארי מכאן:

בשמונים ושתים רבוא וכו'. גוזמא וכן הא דתמן תנינן בתמיד פ"ב פעמים עליו וכו' גוזמא וקמ"ל דמצינו שבדברי חכמים בלשון הבאי וגוזמא:

הלכה ג

מתני' **בשר קדשי קדשי' שנטמא**. בעזרה או בחוץ:

הכל ישרף בפנים. בבית הדשן שבעזרה ששם היו שורפין פסולי קדשי קדשים שכל שפסולו בקודש שורפין אותו בקודש חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ דמכיון דטומאתו חמירא ואירע הטומאה בחוץ אין מכניסין אותו בעזרה לשרפו דזה לא היה פסולו בקודש:

וב"ה אומרים הכל ישרף בחוץ. אף הנטמא באב הטומאה בפנים דהואיל וחמירא טומאתו אין להשהות הטומאה בפנים עד שתשרף אלא מוציאין אותו מיד וישרף בחוץ:

חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים. דהואיל ואית ביה תרתי טומאתו בפנים וקילא היא טומאתו ישרף בפנים:

רא"א וכו'. דהכל הולך אחר הטומאה אם היא חמורה או קלה ואין הולכין אחר מקום הטומאה ור"ע ס"ל דאין הולכין אחר הטומאה אלא הכל הולך אחר מקום הטומאה ומקום טומאתו שם הוא שריפתו והלכה כר"ע:

גמ' **בר קפרא אמר אב הטומאה דבר תורה**. גרסינן להא לעיל במעשר שני פ"ג בהלכה ח' על המתני' דהתם מעשר שני שנטמא בין באב הטומאה וכו' ושקיל וטרי התם נמי כעין בסוגיא דהכא ופלוגתא דבר קפרא ור' יוחנן בענין ולד הטומאה הובאה ג"כ לעיל בפ"ק דפסחים בשיטתא דר"ח סגן הכהנים. והכי פירושא אב הטומאה דבר תורה לטמא אחרים כדכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והטמא המוזכר שם הוא אב הטומאה שנגע במת אבי אבות הטומאה ואשר יגע בו הוא ראשון לטומאה הרי אב הטומאה עושה ולד הטומאה מן התורה:

ולד הטומאה מדבריהן. שהראשון לטומאה אינו עושה שני לטומאה אלא מדבריהם וס"ל לבר קפרא שאין שני לטומאה מן התורה:

ר' יוחנן אומר. בין אב הטומאה לטמא אחרים ובין ולד הטומאה לטמא אחרים דברי תורה הן דכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ומי לא עסקינן דנגע בראשון והוי ליה להבשר שני ובר קפרא מפרש להכתוב הזה שנגע בטמא שהוא אב הטומאה. ובכל אב הטומאה הוא דקאמר:

וקשיא דר' יוחנן על דב"ש. כלומר קשיא לר' יוחנן אליבא דב"ש. ובמעשר שני גריס בהדיא הכי וקשיא דב"ש על דר' יוחנן דב"ש אומרים הכל ישרף בפנים חוץ ממה שנטמא באב הטומאה בחוץ וכי מה בין אב הטומאה ומה בין ולד הטומאה בחוץ הלא זה וזה דבר תורה הוא טומאת הבשר:

ואפי' על דב"ה לא מקשיא. בתמיה כלומר דמתמה הש"ס מאי חזית דמקשית לר' יוחנן מדברי ב"ש ולא קשיא לך אף לדברי ב"ה דאמרי הכל ישרף בחוץ חוץ ממה שנטמא בולד הטומאה בפנים וכי מה בין ולד הטומאה ומה בין אב הטומאה בפנים וכי זה וזה לא דבר תורה הוא לר' יוחנן בתמיה:

לא הוו בה רבנן אלא על דבר קפרא. כלומר אלא באמת לא הקשו רבנן בבית המדרש כך אלא על דבר קפרא הוא שהקשו כדמסיים ואזיל:

וקשיא. הא דבר קפרא אליבא דב"ש דב"ש אמרין הכל ישרף בפנים חוץ מהנטמא באב הטומאה בחוץ וכי מה בין אב הטומאה וכו' וכלו' וכי מה באב הטומאה לבין נטמא בפנים ולבין נטמא בחוץ וכי זה וזה לא דבר תורה הוא ולרבי יוחנן נמי על כרחך דבעי טעמא לפרש אליביה דעתייהו דב"ש ודב"ה אלא דהש"ס קאמר דכולא האי שקלא וטריא לא איתמר כלל בבית המדרש לר' יוחנן אלא לבר קפרא הוא דאתמר ומפני דאליביה משני הכל כדלקמיה וכן משני אליביה לקמן לדעתייהו דב"ה הלכך לא איתמר הכי אלא לבר קפרא:

בגין דר"ע. כלומר הא דמדייקת לבר קפרא דהיכי מפרש איהו לב"ש דמחלקי באב הטומאה לבין נטמא בפנים ולבין נטמא בחוץ היינו טעמא דודאי לענין טומאה לדינא אין חלוק דלעולם מה שנטמא באב הטומאה טומאתו מד"ת היא אלא בשביל דר"ע ס"ל מקום טומאתו שם שריפתו ואין חילוק בין נטמא בטומאה חמורה או בטומאה קלה ובין נטמא בפנים או בחוץ קאמרי ב"ש דאנן מחלקינן וסבירא לן דאע"ג דכל מה שנטמא באב הטומאה טמא הוא מן התורה מ"מ יש סברא לחלק במקום הטומאה דאם נטמא בפנים ישרף בפנים וכן בולד הטומאה לעולם ישרף בפנים הואיל ואינו מטמא אלא מדבריהם אבל הנטמא באב הטומאה דטומאתו מן התורה ומקום הטומאה בחוץ היה אין מכניסין אותו בפנים אלא ישרף מבחוץ:

ואפי' על דב"ה לית היא מקשייא. השתא מסיק למילתא לבר קפרא דלא תיקשי הא נמי לדעתייהו דב"ה קשיא לבר קפרא כיון דס"ל דכל מה שנטמא בולד הטומאה אינו טמא אלא מדבריהם א"כ מאי האי דב"ה אמרי הכל ישרף בחוץ חוץ ממה שנטמא בולד הטומאה בפנים וכי מה בין ולד הטומאה וכו' כלומר וכי מה בנטמא בולד הטומאה

בין נטמא בפנים או בחוץ הלא שתיהם מדבריהם הוא לבר קפרא ולא מצי משני אליבא דב"ה כעין דמשני אליבא דב"ש דסברי לחלק במקום הטומאה דא"כ מאי טעמייהו דב"ה בנטמא באב הטומאה אלא דהיינו טעמא בגין ר"ש דר' שמעון אמר וכו' הך דר' שמעון מקצת דבריו הם בתוספתא דפ"ק דכלים בסופו דגריס שם רבי שמעון אומר כשם שאין זבות נדות ויולדות נכנסין לשם להר הבית כך משכבן ומושבן כיוצא בהן. ובברייתא בספרי מסיים וכשם שהמצורעין משתלחין מחוץ לשלש מחנות כך מאכלן ומשקן משתלחין חוץ לג' מחנות. והיינו דקאמר בנין רבי שמעון וכלומר לאפוקי מדר"ש דמחמיר במאכלן ומשקן של מצורעים שטומאה קלה היא שהרי אין המצורע מטמא אלא כל מה שיש בבית ועד ארבע אמות של מצורע כדשמעינן אליבא דר"ש בפי"ג דנגעים מצורע נכנס לבית כל הכלים שיש שם טמאין ואפילו עד הקורה ר"ש אומר עד ד' אמות ואפי' להת"ק דוקא אם נכנס לבית ולא מה שהוא שלו ולא היה עמו בבית ואפ"ה מחמיר ר"ש לענין שילוח אף בטומאה קלה משום הכי קאמרי ב"ה דאנן לא ס"ל הכי אלא מה שנטמא בטומאה קלה וטומאתו בפנים היתה מקילינן גביה ואין מוציאין אותו לחוץ וישרף בפנים:

הלכה ד

מתני' **איברי התמיד נתנין מחצי כבש ולמטה במערב**. שלאחר שזכו הכהנים בפייס מי מוליך את האברים לכבש כמו ששנינו לעיל בפרק ב' דיומא שלא היו מעלים אותן מיד על המזבח אלא נותנם על הכבש וקתני הכא שהיו נותנין אותן מחצי הכבש ולמטה שהכבש ארכו ל"ב אמות ורחבו ט"ז אמה ונותנין אותו לצד מערבו ושל מוספין בשבת ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח הכבש ושל מוספי ר"ח ניתנין על כרכוב המזבח מלמעלן כדי לפרסמו שהוא ר"ח וכרכוב המזבח מפרש בגמרא שהוא האמה בין קרן לקרן מקום הילוך רגלי הכהנים:

השקלים והבכורים אינן נוהגין אלא בפני הבית. ואפי' בארץ ישראל לא היו נוהגין אלא בזמן שהיה הבית משום דהשקלים צורך קרבן נינהו וכיון שאין קרבן אין שקלים וביכורים דכתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך בזמן שיש לך בית יש לך בכורים אין לך בית אין לך בכורים:

אבל מעשר דגן וכו'. נוהגין אף שלא בפני הבית דקדושת מקדש וירושלים לא בטלה ולענין הקרבה מקריבין אע"פ שאין שם בית בנוי ומיהו דוקא שיש מזבח בנוי וכן לענין אכילת מעשר שני בירושלים אף דקיי"ל דבזמן הזה אינו נאכל שם מ"מ מצד קדושה ראשונה שקידשה שלמה אותה הקדושה לא בטלה וקידשה לעתיד לבא ובגמרא

דבכורות ריש פ"ט אמרו דאין מעשר בהמה נוהג בזמן הזה דחששו דלא ליתי לידי תקלה בגיזה ועבודה:

המקדיש שקלים ובכורים. לבדק הבית הרי זה קודש:

ור"ש אומר האומר בכורים קודש אינן קודש. וטעמא לפי שהבכורים אינן שלו שצריך ליתנם לכהן ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו והלכך אם לאחר שבאו ליד הכהן הקדישם הכהן הרי אלו קודש והלכה כרבי שמעון:

גמ' **איזהו כרכוב המזבח וכו'**. כמו שהבאתי במתני' וזהו על המזבח למעלה וכל כך למה כדי לפרסם שהוא ר"ח:

מוספי שבת וכו' מי קודם. בהקרבתן והיה סבור רבי ירמיה מימר דמוספי ר"ח קודמין:

וחייליה. וסייעתו מדתנינן בברייתא דשיר של ר"ח היו מקדימין לפני השיר של שבת ודחי לה רבי יוסי דשנייא היא תמן בשיר וכדאמר ר' יוחנן כדי לפרסמו וכו':

כיצד היה עושה. שהרי השיר על המוספין אמרו ואם מוספי שבת קודמין כיצד עושה בשיר:

שוחט מוספי שבת ואומר עליהן שיר של ר"ח. בשעת הקרבתן:

ברם הכא. כלומר אבל הכא דלענין קדימת הקרבה איירינן ודאי מוספי שבת קודמין לשל ר"ח הן על שם כל התדיר מחברו קודם את חברו וכדתנינן בהדיא בריש פ"י דזבחים:

תני. בתוספתא פ"ג קינו של גר אינו נוהג אלא בפני הבית וצריך להביא מעכשיו להפריש לקינו רביעית דינר כסף שכך הוא דמי הקן על צד הפחות וכדתנן בפ"ק דכריתות בו ביום עמדו קינין ברבעתיים:

ביטלה ר' יוחנן בן זכאי. שלא להפריש בזמן הזה מפני התקלה שלא יהנה ממנו:

מהו מפני התקלה. ומנא תימרא דחיישינן לתקלה:

כהדא דתני אין מקדישין וכו'. וטעמא מפני התקלה:

עבר והקדיש. הגר מהו אם חל ההקדש או לא ופשיט לה מדקאמר ר"ש ביטלה רבי יוחנן בן זכאי מפני התקלה ולא קאמר אסרה משמע דביטלה שלא לעשות לכתחלה כן הדא אמרה דבדיעבד אם עבר והקדישו קדשו ואע"ג דמייתי ראיה מהאי ברייתא דחיישינן לכתחלה לכך וא"כ הוא הדין בהאי דברייתא בדין היה דבדיעבד קדשו והא לא תני הכי דקאמר אם הקדיש וכו' שאני קינו של גר כדמפרש טעמיה לקמן:

הכא את אמר קדשו. במתני' דקתני המקדיש שקלים לבדק הבית הרי זה קדש והכא בברייתא דאין מקדישין דג"כ לבדק הבית איירי ולפי שעכשיו בעונינו אין לנו מקדש כדי לחזק את בדקו וקתני אם הקדיש וכו' דאף בדיעבד לא קדשו ומאי שנא משקלים לבדק הבית:

א"ל. היינו טעמא דתמן גבי שקלים לכן אין מקדישין לכתחלה כלומר טעמא דלכתחלה אין מקדישין דהא המקדיש קתני ומשמע דוקא בדיעבד אבל לכתחלה לא לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה ומתני' בזמן הבית איירי והשקלים הן לצורך קרבנות הצבור הלכך לכתחלה אין מקדישין אותו לבדק הבית כדי שיהא ריוח להספיק לצורך הקרבנות מתרומת הלשכה והמצוה היא מתרומה חדשה של שנה זו וכדמסיק ואזיל:

והיאך הוה לה ישנה. כלומר והיאך שקלים שמקדיש אותן לבדק הבית ואינן נופלין ללשכה לצורך קרבנות המזבח אלא לבדק הבית וחסרו להו מצורך הקרבנות דשמא לא יספיקו שקלים מתרומה חדשה כדי לקנותן מהן ויצטרכו לקנות מתרומה ישנה מאי אמרת אם לא יספיקו השקלים יש תקנה ליטול מקדשי בדק הבית לצורך קרבנות המזבח וכדאמרינן לעיל סוף פ"ה קדשי המזבח מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק הבית הא נמי ליתא דהיאך דקדשי בדק הבית הוה לה ישנה שהרי נתערבו הן בהלשכה של בדק הבית עם שאר קדשי בדק הבית ואלו לאו לצורך קדשי המזבח הוקדשו והוה ליה כלוקח לקרבנות מתרומה ישנה ועוד דגם אלו השקלים עצמן נעשו כתרומה ישנה מפני שכבר נפלו ללשכת בדק הבית ולפיכך אין מקדישין לכתחלה ומיהת בדיעבד קדשו דנהי דלענין אם יצטרכו ליקח מהן לקרבנות הצבור הוו להו כמן תרומה ישנה הא נמי בדיעבד שפיר דמי וכדתנן לעיל בפ"ד אם בא החדש בזמנו לוקחין מתרומה חדשה ואם לאו לוקחין מן הישנה והוא הדין ה"נ כן:

והכא מאי אית לך למימר האי ישנה היא בתמיה. כלומר אבל הכא בהאי ברייתא דאין מקדישין בזמן הזה לבדק הבית וכי יש לך לומר דליקדשו בדיעבד מטעמא דמיהת תרומה ישנה היא הא בזמן הזה איירי ולא שייכא כלל האי טעמא הלכך אפי' בדיעבד לא קדשו:

אבל לגבי הקדשות אחרים קינו של גר וכו'. כלומר וכי תימא דאכתי קשיא מברייתא דאין מקדישין דבהקדשות אחרים מיירי ולבדק הבית כדאמרן ואמרינן דאף בדיעבד לא קדשו ומאי שנא מקינו של גר דנמי האי טעמא גופה איכא בלכתחלה מפני התקלה וכהאי טעמא דהברייתא ואפ"ה דייקינן לעיל גבי קינו של גר שאם עבר והקדיש הוי קודש הא נמי לא קשיא כדמסיק ואזיל:

קנו של גר אינו צריך חדשה וכו'. כלומר לא דמי קינו של גר לא לדינא דשקלים דמתני' לענין לכתחלה בזמן הבית ולא להקדשות אחרים דברייתא לענין דיעבד בזמן הזה דקינו של גר הלא אין צריך שיהא מתרומה חדשה כהאי דשקלים דמתני' ובדין היה דאפילו

לכתחלה יפריש בזמן הזה אלא דמהאי חששא מפני התקלה ביטלוה שלא יעשה כן לכתחלה הלכך אם עבר והקדיש קדוש ויניח עד שיבנה בית המקדש ויקריבנו:

שמא יבנה הבית כבראשונה וכו'. מהדר לשקלים דמתני' כלומר אבל בשקלים איפכא היא דבדין הוא שלא יקדיש לכתחלה לבדק הבית שמא יצטרך לקרבנות המזבח ולא יספיקו מהשקלים של תרומה חדשה ובעל כרחן יקחו מתרומה ישנה וכדלעיל והמצוה היא מתרומה חדשה וכן בזמן הזה נמי אפי' בדיעבד דין הוא שלא יקדשו לצורך קדשי המזבח וזהו דמסיים שמא יבנה הבית כבראשונה במהרה ותתרום תרומת הלשכה בזמנה באחד בניסן ויקיים המצוה כהוגן ולמה יקדשו בזמן הזה לצורך קדשי המזבח הלא אם יבנה בית המקדש יתרמו תרומה חדשה בזמנה ויקריבו ממנו הקרבנות אלא דבמתני' בזמן הבית ולצורך קדשי בדק הבית מיירי וכדמפרשינן לעיל לטעמא דלכתחלה לא יקדיש ואם הקדיש קדוש הוא:

והכא מאי אית לך. אבל הכא בברייתא דהקדשות אחרים בזמן הזה מאי אית לך למימר יקדשו בדיעבד ויניח אותן עד שיבנה בית המקדש בתמיה הרי כל מיני הקדש וערכין וחרמים קתני והקדש הבהמה לבדק הבית וערכה וחרמה נמי בכלל וכי יניח אותה עד שיבנה בית המקדש שתהא ראויה למכור ולחזק בדק הבית הלכך לא דמיא לא לקיני הגר לענין דיעבד בזמן הזה דבהני איכא חששא טפי מפני התקלה מה שאין חשש כל כך גבי קיני הגר וכן לא דמי לשקלים דמתני' בזמן הבית וכדאמרן:

הלכה כרבי שמעון. דמתני' דביכורים אפי' בדיעבד לא קדשו וכדפרישית טעמא במתני' לפי שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלוי אא"כ הקדישן הכהן לבדק הבית לאחר שבאו לידו דשלו הן:

הדרן עלך פרק כל הרוקין וסליקא לה מסכת שקלים בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען.